

2022 HÚSVÉT

Dióhéj

TARTALOM

Forgács Erzsébet: Beköszöntő

Pedagógia és művészet:

Az ember az öntudatra ébredt fejlődés – Forgács Erzsébet írása

Rudolf Steiner: Szellemi húsvéti harangok

Andre Bartoniczek: Lehet a békére nevelni? – Kuntz Orsolya fordítása

Túl korai rügyfakadás – Ujj Boglárka gondolatai

Werner Kuhfuss: Minőségbiztosítás – mire?

Jeanne Meijs: Játékkal, mesével, rajzzal - könyvajánló

Két gyermektípus – részlet a könyvből

Arcok:

Kecskés Judit interjúja Buth Vikivel, leendő elsős osztálytanítónkkal

Iskolai élet:

Álmodtunk – Tóth Kati írása a 7. osztály angol nyelvű Szentivánéji álom c. előadásáról

Freigang Krisztián: Élet az ötödik osztályban

Közösségi élet:

Turba Bea: Tavasz, zebraország – egy zebraör metamorfózisa

Kitekintő:

„...Szeretném hinni, hogy legalább az égieknek van egy terve...”

– összeállítás az ukrainai helyzethez kapcsolódóan

Részlet Natalya Yeshchenko kijevi naplóbejegyzéseiből

Freunde segítségnyújtás

Volt diákjaink tapasztalatai – Buzás Blanka, Kiss Nóri írásai

Armen Töugu: A háború kísértete – Korcsog Balázs fordítása

Mese a napról – lapp népmese

Életmód:

Linda Thomas: Szeretni a takarítást – Kuntz Orsolya könyvajánlója

Kőhalmi Luca kézműves oldala

Fábián Zsuzsa: Utószó

BEKÖSZÖNTŐ

„Ébredj ember mély álmodból,
Meggzabadulsz rabságodból,
Közelit már üdvösséged,
Eltörlik már minden vétked.
Fiadat Jézusnak hívod,
Ő váltja meg a világot...”

A karácsonyi születés földi eseményével kezdetét veszi az ember és az emberiség fejlődésének, az a kozmikus jelentőségű folyamata, mely az egyre magasabb szintű ébredéseken át vezet a feltámadás kegyelmének megéléséhez. Ahhoz, hogy eljussunk a szellemi felébredés élményéhez, találkozásokra van szükségünk. Csak az emberi találkozások által ébredhetünk öntudatra, és ébredhetünk rá a világban elfoglalt helyünkre, szerepünkre. Óriási a jelentősége a találkozásoknak az emberi történelem alakulásában is, mely a kozmikus fejlődésre is hatással van.

Minden találkozás az isten- és emberfejlődés nagy eseménye!

Rudolf Steiner azt írja, hogy az embernek el kell jutnia arra a szintre, amikor így szól: ebben vagy abban a korban születtem, itt élek. Addig nem lehetek igazán ember, amíg alárendelem magam a lehetőségeimnek. A lehetőség idehozott a földre a születés kapuján át. De tudatomat ennek a ténynek alárendelni azt jelentené, hogy a karma rabszolgája lettem. Igazán csak akkor lettem emberré, amikor ráébredtem arra, hogy mit követel benső életemtől az egész emberiség fejlődésének szolgálata.

„Valóban nem csupán saját magunkért vagyunk a világban, hanem a világnak van valami szándéka velünk. A világ azért helyezett ide, hogy ami benne van, az keresztülmehessen rajtunk, és az általa megváltoztatott alakban kaphassa vissza.

Emberként nem csak saját magunkért létezzünk a világ számára. A világnak azért van szüksége az emberekre, mert általuk mindig újonnan töltkezik el saját tartalmával. Nem anyag, hanem gondolatcsere van a világ és az ember között. A világ átadja kozmikus gondolatait az ember élettetének, és emberrel áthatott állapotban kapja vissza.

Az ember nem egyedül saját maga miatt, hanem a világ miatt létezik.”

Ébredjünk fel mély álmunkból, mert a megváltás rajtunk is múlik! Ettünk a tudás fájáról, s ezzel a megismerés mellett döntöttünk. A világot és önmagunkat is egymás által ismerhetjük meg. Mérlegelhetünk és választhatunk. Jó és Rossz között. Miénk lett a döntés szabadsága, és ezáltal a szeretet képessége. Ehhez azonban Istennek fel kellett adnia mindenhatóságát! Ez az áldozat nyilatkozik meg Isten Fiában, és talán erre mutat rá Wagner Parsifalja is, amikor a Megváltó megváltásáról szól.

Húsvét a feltámadás ünnepe. Ma ez arra is figyelmeztet minket, hogy a feltámadási erők az emberi találkozásokban rejlenek.

Csak fel kell ismernünk találkozásainkban a szellemi felébredés világot megváltó csodáját!

Forgács Erzsébet

PEDAGÓGIA ÉS MŰVÉSZET

AZ EMBER AZ ÖNTUDATRA ÉBREDT FEJLŐDÉS

„Annak, mit a kor meglépni vágyott,
holnap virágban kell állnia!
Tavaszt szülnek még a rombolások...”
(Hölderlin)

Tavasszal a kikeleti ébredésben újraéled a természet, és a megújulás nekünk is lehetőséget kínál a bennünk lévő feltámadási erők tudatos átélésére. Ez fejlődésünk záloga.

Pierre Teilhard de Chardin írja, hogy az ember a világ sorsát hordozza magában. „A világmindenség életakarata zúg át rajta. Az ember még nem tökéletes, fejlődő lény. Még csak önkifejlődésének elején áll. Olyan jövő előtt, amelyet tisztelni kell.”... „A világ igazi evolúciója a lelkekben játszódik le, és a lelkek egyesülésében. Bensőséges tényezői nem mechanikai jellegűek, hanem pszichológiaiak és erkölcsiek.”

Elgondolkodtató és figyelemfelkeltő szavak ezek, különösen a mostani időkben, amikor nem lehet eligazodni a ránk zúduló események örvényében. A mantraként ismétlődő hírek szisztematikusan altatják el figyelmünket.

Mégis, hogyan tudnánk éberek maradni, tudatosabb rálátással szemlélni az eseményeket?

Rudolf Steinernél azt olvashatjuk, hogy az ember és az őt körülvevő világ összes

dolga között van egy bizonyos kapcsolat, és hogy nem csupán saját magunkért vagyunk a világban, hanem a világnak van valamilyen szándéka velünk. A világ azért helyezett ide, hogy ami benne van, az keresztülmehessen rajtunk, és az általunk megváltoztatott alakban kaphassa vissza. Emberként nemcsak saját magunkért létezőnk, a világnak van szüksége ránk, mert általunk mindig újonnan töltkezik el saját tartalmával. Nem anyag-, hanem gondolatcsere van a világ és az ember között. A világ átadja kozmikus gondolatait, és emberrel áthatott állapotban kapja vissza.

Ha mindezt komolyan vesszük, akkor ismét csak azt kell látnunk, hogy kozmosz és ember kölcsönhatásában elsődlegesen saját fejlődésünkkel van dolgunk. Ennek mélyebb megértéséhez Steiner Apollón és a kígyó élénk tárt képével vezet Szent György és a sárkány gyógyító motívumához.

Szent György ünnepe tavasszal van a napéjegyenlőség után, amikor már éppen magunk mögött hagyjuk a sötétség uralmát, és a hosszabbodó nappalok következnek.

Szent György legendája kappadókiai György személyéhez kötődik, aki valamikor az i. sz. harmadik században született. Gazdag keresztény családból származott, és lovagként legyőzte a sárkányt, aki rettegésben tartotta az embereket. Mindenkit megölt, s egy napon a király lányát követelte. Ám ekkor érkezett oda György lovag, aki heves harcban megküzdött a tüzes sárkánnyal.

Ez a legenda is rejtett ezoterikus bölcsességeket tartalmaz. Önmagában a sárkány képe is gazdag jelképrendszerrel bír. Jelentése a latin *draco*, a görög *drakon* „kígyó” szóból származik, és szinte minden nép mitológiájában, meséiben fellelhető. Gazdag jelképrendszere arra utal, hogy a sárkány, illetve a szárnyas kígyó kapcsolatba hozható azzal a kígyótűzzel, amely hét csakrájával az ember agyán és gerincrendszerén megy át. A felső és az alsó energiáknak az összekötője, egy láthatatlan hatalmas erő, mely kígyó illetve sárkány formájában össztekeredve szunnyad a gyökércsakrában. Könnyen elszabadulhat, és mind fizikai, mind lelki szinten pusztítani tud. Gyermekeket és fiatalokat ragad el, vagyis akik még nem rendelkeznek az Én kontrolljával. Aztán az ifjú szüzek következnek, akik az emberi lélek megtestesítői.

Csak a lovag (a beavatott) képes szembeállni vele, aki föl van vértézve ezen erők ellen, vagyis felébredtek benne a szív és fej összhangjában működő szellemi erők.

Szent György küzdelme a sárkánnyal tehát egy olyan fejlődési utat jelöl, ahol a harc során megszabadulhat az ember mindazoktól a béklyóktól, melyek fölött tudata nem gyakorolt kontrollt. Ha a sárkány elpusztul, vére, ami a szellem

által megújult kígyótűz, a halhatatlanság elixírje lesz.

Steiner a GA 149-ben (Krisztus és a szellemvilág – a Szent Grál keresése) írja, hogy a görög istenek azoknak a lényeknek a vetületei, tükröződései voltak, akik a Krisztussal áthatott későbbi nátháni Jézus planetáris vándorútján jöttek létre. Erre a tükröződésre mutat rá az, ami a kozmikus történet görögországi utóhatásában jelenik meg.

„Mi történt fent a kozmoszban? Ki lett üzni valamit az emberi lélekből, ami kaotikusan kavargott benne, ezt le kellett győzni. A Krisztussal áthatott angyalszerű lénynek azt a tettet kellett végrehajtania, hogy kitalálja, kiúzza

Labancz Ágnes festőművész alkotása

az emberi lélekből azt, ami nem odavaló, hogy harmónia és rend lehessen a gondolkodás, érzés és akarat között. Le kellett győznie az emberi lélekben azt,

ami káoszt, rendezetlenséget keltett volna benne.

Megjelenik előttünk annak az angyalszerű lénynek a képe, aki ekkor még a szellemi világokban van, később pedig ő lesz a Názáreti Jézus-gyermek. Lelkileg áthatja Krisztus lényisége, így képes arra a különösen nagy tetre, hogy a gondolkodásból, érzésből és akaratból kiűzze a bennük dühöngő sárkányt, amely kaotizálta volna őket. Ennek emléke él az emberi kultúrában szereplő sárkányölő Szent György képekben.

Sárkányölő Szent György földöntúli eseményt tükröz: Krisztus lelkiileg áthatotta Jézust és képessé tette arra, hogy kiűzze a sárkányt az ember lelki természetéből.

Krisztus segítsége élt Jézusban, az akkori angyalszerű lényben, csak ez tette lehetővé ezt a nagy tettet. Mert az angyalszerű lénynek valóban össze kellett kapcsolódnia a sárkánytermeszettel, mintegy sárkány alakot kellett öltenie, hogy visszatartsa a sárkányt az emberi lélektől. Hatnia kellett a sárkányban, hogy a sárkány megneemesedjék,

Hajdú Kolos, 2. osztály

és a káoszból bizonyos harmóniába kerüljön. A sárkány nevelése, megfékezése ennek a lénynek a további feladata. Így történt, hogy bár működött a sárkány, de a jellemzett lény működése áradt bele, és ezáltal az egész Atlantisz utáni fejlődés földi kultúrájában megjelenő számos kinyilatkoztatásnak a sárkány lett a hordozója. Az őrző vagy homályos tudatú emberekben megjelenő kaotizáló sárkány helyett az atlantiszi kor ősi bölcsessége jelent meg.

Jézus Krisztus a sárkányvért használta fel arra, hogy áthassa vele az emberi vért, és így az ember az isteni bölcsesség hordozója legyen. Mindez tükröződik a görög mitológiában, és exoterikusan is megjelenik a Krisztus előtti IX. századtól kezdve.

Sajátságos, hogy a görög szemléletben egy isteni alak kimagasodott a többiek közül: Apollón alakja. A görögök elképzelték Apollónt, amint nyilait a sárkányra lövi, ahogy heves gőzölgésként felszáll a föld hasadékaiból.

Szent Györgyben a sárkányra nyilazó görög Apollón földi vetületével találkozunk. Amikor legyőzte a sárkányt, Python templomot építettek, és Python helyett a gőzöket látjuk most, amelyek a Python lelkébe szállnak. A görögök elképzelték szerint most Apollón él a vad sárkány-gőzökben, és Pythia által az orákulumok révén jósol.

A sárkányvérben tehát benne él Apollón, és áthatja az embereket a kasztíliai forrásból meríthető bölcsességgel.

Miért képes Apollón erre? Csak tavasztól ősziig dolgozik azon, hogy a sárkányvérből bölcsesség szálljon fel. Ez a mély bölcsesség rejlik Apollón északi útjában is.

Buzás Borbála, 2. osztály

A fizikai Nap dél felé halad, de szellemileg mindig az ellenkezője történik. Arra utal ez, hogy Apollónnak a Naphoz van köze. Apollón az az angyalszerű lény, akiről beszéltünk, a Krisztussal áthatott angyal vetülete, ő hirdeti Pythia szájával a bölcsességet a görögöknek. A Krisztussal áthatott egykori angyal földi letompítása, a gyógyító, vagy a Föld számára gyógyító, mert Apollón sohasem volt fizikailag megtestesült alak, hanem a földi elemeken keresztül hatott.

Azt mondhatjuk, hogy az Apollónnak megfelelő lényben Krisztus lény „öltött lelket” az atlantiszi kor végén. Apollón földöntúli lény, aki a magasabb világokból gyógyító erőket árasztott a lélekbe, megbénítva a luciferi és ahrimáni hatalmakat. Az emberi testben is összhangot teremtett az agy, a lélegzet, a tudó meg a gégefő és szív működése között. Ennek vetülete az éneklésben jutott kifejezésre.

Apollón a földöntúli gyógyító. Az emberek Jézusnak nevezik, a mi nyelvünkre fordítva: „Isten által gyógyítót” jelent. Ő a nátháni Jézus-gyermek, az Isten által gyógyító.”

Ita Wegman az ember belső fejlődési útjáról írja: „A beavatás régi módja a felfelé törekvő kígyó imaginációjában jelent meg, akinek méregfogából méreg csöpög egy kehelybe. Ez a kehely az ember feje, melybe fölös erőit adományozza az anyagcseretermesztet. Az antik beavatott és gyógyító tudatosan használta ezt a képet.

A modern keresztény beavatásban nem a kígyó hozza az adományt, hanem a Szent Szellem csillagokból alászálló galambja, aki a megelevenítő erőt a Szent Grál kelyhébe helyezi. Tudjuk, hogy az imaginációk szükséges előfokot jelentenek, hogy az, ami valakit morálisan meg

Csontos Csenge, 2. osztály

akart javítani, az imaginációkat közelített hozzá, mint a galamb az ostyát. Az imagináció kioltódásában, amikor a képi világot magára vonatkoztatta az ember, ezt a képvilágot mintegy bekebelezte. Megerősödött egy szellemi táplálék által, és most az égi kenyér adományozójaként felismerte az inspirációt.

A beavatásban az ember nemcsak gondolkodását és érzését alakítja át, hanem akarati életét is. A modern beavatásban az intuitív erőket nem testi gátlás, hanem egy lelki aktus révén lehet elérni. Az emlékek hordozója az étertest, ebből emeli ki a modern beavatott az akaratot. A félelem helyére a szeretet lép!"

A sárkány a kígyó egyik megjelenési formája. Szimbolikus jelentése a mai ember számára is sokatmondó. A nagy világkígyó a mindent világra hozó anya, aki beavat az élet misztériumába, bevezet az

átalakulás, a megújulás erejébe, amikor levedli előregedett bőrét. Megtanít arra is, hogy a mérge nemcsak gyilkolásra, hanem gyógyításra is alkalmas. Élet és halál is benne lakozik, így a feltámadás és halhatatlanság jelképe is. Az összetekeeredett kígyó a világ fenntartója. A világot körbetekerő, saját farkába harapó kígyó az élet forrása, de az okosság, a logika és a jóstehetség is hozzá köthető.

„Legyetek tehát okosak, mint a kígyók, és ártatlanok, mint a galambok” (Mt 10.16).

„Figyeljétek meg a gyümölcsfák virágait tavasszal. Amint megnőnek a gyümölcsök, a virágok eltűnnek. Úgy tűnik majd el alacsonyabb rendű énekek, ahogy a belső istenségek fejlődnek. (Vivekananda)

Isten az emberben váltja meg önmagát.

Forgács Erzsébet

RUDOLF STEINER: SZELLEMI HÚSVÉTI HARANGOK

GA 109

Köln, 1909. április 10-11.

Goethe, modern korunk egyik leginspiráltabb szelleme, igazán megindító szavakkal beszél a húsvéti harangok erejéről. Midőn Faustot mint a kereső emberiség reprezentánsát abban a pillanatban állítja elének, mikor az elérkezik a földi lét határához, Goethe feltárja számunkra, hogy hogyan képes a húsvét üzenete, a húsvéti ünnep által gyújtott fény még annak a szívében is, aki a halál után vágyódik, eltörölni e halálvágy gondolatát és erejét.

A húsvét üzenetének belső impulzusa valóban úgy vonul végig az egész emberiség fejlődésén, ahogy azt Goethe állítja elének. És ha egy talán nem túl távoli jövőben, meglátva a mélyebb szellemi összefüggéseket, megértjük majd, hogy az ünnep arra rendeltetett,

hogy az emberi lélek összekapcsolódjon a hatalmas világmindenségben élő és hullámzó erővel, akkor úgy fogjuk találni, hogy ezekben a tavasz eleji napokban lelkünk mintegy új alakot öltve kitágul. Ily módon megértjük, hogy az egyetemes spirituális élet forrásai meg tudnak váltani bennünket a materiális élettől, az anyaghoz kötött lét beszűkítettségétől.

Éppen a húsvéti időben érezhetjük át legjobban, hogy mit ad a léleknek a megingathatatlan bizalom; a bizakodás abban, hogy az emberi létezés legbensőbb magja az örök, isteni lét forrásából ered. Olyan erőforrás ez, amely képessé tesz bennünket az anyag kötöttségéből való kiemelkedésre és – anélkül, hogy elvesztenénk önmagunkat – a kozmikus

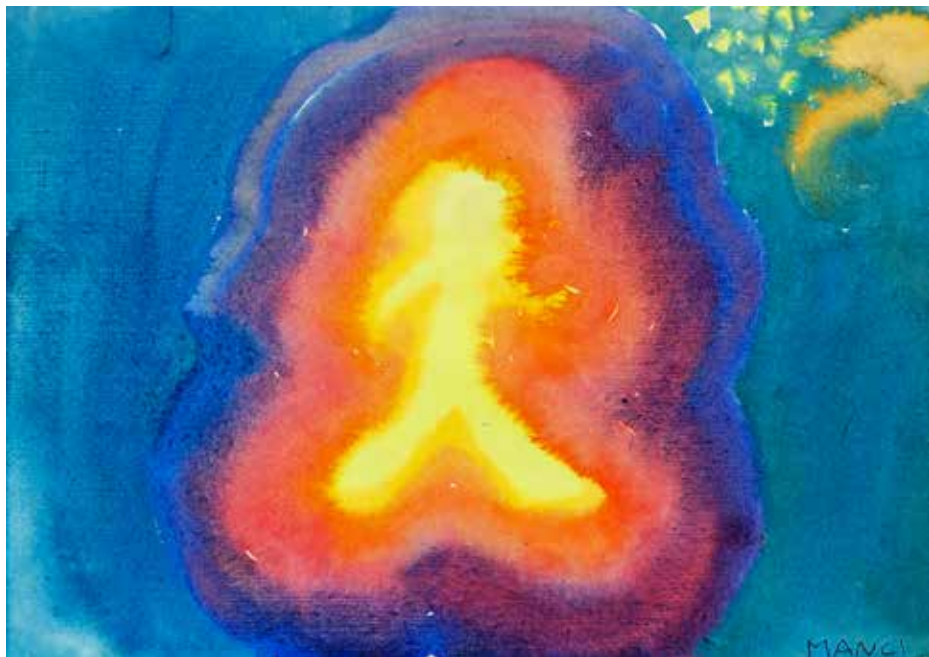

Tőkés Kriszta, 6. osztály

létezés forrásával egyesülhetünk általa. Azon forrással, amihez minden időkben a magasabb tudatosság segítségével juthatunk el. A húsvéti ünnep tulajdonképpen külső jele annak a mély benső élménynek, aminek megélésére minden ember képes, külső jele a kereszténység legmélyebb misztériumának. Így tehát jelenünk húsvéti ünnepe és a hozzá kapcsolódó jelképrendszer mintha a szimbólumai lennének annak, amit az ember a földfejlődés elejétől kezdve csak a szent misztériumokban találhatott és tudhatott meg. Bárhol is celebrálták a föld népei az ünnepet, amit a mai emberiség húsvétként ismer – s a régi népeknél ez az ünnep valóban a legelterjedtebb volt –, az mindenütt a szent misztériumokból származott. És annak a megsejtését hozta, azt a meggyőző-

dést fejlesztette ki, hogy a szellemi élet le tudja győzni a materiában megnyilatkozó halált. Mindazt, ami az emberi lélekben ezt a meggyőződést életre keltette, a régi időkben a szent misztériumok mélyéről adták hírül.

Az ember fejlődése éppen abban áll, hogy a szent helyek titka, a szent misztériumok bölcsessége fokozatosan áramlik ki az egész emberiségbe, s most, kilépve a fényre, mindannyiunk közös kincsévé válik. A mai és holnapi tanulmányaink során szenteljük magunkat azon igyekezetnek, hogy meglássuk, miként tör utat magának ez a sejtlem, ez a belső meggyőződés az ősrégi megismerésből kiindulva, és hogyan terjed el egyre szélesebb körben. Most visszatérünk a múltba, hogy azután a holnapi előadásban leírassuk a jelenlegi kor

Szalai-Kökény Magdaléna, 4. osztály

emberének a húsvéti ünnephez fűződő érzéseit.

Mivel a húsvéti ünnep az emberi szellem feltámadásának ünnepe, ezért össze kell szednünk minden belső komolyságunkat, hogy reményünk lehessen felemelkedni ahhoz a bölcsességhez, amely bizonyos értelemben a szellemtudományos megértés legmagasabb csúcsaira vezet. A mi keresztény húsvéti ünnepünk csak egyik formája az emberiség általánosan vett húsvéti ünnepének. Amit a mindenkori bölcsek a maguk legerősebb, legmélyebb meggyőződésük, legmélyebb tudásuk alapján az életnek halál feletti győzelméről mondtak, azt belerejtették a húsvéti ünnep szimbólumaiba. Mindenütt megtaláljuk náluk azokat az alapokat, amelyek megértetik velünk a húsvét, a szellem feltámadásának ünnepeit. Egy szép és mély értelmű keleti legenda a következőket mondja el: A Kelet nagy tanítója, Shakyamuni, a Buddha, mély bölcsességét a keleti népeknek adományozván – s ez a bölcsesség a szellemi lét ősi forrásaiból származott –, az emberek szívét határtalan boldogsággal töltötte be. Azokban az időkben, amikor az ember még be tudott tekinteni a szellemi világokba, az onnan származó ősi bölcsesség áldást hozott a szívekbe. Shakyamuni bölcsessége pedig olyan volt, hogy azt egy későbbi emberiség számára is át tudta örökíteni. Volt Shakyamuninak egy nagy tanítványa. Míg a többi tanítvány csak többé-kevésbé fogta fel az általa tanított, átfogóan mély bölcsességet, addig Kashiapa – mert így hívták a tanítványt – teljesen megértette azt. Kashiapa egyike volt e tanok legnagyobb beavatottainak, Buddha legjelentősebb követőinek.

A legenda elmondja, hogy amikor Kashiapa közeledni érezte a halálát, és érett bölcsességének megfelelően kész volt a Nirvánába távozni, felment egy meredek hegyre és elrejtőzött egy barlangban. Am halála után teste nem indult oszlásnak, ép maradt. Csak a beavatottak ismerték a rejtkehely titkát, csak ők tudták, hogy hol nyugszik a nagy beavatott Kashiapa fel nem bomlott teste. Buddha pedig előre megjósolta, hogy egy nap mint az emberiség új nagy tanítója és vezetője, s egyben Buddha csodálatos követője, a Maitreya Buddha eljön közénk, aki elérve földi életének csúcspontját, felkeresi majd Kashiapa barlangját, s jobb kezével megérinti a megvilágosodott romlatlan testét. És akkor a mennyből csodálatos tűz száll majd alá, melyben e nagy megvilágosodott, Kashiapa, fel nem oszló teste felemelkedik a földi létből a szellemi létezésbe.

Így beszél a híres keleti legenda, amely talán kicsit érthetetlen a nyugati ember számára. Ez a legenda is feltámadásról, a földi létből való felemelkedésről, a halál feletti győzelemről beszél. De ez a halál feletti győzelem úgy következik be, hogy a föld pusztító erői semmit sem árthatnak Kashiapa megtisztult testének. S ha a nagy beavatott eljön és kezével megérinti e testet, a csodálatos tűz felemeli azt a mennyei szférákba. A keleti legenda története eltér a nyugati keresztény húsvéti ünnep tartalmától, és éppen ez az eltérés adja meg a húsvéti ünnep mélyebb megértésének lehetőségét. Az ilyen legendákba ősi, kozmikus bölcsesség van belerejtve, amit csak fokozatosan közelíthetünk meg. Felvethetnénk a kérdést: Miért nem győzi le Kashiapa, mint a Megváltó, 3 nap alatt a halált, ahogy ezt a keresztény

húsvéti híradás elmondja? Miért vár a keleti monda nagy megvilágosodottjának fel nem bomló teste olyan hosszú ideig arra, hogy végül a csodálatos tűz mennyei magasságokba ragadja?

Manapság csak visszhangja jut el hozzánk annak a mélységnek, ami egy ilyen legenda tartalmában megnyilatkozik, csak fokozatosan juthatunk el a benne rejlő bölcsesség megsejtéséhez. Éppen az ilyen komoly ünnepi idők azok, melyek megtaníthatnak bennünket feltekinteni arra a magas bölcsességre, amely elérhet hozzánk, ha tiszteletteljes áhítattal közelítünk felé. Ne akarjuk mindjárt józan értelmünkkel felfogni ezeknek a legendáknak a tartalmát. A teljes megértést csak az hozza el, ha úgy közeledünk ezekhez az igazságokhoz, hogy megfigyelésünket és érzéseinket először erre alkalmasakká, érettekké tesszük,

és végül a kialakult belső melegség és tűz teszi majd lehetővé, hogy meg is ragadjuk őket.

A mai emberiség előtt két hatalmas jelzőfény világít, két egymással bensőségesen rokon igazság tűnik fel az emberiség szellemi létének horizontján. A mai fejlődési fokon álló és szellemiségre törekvő emberiség két fontos, iránymutató pontja ez. Az első jelzőfény a mózesi égő csipkebokor, a második pedig a Sínai-hegyi tűz, melyen át, villámlás és mennydörgés közepette, a kinyilatkoztatás hírül adja Mózesnek: **Én az Én-vagyok vagyok.**

Ki az a szellemi lény, aki ebben a két jelenségben így ad hírt magáról Mózesnek?

Aki megérti a kereszténység szellemi küldetését, az megérti azokat a

szavakat is, amelyek feltárják előttünk, hogy ki az a lény, aki az égő csipkebokorban és azután villámlás és mennydörgés közepette a Sínai-hegyen megjelenik, hogy a Tíz parancsolatot Mózesnek adja. A János-evangélium írója maga mutat rá, hogy Mózes megjövendölte Krisztus eljövételét (1). Utal azokra a részekre, melyek elmondják, hogy az a Hatalmasság, akit később Krisztusnak neveztek, megnyilatkoztatta magát az égő csipkebokorban és később a Sínai tűzében. Krisztus – és nem más – volt hát az az istenség, aki Mózesnek így beszélt magáról: **Én az Én-vagyok vagyok.**

Az az isten, aki később emberi testben megjelenvén elénk állítja a Golgota Misztériumot, korábban már, láthatatlan hatalmat gyakorolván, a természet tűz elemében hírt ad magáról. Ahhoz jut el az Ó- és Újtestamentum üzenete, aki megérti, hogy akiről Mózes jövendölést ad, nem más, mint Krisztus, aki egy nap eljön majd az emberek közé. Az isten, aki a megváltást hozza el az emberiségnek, így manifesztálódik a természet tűz elemében, nem pedig emberi alakban. Ugyanaz a lény, aki azután látható módon lép elénk a palesztinai eseményben, előzőleg az antikvitás minden korszakában is színre lép, isteni lénye sokféle formát ölt magára.

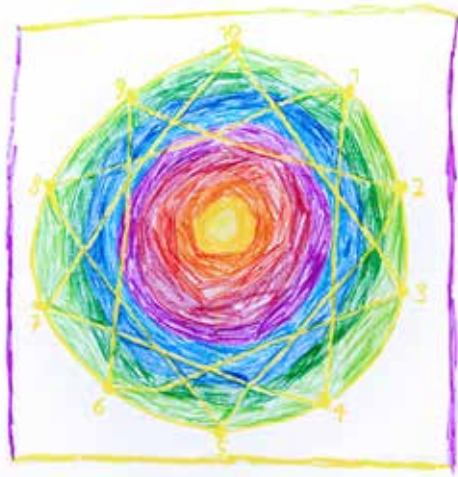
Visszatekintvén az Ótestamentumra, azt kérdezhetjük: Melyik istenhez imádkoztak az ó-hébernek? Ki volt az istenük? A héber misztériumok beavatottai tudták, hogy Krisztust tisztelik. Felismerték Krisztust abban, aki így szólt hozzájuk: **„Mondd meg népemnek: Én az Én-vagyok vagyok.”** De ha nem is lenne ismeretes, hogy az emberi evolúció azon szakaszában, amiben mi is élünk, Isten hírül adta

magát a tűzben, az, aki be tud tekinteni a természet titkainak mélyére, felismerheti, hogy az égő csipkebokor istensége, a Sínai-hegyen megjelenő isten ugyanaz, mint aki lejön a szellemi magasságokból, hogy emberi testbe leszállva végrehajtsa a Golgota Misztériumot. Mert titokzatos összefüggés van a külvilágban, a természet elemeiben fellobbanó tűz és a vérünkben lüktető hő-elem között. A szellemtudományban gyakran hangsúlyozzuk, hogy az ember a nagyvilágon – a makrokozmoszon – belül valóiban egy mikrokozmosz. Helyes megfigyelés eredményeként látnunk kell, hogy az emberben lévő belső folyamatoknak meg kell felelniük az univerzum külső folyamatainak. Minden belső folyamathoz meg kell találnunk a megfelelő külsőt. Ha ennek a jelentőségét meg akarjuk érteni, a szellemtudomány mélyebb rétegeibe kell alászállnunk. Ezzel érintettük azt a nagy titkot, azt a nagy igazságot, amely választ ad a kérdésre: **Mi az a hatalmas univerzumban, ami az emberi gondolat keletkezési titkának felel meg?**

Elmondható, hogy az ember az egyetlen valóban gondolkodó lény a Földön. Abban a formában, ahogy az ember teszi, semmilyen más földi lény nem éli át a gondolatokat. S gondolatai által képes egy olyan világ megtapasztalására, ami a földön túli létezésbe vezet el. Mi gyűjtja fel bennünk a gondolatokat, mi játszódik le bennünk, amikor a legegyszerűbb vagy épp a legnagyobb gondolat villan fel bennünk? Két erő működik együtt bennünk akkor, mikor gondolatok áramlanak át lelkünkön: az asztrálest és az én. Az én fizikai kifejeződése a vér, az asztrálest kifejeződése pedig az idegrendszer, az idegrendszerben lévő élet. Sohasem villanna fel bennünk gondolat, ha nem

működne együtt az én és az asztráltest. Ez az, ami kifejeződik a vér és az idegrendszer együttműködésében.

A jövő tudománya különösnek fogja tartani, hogy a mai tudomány kizárólag az idegrendszernek tulajdonítja a gondolat keletkezését. Hiszen nem csak az idegektől származik a gondolat. A vér és az idegrendszer összjátéka – és csakis ez – adja azt a folyamatot, amelyben a gondolat keletkezését kell keresnünk. Ha vérünk, tehát belső tűzünk, és idegrendszerünk, tehát belső levegőnk, együttműködik, akkor átcikázik lelkünkön a gondolat. És a lélek mélyén keletkező gondolatnak a kozmoszban a mennydörgés felel meg. Amikor a légtömegekben villámlás keletkezik, amikor a tűz és a levegő összjátéka mennydörgést idéz elő, akkor ez a makrokozmoszban lejátszódó esemény megfelel annak a folyamatnak, ahogyan a vér tüze és az idegrendszer játéka belső mennydörgésben tör ki. Csakhogy ez a mennydörgés a külvilág számára észrevétlenül, szelíden és nyugalmasan morajlik fel a gondolatban. Ami a nagyvilágban a felhőkben cikázó villám, az bennünk vérünk melege. S ami az univerzum számára az egyes elemeket magába foglaló levegő, az megfelel az idegrendszerünket átható életnek. És mint ahogy a villám az elemek interakciója folytán mennydörgést okoz, úgy hozza létre a vér és az idegek játéka a lelkünkön átcikázó gondolatot. Kitekin-tünk a körülöttünk lévő világba, látjuk a levegő-formációkban cikázó villámlást és halljuk a felmorajló mennydörgést, majd lelkünkbe nézünk és érezzük a vérünkben lüktető belső meleget, az idegrendszerünket átható életet – és azután tudatossá válunk a rajtunk átcikázó gondolatra, és azt mondjuk: a kettő egy.

Kiss Boldizsár, 2. osztály

Ez valóban így van. Amikor mennydörög, akkor ez nem csak fizikai-materiális jelenség – csak a materialista mitológia tartja annak –, mert aki a materialista létet szellemi lényekkel áthatottnak látja, annak a számára igazságot, a valóságot jelenti, ha feltekintve az égre látja a villámlást, hallja a mennydörgést, és így szól magához: Az istenség épp gondolkodik a tűzben, így nyilatkoztatva meg magát nekünk. A világmindenséget átható, láthatatlan isten ő, akinek a villámlás a melege, a levegő az ideglete és a mennydörgés a gondolata. Ő az, aki Mózeshez szólt az égő csipkebokorban és a Sínai-hegyi villámtűzben. Ami a makrokozmoszban tűz és levegő, az a mikrokozmoszban, az emberben, vér és ideg. És ami a makrokozmoszban villámlás és mennydörgés, az az emberben a feltörő gondolat. És az Isten, akit Mózes látott és hallott az égő csipkebokorban, aki a Sínai villámtűzében szólt hozzá, az mint Krisztus élt a Názáreti Jézus testében. A Názáreti Jézus testében

manifesztálódott az emberi formába leszálló Krisztus. És ott emberként gondolkodott, egy emberi testben. Így vált Krisztus az emberiség fejlődésének hatalmas mintaképévé.

Ily módon találkozunk az emberi fejlődés két pólusa: a makrokozmosz isten, aki a Sínai-hegyen a villámlásban és mennydörgésben nyilatkoztatja meg magát, és ugyanaz az isten mikrokozmosz formában, amikor megtestesül a palesztinai emberben.

Az emberiség magasztos misztériumai, fejlődésének örök törvényei a legmélyebb bölcsességből származnak. Ezek nem kitalált legendák, hanem mély igazságok. De olyan mély igazságok, hogy a szellemtudomány minden eszközét segítségül kell hívunk ahhoz, hogy az őket elrejtő titkok lelepleződjenek.

Nézzük most meg, hogy milyen impulzust ajándékozott az emberiségnek a legnagyobb ideál, az a lény, aki alászállt, hogy egy emberi testben kösse össze magát az elemek mikrokozmosz képmásával? Milyen impulzust kapott az emberiség a Krisztus-lénytől?

Tekintsünk még egyszer vissza a régi népek tudására!

Az Atlantisz utáni kor legrégebbi időszeitől kezdve az emberek jól ismerték az evolúció menetét. Mindenütt, minden misztériumiskolában kinyilatkoztatták azt, amit ma újra hírül ad a szellemtudomány, hogy az ember négy részből áll: fizikai testből, étertestből, asztráltestből, és énből, s hogy az ember a lét magasabb fokára emelkedhetik, ha énje önálló tevékenységével asztráltestet szelleménné (manasszá), étertestét életszellemmé (buddhivá) és fizikai testét

atmává, vagyis szellememberré transzformálja. Földi életünk során a fizikai testnek lépcsőről lépésre minden ízében szellemivé kell válnia, olyannyira, hogy ami az embert valójában emberré teszi – a beléárasztott isteni lehelet – maga is szellemivé váljon. Ez azért van, mert a fizikai test átszellemiesítése a lélegzet átszellemiesítésével kezdődik, ezért az átváltoztatott, átszellemiesített fizikai testet atmának vagy atmának nevezik. (Atem (lélegzet) = Atman)

Az Ótestamentumból tudjuk, hogy az embernek a földi lét kezdetén odaadott az 'Élet Lehelete', s azt minden ősrégi bölcsesség olyasvalaminek tekintette, amit az embernek fokozatosan át kell szellemiesítenie. Az összes régi világnézet abban látta minden törekvése végső célját, az ideálját, hogy olyan mértékben tegye istenivé a lélegzetet, hogy az embert átjárhassa a szellem igaz lehelete.

De nem csupán a lélegzetnek kell szellemivé válnia az emberben. Ahhoz, hogy az ember egész fizikai teste szellemi legyen, a légzés által folytonosan megújuló vérnek, az én kifejeződésének, is át kell szellemiesednie. A vért meg kell, hogy ragadja egy a szellemibe tartó erő. A kereszténység a régi misztériumokhoz hozzáadta a vér, az emberbe zárt tűz misztériumát. A régi misztériumok szerint a földi viszonyok közt élő ember a szellemi magasságokból szállt alá a földi testiségbe. Ám, bezárván magát a fizikai létezésbe, elvesztette szellemi természetét. De vissza kell térnie oda, ahonnan jött, el kell dobni fizikai burkait, fel kell emelkednie a szellemi létbe.

Amíg az emberi ént – amelynek a vér a fizikai kifejeződése – nem ragadta meg egy földön megjelenő szellemi

impulzus, addig a vallások nem taníthattak az emberi én önmagát megváltó erejéről. Addig arról adhattak hírt, hogy léteznek olyan fenséges szellemi lények – ők az avatárok – akik időről-időre, amikor az emberiség segítségre szorul, leszállnak a földre, hogy emberi testekbe inkarnálódjanak. Olyan lények ők, akiknek saját fejlődésük szempontjából nincs már szükségük a földi testbe való leszállásra, mert emberfokukat egy régebbi világkorszakban elérték. De mégis eljönnek, mert segíteni akarnak az emberiségen.

Így száll le a földi létbe időről-időre, amikor az emberiség segítségre szorul, Vishnu, a nagy isten, aki mindenben benne él, aki esszenciája, extraktuma minden életnek. Vishnu egyik megtestesülése – nevezetesen Krishna – önmagáról szólván félreérthetetlen ábrázolását adja annak, hogy milyen is egy avatár. A Bhagavad Gítában lelünk azon szavakra, amelyekkel Krishna, akiben mint avatár Vishnu él, önmagát jellemzi:

„Én vagyok a teremtés szelleme, kezdete, közepe és vége, én vagyok a csillagok között a nap, az elemek között én vagyok a tűz, a tengerek között a kozmikus óceán, a kígyók között az örök kígyó. Én vagyok a világok alapja.”

Nem lehet ennél szebben vagy magasabbban jellemezni a mindent átható istenséget. Ezt az istent látta Mózes a tűz elemében, azt az istenséget, aki nemcsak a világot átható makrokozmoszi isten, hanem aki benne él az ember benső világában is. Ezért Krishna minden ember-ábrázatú lény nagy eszményképe, olyan eszmény, amely az ember legbensőbb esszenciájából kifejlesztve válik elérhetővé. Ha majd valóság lesz az,

amire az ókor bölcsessége törekedett, hogy ti. az ember lélegzete átszellemi esedik a Golgotai Misztériumtól kapott impulzus felvételével, akkor a megváltás princípiumát szereztük meg, és pedig azzal, ami bennünk él. Az összes avatárok felülről származó erővel váltották meg az emberiséget azáltal, ami rajtuk keresztül sugárzott a szellemi magasságokból a földre.

Az avatár Krisztus azonban azzal, ami magukból az emberiség erőkből vétetett. **Ezzel pedig azt mutatta meg, hogy a megváltás erőt, a szellem anyag felett arattott győzelméhez szükséges erőket, saját magunkban találhatjuk meg.**

Ezért még az olyan megvilágosodott ember, mint Kashiapa sem juthatott el a teljes megváltáshoz, annak ellenére, hogy lélegzetének spiritualizálásával testét fel nem oszlóvá tette. A fel nem oszló testnek várnia kell a titokzatos barlangban arra, hogy érte jöjjön a Maitreya Buddha. És csak amikor az én a fizikai testet már olyan mértékben átszellemiesítette, hogy a Krisztus-impulzus beáramolhat a testbe, akkortól lesz igaz, hogy a megváltáshoz már nincs szükség a csodálatos kozmikus tűzre, hanem csakis az ember belső világában, a vérben lobogó tűz által éri azt el. Ekképpen világíthatjuk meg a Golgotai Misztériumból kisugárzó fényvel a Kashiapáról szóló csodálatos és mély értelmű legendát.

Eleinte sötét és rejtélyes számunkra a világ. Olyan ez a sötét világ, mint egy sötét szoba, tele gyönyörű tárgyakkal, melyeket kezdetben nem láthatunk. Ha azonban lámpát gyújtunk, a tárgyak szépsége és nagyszerűsége feltárul. Így van ez a bölcsességre törekvő emberrel is. Először még sötétben tapogatózik.

Kitekint a világba, a múltat és a jövőt vizsgálván, és a sötétségbe bámul. De amikor a Golgotáról áradó fény minden megvilágít, a legtávolabbi múlt és a legláthatatlanabb jövő is fénybe borul, átvilágítódik. Mert minden anyag a szellemtől származik, és az anyagból támad fel a szellem. Egy olyan – a kozmikus történetekhez kapcsolódó – ünneppel, mint a Húsvét, ezt a bizonyosságot fejezzük ki. S ha az ember tisztában van azzal, hogy mi az, amit a szellemtudomány segítségével elérhet – azt, hogy a lélek, felismervén a létezés rejtélyeit, megtalálhatja az utat a kozmosz olyan titkainak feltárásához, amelyek olyan sokatmondóan fejeződnek ki a húsvét-hoz kötődő jelképrendszerben –, akkor megérez valamit abból, hogy mit jelent ezután nemcsak a személyes lét szűk keretei között élni, hanem együtt élni a

csillagok fényével, a nap ragyogásával, az univerzum valóságával. Úgy érzi majd, hogy beletágul a világmindenségbe és egyre inkább betöltekezik a szellemmel.

Az emberi életből feltámadni az univerzális életre: ez visszhangzik szívünkben a húsvéti, szellemi harangzúgás következtében. És ha meghalljuk a húsvéti szellemi harangok hangját, akkor a szellemi világra vonatkozó minden kételyünk eloszlik és feléled bennünk a bizonyosság, hogy semmiféle földi halál nem árthat nekünk.

Hiszen aki megérti a szellemi húsvéti harangok szavát, azt a szellemi élet újra magához ragadta.

Hivatkozások: (1) (Ján 5, 45. 46.)

Fehér-Kolozsy Alexander Nemere, 2. osztály

LEHET A BÉKÉRE NEVELNI?

Andre Bartoniczek

2021 november

Amikor 1967. október 21-én több mint 100 000 ember tüntetett a washingtoni Pentagonon előtt a vietnami háború befejezéséért, a 17 éves Jan Rose Kasmir a katonák szuronyai elé lépett, és egy szál virágot nyújtott feléjük. A jelenetről fénykép is készült, ami az egész világot bejárta. Ő maga így emlékszik vissza: „Az ártatlanságról, az álmokról és az őszinteségről szolt. Biztosak voltunk benne, hogy helyes úton járunk. Egyedül a földi szeretetben és jóságban hittünk. Mindannyian az emberek nagy családjához tartozunk.”

A tiltakozások, Jan Rose szavai, Leonard Cohen, Joan Baez és mások dalai a Földön élő emberek szeretetteljes együttléte iránti végtelen vágyakozásról szólnak, egy olyan világ iránti vágyról, amelyet felelősségteljesen lehet alakítani. Ez a kívánság hívta életre a béke-mozgalmat, amelyből a teljes társadalmi és politikai élet átfogó változásának reménye fakadt.

De akkor hogy lehet az, hogy ennek ellenére 1983-ban atomrakétákat állomásoztattak Németországban, hogy a

háborúk száma nem csökkent, és ugyanazok a pacifisták, akik 1967/68-ban az utcára vonultak, 1999-ben hirtelen a német bombázók bevetését követelték a koszovói háborúban, és eleinte támogatni akarták az USA-t az Irak elleni felépésben 2003-ban?

A béke nem egy állapot

A 20. század történelme egyetlen felhívás az emberiség felé, hogy ismerje meg legmélyebb erkölcsi hajtóerőit. Ugyanakkor az említett példák azt is mutatják, hogy a béke soha nem lesz olyan tartós állapot, amelyet egyszerűen csak be lehet iktatni az emberi társadalomba. A földi körülmények nyilvánvalóan megkövetelik, hogy újra és újra válságokon, konfliktusokon és szenvedésen menjünk keresztül – ez azonban kihívást jelent az egyes ember számára, hogy megtalálja magában a béke képességét, és megvalósítsa azt. A béke következképp nevelési kérdés és feladat. Éppen ezért provokatív Rudolf Steiner kijelentése az Általános embertan első előadásában: „Tanárként illetve nevelőként semmit sem taníthatunk meg a gyerekek a magasabb világról.” (1919.08.21-i előadás

– GA 293). Ez az állítás ellentmond az erkölcsi neveléssel kapcsolatos minden megszokott elképzelésnek.

A morál a tettekben jelenik meg

Milyen gyakran társul a nevelés utasításával, figyelmeztetéssel vagy az értelemre való hivatkozással, és milyen gyakran várják el az etikai felismerések közvetítését a történelemórákon, a németórákon (*anyanyelv és irodalom - a ford.megj.*), a vallásórákon, de akár a biológia és más tantárgyak oktatása során is. És milyen gyakran részei az ugyancsak felnőttek által vezetett viták a mindennapi iskolai életnek, amelyek során a tanulóknak a változás érdekében el kellene gondolkodniuk saját vagy diáktársaik, illetve a társadalom egészének viselkedéséről!

Ebben a tekintetben az a kijelentés, miszerint így nem lehet semmit sem elérni, felszólításként értelmezhető. Steiner azonban rámutat arra, hogy az ember erkölcsi élete nem csupán a mindennapi tudat számára elérhető racionális gondolati tartalmakkal függ össze, hanem a cselekvéssel, vagyis az akarattal, mely lényünk tudatalatti rétegeiben gyökerezik. Így folytatja: „Hiszen az, ami a magasabb világból bekerül az emberbe, az az elalvás és az ébrenlét közötti időben kerül bele.” A béke nem intellektuális eszme, hanem az egész embert érinti - a szív legbensőbb érzéseiként épp úgy, mint szociális cselekvés ösztönzéseiként. De ez pontosan az ember azon rétegeit szólítja meg, amelyek csak a létezés éjjeli oldalának bevonásával érhetők el, nem pedig a kognitív belátás által. Történelmi példák is mutatják ezt: Milyen nagyszerűek gyakran a nemes erkölcsi felhívások és szándéknyilatkozatok, és

milyen más sokszor az eredmény, amikor tettekre kerül sor.

A földrajz szeretetteljesebbé tesz

A fentiekből fakadó pedagógiai következtetések meglepőek lehetnek - például amikor Rudolf Steiner a Niagara-vízesés tanításáról beszél: „...bizonyos szilárd-ságot hozunk létre az emberben éppen azért, hogy, a földrajzot valóban szemléletes módon tanítjuk. Azonban ezt a földrajzot úgy jelenítjük meg, hogy mindig tudatosítjuk, hogy a Niagara nem az Elbánál található, hogy mindig tudatosítjuk az Elba és a Niagara-vízesés közötti távolságot.

Ha világosan és szemléletesen tanítjuk a földrajzot, akkor az embert a térben helyezük el, és kiváltképpen azt ápoljuk benne, ami őt a világ iránti érdeklődésre ösztönzi. Ennek hatásai a legkülönfélébb módon mutatkoznak meg. Azok, akik így tanultak földrajzot, szeretetteljesebb kapcsolatot alakítanak ki embertársaikkal, mint azok, akik nem tanultak a térbeli viszonyokról.” (1921.06.14-i előadás – GA 302). Nem az erkölcsi tartalmak, hanem az ilyen témáktól látszólag teljesen távol álló fizikai természetű tárgy fejleszti a szociális képességeket: Hétköznapi fogalmainkkal ez nem érthető meg, csupán a rejtett mentális folyamatokat figyelembe véve, amelyek az objektív gondolat tartalmaink alatt zajlanak le, pl. két, térben egymástól távoli folyó közötti különbség belső rezonanciájában.

A békéhez empátiára van szükség...

Az elme kritikussá tesz minket: ha tudatosan reflektálunk valamire, eltávolodunk a tárgytól vagy a másik embertől - de éppen erre van szüksége a hétköznapi éniünknek ahhoz, hogy érzékelje

önmagát, és megbizonyosodjon az identitásáról. Már nem vagyunk messze az amerikai politika egyik legbefolyásosabb tanácsadójának végkövetkeztetésétől: „Csak akkor tudjuk, kik vagyunk, ha azt is tudjuk, kik nem vagyunk, sőt gyakran csak akkor, ha azt is tudjuk, kik ellen vagyunk.”- ennek a gondolkodásnak a következménye nyilvánvaló: „Az identitásukat kereső emberek számára az ellenségek nélkülözhetetlenek.” - írja Samuel Huntington: A civilizációk összecsapása című világsikerű könyvében, 1996. A háborúkban, vagy általában az erőszakban gyakran a mélyen gyökerező félelem jut kifejeződésre, félelem a bizonytalanságtól, hogy vajon a saját énünk, a saját közösségünk, a saját nemzetünk stb. fennmarad-e, vagy hogy ez az én létezik-e egyáltalán. A hatalomvágy ott ébred fel, ahol az egyén gyengének, erőtlennek, nem létezőnek érzi magát, és minden eszközzel igyekszik biztosítani magát a létezéséről. A másik emberhez való odafordulásnak azonban mindig része az a pillanat, amelyben összekapcsolodom veled, elmerülök benne és egy időre elveszítem önmagam. Ebben rejlik az akadály, ami a béke felé vezető utat olyan fáradságossá teszi: azt követeli tőlünk, hogy feladjuk az egónkat, és empátiával eggyé tudjunk válnunk a másikkal.

... és érzéskultúrára

A másik emberrel létrejövő kapcsolat az érzésben spontán történik meg. Kilépünk távolságtartásunkból, és magunkba fogadjuk a másikat. E tekintetben a távolságtartó értelemről az empatikus kapcsolatig, végül pedig a szociális, szeretetteljes tettig ívelő első fontos hidat az érzelmi élet pedagógiai művelése alkotja. Ebből a szempontból a

művészeti tevékenység a diákok számára nem valamiféle extra ráadás az „igazán fontos” vizsgatárgyak mellett, hanem a kapcsolódási és ezáltal a megértési képesség alapja.

Ez az a pont, ahol a történet elbeszélés fontosabbá válik magával az információval szemben: Amikor egy Rosa Luxemburgot nem csak mint történelmi dátumot kapok, hanem követem őt gyermekkorában, ahogy több mint egy évig ágyhoz kötött beteg, és minden olyan mozdulat, amit nem tud megtenni, bekerül a gondolatai közé, ahogy már kisiskolásként lelkesedik az igazságért. Később, ahogy a pódiumon áll, és szavakkal harcol a szocializmusért, majd ahogy ezért börtönbe kerül, ahol odaadón ápolja és tanulmányozza az udvaron élő növényeket, és ahogy végül a halálba megy meggyőződéséért, akkor az érzéseim úgy stimulálódnak, hogy fokozatosan kialakul bennem a másikkal való találkozás ajándékának érzékelése.

Akkor már nem félek attól, hogy elveszítem önmagam, mert a másik ember megtapasztalásában megszabadulok korlátozott perspektíváimtól és határaitól, és ahelyett, hogy kisebb lennék, tágabbá és nagyobbá válok. Megszületik az Én megerősödésébe vetett bizalom azáltal, hogy eggyé válunk a Te-vel. A képek sokkal mélyebbre hatnak be ezekbe a személyiségerősítő erőkhöz, mint az érvek - mert logika helyett szemléleteket adnak, és egyúttal világossá teszik a mélyebb lelki összefüggéseket, amelyek a tartalmukban fejeződnek ki, és ennek megfelelően teljesen másképp hatnak majd az éjszakában.

Az alsóbb osztályokban Rudolf Steiner a társas konfliktusok vagy helytelen

viselkedés esetén az észérvekre való hivatkozás helyett egy értelmes történetet javasol. (E történetmesélésről a 1917. szeptember 29. és október 28. között Dornachban elhangzott előadásokban olvashatunk bővebben – A külső világ spirituális háttere [A sötétség szellemeinek bukása] I. GA177 – a ford. megj.) A felsőbb évfolyamokon pedig már arról van szó, hogy a megismeréssel egyre tudatosabban hatolunk be saját tapasztalatainkba.

Itt például a Nibelung-ének lehetőséget nyújt arra, hogy a két fél halálos küzdelmének mitikus képeiben egészen a szörnyű katasztrófaig érzékeljük a „szemet szemért, fogat fogért” reflexét, azaz az erőszak és az ellenerőszak kéréseket spirálját. Majd másnap, miután ezek a képek éjszaka is tovább hatottak, a Friedrich Glasl által leírt konfliktus eszkalációjának fokozatai alapján megragadjuk az erőszak és a háború mögött meghúzódó mechanizmusokat¹.

Az éjszakába vitt képek szabályos ingadozása, a tudatalattiba jutás és a megértő reflexió révén a békére nevelő tartalmak nem válnak szentimentálissá (aligha van valami, ami jobban tisztítja a fiatalokat, mint a frázisok), és Martin Luther King, Gandhi, Nelson Mandela stb. életrajzai sem válnak a jó ember „feltartott mutatóujj”, kioktató tanmeseivé. Az ilyen, változásért küzdő sorok aktív szemlélésében sokkal inkább fokozatosan felébred egy belső erkölcsi tekintély, amely a döntő pillanatban erőt ad ahhoz, hogy ne üssünk vissza reflexszerűen, ne bántsunk stb. hanem térjünk magunkhoz, és tegyünk a másik felé egy empatikus lépést.

Az 1993-as oslói békefolyamat, amely majdnem a palesztin konfliktus megbékélését hozta, végül egy Yitzchak Rabin elleni merénylet miatt kudarcba fulladt. Ennek ellenére látható, hogy a reménytelen küzdelemben dermedt felek közötti megértés mélyreható tanulmányozása, amelyet norvég társadalomtudósok

kezdeményeztek, és amelyet bátor zsidó és palesztin vezetők nehezen értek el, ösztönözheti a belső hozzáállás közeget és a gyakorlati készségek kialakítását is, amelyek nélkül a béke nem lehetséges.

Meg kell tanulnunk megállni és odafigyelni

Ha emellett a diákoknak lehetőségük nyílik arra, hogy például egy szociális gyakorlat keretében végig kísérjenek egy volt börtönlakót az életbe történő visszailleszkedés útján, vagy arra ösztönözzük őket, hogy az osztályban súlyos zaklatási helyzetekben valódi konfliktusmegoldásokat találjanak, vagy éppen arra, hogy egy színdarab előadásában vállalják el két halálos ellenség szerepét, akkor az erkölcsi gyakorlat külső cselekvéssé mélyül. És talán csak jóval később jön el a pillanat, amikor egy vitában odafordulva megállnak, váratlanul megoldást találnak és

kiszabadítják a feleket a konfliktusból – „...hogy másképp kezdődjön minden valamennyiünk között?”

A fordítást készítette: Kuntz Orsolya

A szerzőről: Andre Bartoniczek a heidelbergi Waldorf-iskola felső tagozatos német- és történelemtanára, valamint a jénai Waldorf-pedagógia távoktatási programjának előadója. Emellett egy történelmi kutatási projekten dolgozik, amely az 1989-es keletnémet polgárjogi mozgalomról és az azt követő évtizedek német történelméről szól.

¹ Glasl, Friedrich (2004): *Konfliktmanagement: Ein Handbuch für Führungskräfte, Beraterinnen und Berater*. Stuttgart, Verlag Freies Geistesleben.

² Hilde Domin: *Abel steh auf – Ällj fel Ábel*

Forrás:

<https://www.erziehungskunst.de/artikel/frieden-stiften/kann-man-zum-frieden-erziehen/>

TÚL KORAI RÜGYFAKADÁS

A síszünetben egy nap összenéztünk Luca lányommal, és megállapítottuk, hogy az időjárás miatt tisztára olyan, mintha tavaszi szünet lenne... Bizony, mint oly sok éve mindig, idén is megtréfált minket a február, és bizony, mint oly sok éve mindig, mi idén is bedőlünk neki: egyik egyszálpuloveres biciklítésünkben hazafelé megálltunk egy közeli kertésznél, ahova becsalogatott minket a ládák hosszú soraiban tarkálló kankalinok látványa. Rögtön vettünk is hét tövet, így, miután hazaértünk, a bejáratnál lévő teraszunkon álló virágállvány percek alatt a szivárvány összes színében pompázott. S ezt a csodás látványt az utcáról is megcsodálhatta, aki arra járt! Nem is tudom, hogy nem sejtettem, hogy a februári március után idén is rendre meg fog érkezni a márciusi február, és tarka primuláink szirmai és levelei heteken belül a fagytól megroskadva fognak kókadozni...

De mielőtt még ez a szomorú látványt nyújtó esemény bekövetkezett volna, véget ért a síszünet, és az ál-tavasztól felajzva üde, zöldellő évszakasztallal és szivárványosan pompázó táblarajzzal vártam vissza a gyerekeket a pihenésből. Újult erővel és új reményekkel vágtam neki az új – formarajz – epochának: a járvány országszerte, így osztályomban is lecsengőben van, jóval kevesebb lesz a betegség miatt hiányzó gyerek, sok időt töltünk majd kinn a napsütésben, óriási formákat lejárva a réten, vagy a röpipálya homokjában, miközben vidám tavaszi dalokat danolászunk! Hihetetlen sok tervem volt, úgy éreztem, most szárnyalni fogunk! S ha az időjárás nem is, de a végre teljes létszámmal jelen lévő gyerekek kipihentsége, lelkesedése, az újralátás feletti örömük beváltotta a reményeim.

Bakos Elena, 1. osztály

Rögtön első nap, az első formához egy kora tavaszi képet vittem nekik: „Ugye, Ti is ismeritek azokat a huncut hajtásokat és rakoncátlan rügyeket, akik olyan türelmetlenül várják, hogy körülnézhessenek a világban, hogy még a tél igazi vége és a tavasz igazi eljötté előtt kibújjanak. Hanem sajnos sokszor előfordul, hogy kicsit később, ha az idő ismét téliesre fordul, ők sajnos elfagynak... Félti hát őket Tavasztündér is. Ezért aztán egy kis faládikába zárja őket és a szivárványt felgombolyítva, annak hét színéből még hét kerítést is húz köréjük, hogy se ne tudjanak kiszökni, se a fagy hozzájuk beszökni.”

Első formánk tehát ez a nyolc négyzet volt egymásban, egyenlő távolságban.

Ennek a mostani formarajz-epochának a fő témája ugyanis az egymástól való távolság/közelség, az egymáshoz képest való elhelyezkedés és nagyság volt. Ugyanis az ezt megelőző számtan-epochán azt vettem észre a gyerekek füzetében, hogy míg maga a számolás igen jól megy nekik – sokszor akár

elvontan is –, addig a hozzá készülő rajzok, képek elhelyezése a füzetlapon sokaknak olyan nagy nehézséget jelent, hogy azok nem hogy segítenék, hanem majdhogynem hátráltatják őket a műveletek folyamatában.

És miközben készültem az epochára, egy másik cél is megfogalmazódott bennem: hogy a formák közt megjelenő rendezettség segíti majd a járvány miatt zötyögősen kialakuló kis közösségükben a nyugodt rend, a távolságok-közelségek kialakulását is.

Belevágtunk hát ebbe a komoly feladatba, és a kisebb-nagyobb négyzetek, körök, spirálok, cseppformák számomra is meglepő, csodás rendezettségben kezdtek el megjelenni nemcsak a füzetekben, hanem krétával a betonon, vagy a kis táblákon, babzsákból a parkettán, lábnyomokból a homokban, gyurmából a festőtáblákon, vagy hosszú papírcsíkokon...

Rengetegféleképpen készültek a formák, néhány közös kedvencünket leírom:

Tomkovits Tamara, 1. osztály

Bognár Bálint 1. osztály

- A fent említett 8 zárt négyzet oldalai egy kis szakaszon megnyitáltak, összekötődtek, és az így keletkezett szögletes csigavonalat (ahogy a gyerekek nevezték, labirintust) óriási méretben készítettük el közösen krétával az iskola melletti betonra. Ebben párosával mentek be úgy, hogy az elől lévő vállára tette kezét a másik, rábízta magát, és behunyta a szemét. Kifelé pedig szerepet cseréltek.
- Utána ezt a formát gyurmából is elkészítettük a festőtáblára, és a táblát döntögetve üveggolyót vezettünk végig a pályán.
- A spirált babzsákokból raktuk ki, szintén bejárható nagyságban az osztályteremben, a ritmikus rész területén. Itt már egy csörgő segítségével vezették behunyta szemű társukat, amit a többiek csendes figyelemmel követtek.
- Nagy kedvenc volt a formák egymás hátára rajzolása.
- A röplabdapálya homokjában a formáknak varázserejük volt: aki végig-

ment rajta, egy bizonyos állattá változott (béka, foka stb.) és annak az állatnak a mozgásával ment a következő formáig, ahol ismét átváltozott.

- Hullámvonalat rajzoltunk hosszú papírcsíkra. Papírhajót hajtogattunk, belerajzoltuk mesénk hőseit és felragasztottuk a hullámok hátára.

Teltek a napok, készültek a precíz formák. Az első hét csütörtökén, amikor hazaértem, azt vettem észre, hogy a túl korán kinn hagyott tarka primuláimat a visszatérő fagy meggyötörte: leveleik, szirmaik fonnyadtan lógtak. És este, visszatekintve a napra, még egy dolgot észrevettem: a szünet után oly lelkes, kipihent osztályom már az első hét csütörtökén olyan nyugtalansággal, feszültséggel volt jelen, mint máskor a szünet előtti centivágós utolsó napokban. (És persze újból felütötte fejét a betegség is...) Értetlenül forgolódtam az ágyban, míg egyszer csak felfedeztem a drága virágaimmal és drága elsőseimmel történetek közt a párhuzamot: a túl korai ébredés!

Ekkor volt pont egy hete, hogy a szomszédos Ukrajnában kitört a háború, aminek hatásait mi is szinte rögtön éreztük. Bár kimondva a téma ekkor még nem jelent meg a gyerekek közt – vagy ha igen, akkor az nem jutott el hozzám –, de a felnőttekben lévő feszültség, félelem, bizonytalanság, szomorúság ott lebegett a gyerekek körül, és így észrevétlenül, szavak nélkül tette kis lelküket gondterhelte. És ezt rögtön el is kezdték kijátszani, kiadni magukból: egyre több lökdösődős játék jelent meg köztük kint is, bent is, a legváratlanabb helyzetekben, ami egy óvatlan pillanatban valakinek fájdalmat tudott okozni.

Ugyanígy tudtak fájdalmat okozni az óvatlan, túl durva szavak, csúfolódások. De megtalálták a belső feszültségek szebben való kijátszását is: a nagyszünetek, mozgásórák kedvenc játéka lett az „Adj, király, katonát!” Egyre messzebből futottak neki, egyre nagyobb lendülettel csapódtak be a gyerekeknek láncába, egyre erőteljesebben szakítottak.

És üzentek máshogy is, hogy mire van szükségük: ez volt az első formarajz-epochánk, amiben a formákat nem egy mesére terveztem felszőni. De az első hét vége felé többször, többen is mondták nekem – már-már szinte követelték –, hogy legyen mese a formákhoz! Kérték, hogy ringassam el őket a valóságból, amire kis hétéves létükhöz képest túl korán kellett felébredniük, ringassam el őket a mesék világába, ahol a félelem, a bánat, a fájdalom számukra érthető, egyszerű képekben jelenik meg, nem pedig betegségtől, haláltól való maszkos félelemben, majd háborútól, otthontalanságtól való félelemben,

pánikvásárlás okozta, benzinkútnál fél óráig sorban állás miatti feszültségben...

És én, korábbi elhatározásom ellenére, beadtam a derekam, és meséltem. Hosszasan. Meséltem egy kis zebráról, akit fura csíkjai miatt csúfolnak. Szavakkal bántanak. Úgy, mint ők egymást. S pont ekkor kezdtük el olvasni Puck történetét is, akit szintén csúfoltak... És ők megnyugodva, elmerülve hallgatták a számukra végre érthető történeteket! És az osztályban elkezdtek fogatkozni a bántó szavak.

Aztán korábbi elhatározásom ellenére elengedtem egy csomó módját a formák megélésének. Helyette kinn voltunk. „Adj, király, katonát!” játszottunk. Egy nagy plédben ringattuk egymást. Egymás hátára rajzolva masszíroztuk-simogattuk egymást. Az iskola mögötti nagy területnek általunk csak „nagy gaz”-nak nevezett részén, ott, ahol magasabb a fű, mint az elsősök, elbújtunk a fűben a világ gondoljaitól, mint őzike a vadász elől.

És közben lelkemből elengedtem az üde-zöld, a szívirányos képet. És én is elringatódtam a mesékben, a fűben, a plédben... És örültem minden gondtalan pillanatnak. És ők is.

Aztán amikor mégis formarajzoltunk, az első, oly hatékony és sikeres napokban kialakult nyugalmas, elcsendesedős, odafigyelős állapotot sikerült elérnünk.

És minden nyugodt volt, lassú és kiszámítható.

És ahogy a füzetben a formák, a távolságok, úgy az osztályban a viszonyok, a határok is szépen rendeződni látszottak.

A kis zebra meséje a végéhez ért, hosszú utat járt be, míg végül csíkjai a helyére kerültek. Vele együtt véget ért az epochánk is.

Visszatekintettem az első nap képeire, és mit láttam?

A gyerekeket, ahogy szívirányszín hét kerítéssel óvtam őket a túl korai ébredéstől, a világ fagyától:

1. Mesével
2. A ritmus biztonságával
3. Kacagással
4. Játékkal
5. Öleléssel
6. Érintéssel, simogatással
7. Ringatással

És hogy mi volt a ládika, ahova – örökre – bezártam őket? Hát természetesen a szívem.

Ui.: Azt kérditek, mi lett a primulákkal? Nos, a primulák, jelentem, élnek. Mesze nem olyan pompásak, dús szirmúak, mint februárban voltak, de mindegyiken van egy-két virág. Hátra vittük őket a hátsó teraszra. Messzebb az utca zajától, messzebb a járókelők tekintetétől, de ezen a déli fekvésű teraszon szinte egész nap süt rájuk a márciusi napsugár. A megoldás végig ott volt az orrom előtt. Csak figyelnem kellett, mire vágynak, mit kérnek tőlem a virágaim. Ők tudták, mi a jó nekik.

Ujj Boglárka, az 1. osztály tanítója

Nagy Julianna, 1. osztály

Pávics Fanni, 1. osztály

Kameniczky Marcell, 1. osztály

Le Cornu Misa, 1. osztály

„Korunkban az a fontos, hogy az iskola teljesen a szabad szellemi életben gyökerezzen. A tanításnak és a nevelésnek csak a létesülő ember és egyéni képességei megismeréséből kell erednie. A nevelést és az oktatást igazi embertannak kell megalapoznia. Soha nem az a kérdés, hogy mit kell az embernek tudnia, és mire kell képesnek lennie a fennálló társadalmi rendért, hanem az, hogy mire képes az ember, és mit lehet kifejleszteni benne. Akkor lehetséges lesz, hogy a felnövekvő nemzedék mindig új erőket vigyen a társadalmi rendbe. Akkor az fog élni ebben a rendben, amivé a belépő kiteljesedett emberek teszik, nem pedig a társadalmi rend teszi a felnövekvő nemzedéket olyanná, amilyenné akarja.”

Rudolf Steiner: Az oktatás szabadsága és a hármas tagozódás (1919. augusztus)

WERNER KUHFUSS: MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS — MIRE?

Chartres-i Iskolának neveznek egy szellemi mozgalmat, amely kapcsolódik egy katedrális építéséhez is, és amely 1000-tól a XIII. század kezdetéig Franciaországban és azon túl jelentős tanítók alakján keresztül, mint Fulbertus, Bernardus Silvestris, Johannes von Salisbury, Alanus ab Insulis és tanítványaik, olyan eszméket, utakat és perspektívákat dolgozott ki, amelyek a jelenkorban és a jövőben is Európa és az egész világ kultúrájában érvényesítik hatásukat.

Ha megengedjük magunknak azt a gondolatkísérletet, hogy elképzeljük az ebben az erőteljes impulzusban részeseülők valamilyen szellemi konzíliumát, amely azt a feladatot tűzné maga elé, hogy évszázadok minden tapasztalata alapján kifejlesszen egy olyan eljárás-módot, amely a minőségeket kezdettől fogva képes lenne biztosítani, amelyek utólag eredményként és gyümölcsként megjelentek, akkor – a Chartres-i Iskola ismerőjeként – azt kellene mondanunk: a tekintélyes konzílium tomboló nevétségbe törne ki! Miért? Azért, mert ezek

a bölcs személyek és mindenki más is tudná: egy ilyen bebiztosítása a még csak megszerzendő minőségnek – ön-ellentmondás.

És ha sikerülne is a lehetetlen, egy hosszú folyamat tapasztalatát valamely fejlődés kezdetére helyezni, ez az éledező parázs befedése lenne egy már kialakulóban levő tűz hamujával. Ez egy cseperedő gyermek megvénítésének és az abban való megdermesztésének szándéka lenne, egy kiáramolni törekvő forrás betemetése, így a legbiztosabb eszköz arra, hogy a kívánt minőségek fejlődését elfojtsák. Kulturális, szellemi területen a minőség bebiztosításának óhaját Chartres személyiségei hallatlan ostobaságnak, vagy megsemmisítő gonoszságnak tartanák.

Amit itt a világtörténelem egy nagy impulzusának példáján mutattunk be, az kiterjeszhető minden ismert impulzusra, eszmékre, építőcéhre, műhelyre, iskolára és minden alkotó csoportra és személyiségre. Minőségbiztosítást

alkalmazva Rembrandtra, Kandinszkijra, van Goghra vagy Picassóra: elképzeltük bármelyiküket, hogyan viselkedtek volna, ha egy ilyen méltánytalan javaslatot ajánlanak nekik.

Minden minőség, ami az emberi történelem és kultúrfejlődés évezreidei alatt létrejött, a képzetszerű tudattalan egy akarati áramlásából formálódott ki, amibe az eszmék csillagfénye villant bele az alvó embertől kiindulva a művészi-leg álmodozón át egészen a szótlan felébredőig, mielőtt az még szavakba, fogalmakba és alakzatokba foglalódna. A naiv-tökéletlen (Naiv-Unvollkommene) mint teremtő forráserő – ez minden minőség eredete.

És ha a szellemi minőséget egy egész részeként nézzük, akkor hozzátartoznak ahhoz a többi kategóriák is, melyeket Arisztotelész mint a világ abc-jét írta le: szubsztancia (alany), birtoklás, minőség, mennyiség, hely, idő, cselekvés,

elszenvetés, helyzet, viszony. A minőségbiztosítás csak akkor lenne valóban minőségbiztosítás, ha mind a 10 kategória biztosítását jelentené. Ha azon gondolkodnánk el, hogy az arisztotelészi kategóriák lényegéhez közel férközünk, akkor – ebben biztos vagyok – a bölcsök nevetése is már elnémulna, majd töprengeni kezdenénk, hogy a mai időkben hogyan keletkezhet ilyenféle minőség, mielőtt az ember azt „bebiztosítaná”.

Mert kulturális területen a minőség biztosítását az ember csak akkor akarhatja, ha fél attól, hogy az eltűnhet, sőt, ha kételkedik abban, hogy az egyáltalán létezik. Mi a „minőség” egy kulturális, egy társadalmi impulzusra vonatkozóan? Ki állapíthatja meg a kritériumokat? És mindenekelőtt: kinek van joga egy ilyen biztosítást követelni és ellenőrizni?

Aki ezeket a kérdéseket vizsgálja és keresi rájuk a válaszokat, kívülről jövőnek látja ezt a követelést, valahonnan, egy

ismeretlen korszellemtől, egy névtelen-től, aminek tolakodó szöcsövévé válik a „társadalom”, az „állam”, a „hatóságok”, főképpen pedig a globalizálás nevében beszélő nemzetek feletti testületek. Hogy „a minőséget biztosítsák”, a finanszírozás hatalmát vetik be. Aki nem mutat fel „minőséget”, az nem kap pénzt és eltűnik. **A „minőségbiztosítás” az e próbálkozás alól magát kivonó minőségek kioltásának kísérletét jelenti.**

A háttérből rejtetten működő erő „minőségét” ezzel már jeleztük is. Van neve, és semmi sem kedvesebb neki, mint a „minőségbiztosításon” keresztül a gondolkodás, a kultúra, a pedagógia és más életterületek egyformaságát létrehozni, azokat beszabályozni, szabványosítani, hogy így az individuális, az alkotó jellegű és a bontakozó ismeretlen és tökéletlen eltöröltessék.

A szellemi élet iparosítása és mechanizálása – mindezt megszépítő, jól hangzó

és ravasz érvekkel alátámasztva (és ki ne szeretne minőséget minden rosszban, amit a kor nyújt?) – ez a célja minden „minőségabszorbálásnak”. „Politikailag korrekt gondolkodás” és „társadalmi kompetencia” mint előírt gondolkodás- és cselekvéssémák azok az üres terek, ahol jól érzik magukat mindazok, akiknek az élő folyamatok fölötti kontrol fontosabb, mint a meglepetésszerűen felbukkanó újdonság, amit nem bírnak elviselni, mert ők maguk nem akarnak fejlődni, és ezért mások fejlődését akadályozzák. Semmibe veszik mások szorongó érzéseit, és – térítve és erőszakkal – át akarják terelni őket saját terméketlen pályájukra.

Mindez ugyanakkor rendkívül gyakorlatiasan és áttekinthetően működik. A társadalmi és kulturális élet homályos és megmunkálatlan zegzugai megvilágítódnak. Meggyőző szakfogalmak ki-képzésével létrejön egy közösség, amely

mindenekelőtt megmozgatóan és serkentően jelenik meg. Odanéznek végül az elhanyagoltakra és ezt együtt tudatosan csinálják. Ez ösztönzőleg hat, és mivel mindenki egy intézményközösségen belül részt vesz ebben és mindenkit érint, azért először mindenkinek segítenek és senki sem lesz pellengérré állítva. Először – de ez nem sokáig marad így.

Mert aki vonakodik ebben a „közösségben” részt venni, az közvetlenül érezni fogja a közösség nyomását, mindenekelőtt azokéit, akiknek minden igyekezete arra irányul, hogy ezt a tudatalakulási folyamatot vezessék. Ezeknek legfőbb érdeke mégis abban van, hogy saját hiányos individuális identitásukat elérjék a közösen fellépő tudat mögött. Aki ismeri ezeket a mechanizmusokat – és ezek ősrégiek –, az látja, hogy az **egyenlőség** (egyformaság) elvét megengedhetetlenül átviszik a **szabadság** területére. És akkor tudja az ember, hogy egyesek egyenlőbbek, mint mások, és a **gondolkodás kollektivizálását** szorgalmazzák, amikor azok irányítanak, akik gyorsan tudnak formulázni és értenek az akaratuk érvényesítéséhez, és azokat vezetik, akadályozzák és nyomják el, akik a tempót nem bírják, és a lényük mélyéről nem tudják és nem akarják előhozni azt, ami nem alkalmas általános szemléletnek: tudniillik a tulajdonképpen teremtetőert. Ezek azután a játék elrontói és a béke megzavarói lesznek. De őket kellőképpen megbüntetik. Semmilyen minőségbiztosítási eljárás nem akadályozza meg az emberek ösztöneit, hogy a legjobb bizonygatásokba és frázisokba öltözködve ilyenképpen kiéljék magukat a közösségekben és intézményekben. Mert az egyén morális tisztulása – ami minden értelmes fejlődés feltétele – nem

érhető el semmiféle minőségbiztosítás útján. És ezzel meg is bukik mint egész.

De hogyan működtek az egyes munkaközösségek a kultúrkorszakokban, hogy szellemi minőséget alkossanak? Vegyünk egy építőcéhet, egy faluközösséget, egy ácsműhelyt, egy kovácsműhelyt. Mindig megfigyelhetjük a dolgozó tagok mozgékonyosságát munkaműveletek egymáshoz való viszonya során. A viszony arisztotelészi fogalma itt mindenki számára érzékelhető.

A résztvevőknek a munkatárgyra irányuló viszonyai mint munkamozgás, sőt mint táncos koreográfia mindenki számára tapasztalható: a közös kovácsoláskor, az ácsoknál, akik a tetőszerkezetet készítik, a szántó, vető, arató, cséplő falusiaknál, a kőfaragóknál, akik a kalapács és a véső együttes csengésében az anyagra koncentrálnak.

A minőség létrejön és biztosítva van – teljesen szótlánul és mindenki számára átláthatóan – **a tárgy felé való közös oda-fordulásban**. A cselekvés során történik a kijavítás a mester, segéd, inas hierarchia figyelembevételével. A munka tárgya, az anyag tanít, mivel – az ellenállással szemben tanúsított teljesítményben – az alany, birtoklás, minőség, mennyiség, hely, idő, cselekvés, elszenvedés, helyzet és viszony a dolgozók akaratát hirdeti. **Egyedül a munka biztosítja a minőséget!** Az együtt dolgozók viszonyai muzikálisan (amiként ezt Rudolf Steiner a tanárkonferenciákon mint egy új pedagógia feltételét követelte) és táncolóan egyesülnek. „Legyenek önök táncosok, kedves barátaim!”, mondta Steiner a gyógypedagógusoknak.

Amiként Rudolf Steiner kifejtette a bolognai előadásában (1911): az ének a testen kívül a tevékenység tárgyában kapcsolódnak egymáshoz. Amit Schiller ír le a Kallias avagy a szépségről című írásában mint a társadalmiság ősjelenségét – „fejezd ki az akaratodat, kíméld mások akaratát” –, az mint táncmozdulat minden műhelyben, minden igazi kultúrateremtő munkafolyamatban megfigyelhető. Így kell azonban elképzelnünk például a firenzei platóni akadémia meditatív-művészi munkamegbeszéléseit is.

Mert mi is történik? Egyrészt teljesen odaadó koncentráció a munkafolyamatra, építő gondolatokra, eszmékre. Másrészt nem ritkán biztatások, tréfák, sőt, ének! Finnországban a favágók a megerőltető munka után szokás szerint verekedtek egymással, amíg a munka feszültsége az izmukból, a lelkükből el nem oszlott. A szauna – aratáskor naponta élvezve – hozzátette ehhez a magáét. Vagyis: a társadalmi élet, a munkaközösség **az élvezet egy forrása lett. A minőséget élvezik. Összetartozás** (Genossenschaft) a végtagok tevékenységének ritmikus együttjárása által jött létre, amihez a közös étkezés is hozzátartozott. És mindenekelőtt a humor.

A munkatárgyban így kapcsolódtak az akaratok egy szélesebb körben, de ez kiterjedt az egész vidékre is. A természetlányek együttműködtek, az anyagok, a meghaltak és a még meg nem születettek. A szabadon folyó akaratok életbe beleáramoltak mindenekelőtt a keletkező idő erői, amit Rudolf Steiner **involúciónak** nevez, ellentétben az oksági, a múltból jövő **evolúcióval**. Teremtő ötletek támadtak az egyes emberben

és az összeműködésben, ami a forrása a tulajdonképpeni minőségnek, és amit Rudolf Steiner „a semmiből való teremtésnek” nevez (Szellemtudományos embertan, GA 107, 9. előadás). Az előmozgás, mozgás és utómozgás (Vorbewegung, Bewegung, Nachbewegung) lélegzése – ilyen van például a mezőünnepen (Flurbegabung), de bokrétaünnepen is, általában az ünnepeknél – volt a forrása a testi-lelki-szellemi higiéniának, a higiéniai okkultizmusnak, Közép-Európa feladatának.

Beleértve ebbe azt is, hogy mindig voltak olyan testek, melyeknek terhes súlya elpárolgott és a könnyedségbe helyezte, így egészségesen tudtak működni. A táncoló-muzikális alapelem kiegyenlítően, lelkesítően, termékenyítően áthat minden munkát, minden kultúrát. A tánc, a mozgás révén – a gondolatcserébe és az előadásba is – belehatott az éj eleme, tehát az elevenszellemi világ és az erők megújulása, és ezzel a nyomasztó tapasztalatok és gyötrő élmények kioltása is.

A tüzet eloltók, a fát elültetők, a fehéren izzó vasat együtt kovácsolók, a közös lökessel a tetőgerendát emelők, evezősök és cséplők szótlan egymást-megértése kézmozdulatok és tekintetek által nemcsak a munkát lelkesítette, nemcsak a társak öntudatát üdítette fel, hanem biztosította a minőséget is, amikor ezt állandóan továbbfejlesztették az előrehaladás során. Aki az igazi filozófusok és kutatók megismerési társalgását vizsgálja, a szellemi területen sem talál egyebet.

De milyen a **nevelő** műhelye, milyenek az ő munkamozgásai, mik az ő figyelmének tárgyai, amin a minőség lángra kap és

kifejlődik? Legfőként: kinek kell megítélni a pedagógiai munka minőségét?

Ha abból indulunk ki, hogy a minőség a tárgyon alakítja ki és korrigálja magát, akkor fellép a pedagógiai tárgy és a vele kapcsolatos társadalmi elem kérdése. Vajon „minőségbiztosítással” elválasztható egy iskolai vagy óvodai testület társadalmi vonatkozása a pedagógiai és nevelési feladattól? Mi értelme van vagy nincs egy testület és annak működése társadalmi vonatkozásának, ha az nem elsősorban azokat szolgálja, akiről szó van: a gyermekeket? Hiszen elképzelhető itt vagy más területen egy olyan jól funkcionáló „minőségbiztosítás” – mint szabadon lebegő kísértetvilág –, amely adott esetben rosszabb minőséget eredményez a gyermekek számára vagy a tulajdonképpeni feladat szempontjából, éppen mert a „minőségbiztosítás” **öncél** lesz és így az erőt elvonja?

Esetleg elképzelhető, hogy olyan emberek akarják a minőséget bebiztosítani, akiknek nincs ilyenjük, és a minőségbiztosítás egy illuzórikus kísérlet arra, hogy olyan minőséget gyártsanak – legalábbis „biztosítással” –, ami a valóságban nem is létezik? Az együgyű emberek megkísérelték a Napot ládába és kosárba dugni, hogy az ablaktalan városházába vigyék: ilyen a minőségbiztosítás is! **A szellem ott fúj, ahol neki tetszik.** Hogyan akarnak vele az ember valódi szélmalomokat hajtani?

Ha a tehén egy kozmikus-földi példakép lehet valamely szociális organizmus minőségének keletkezése szempontjából is, amikor szervezete tejet termel, mert egész lényével a veleszületett tevékenységre koncentráció, úgy egy tehén „minőségbiztosítása” egy mellé ólalkodó kísértetnek számítana, amely tej helyett – „minőségbiztosítást” állít

elő. Így tekintve a „minőségbiztosítás” **hasonmás-tevékenységnek és hasonmás-termelésnek** bizonyul.

Miután egy ilyen valójában külsőlegesen kigondolt módszer először még serkentő szakaszát úgy éljük meg, ahogyan az újdonságokat szoktuk, hamarosan a dolog olyanná változik, mint Charlie Chaplin filmjében, a „Modern időkben” az etetőgép, amely rákényszeríti tempóját az általa evők akaratára, miközben az individuális akaratokat egy anonim lénynek veti alá, amely láthatólag nem is létezik, ám éppen ezért hatékony.

A társadalom organizmusának azonos ütemre menetelése, amely kezdetben ösztönző jellegű, mint minden kollektív fellángolás, a saját tevékenység nivellálódásához vezet, mert felemészti az erő ebben a kényszerített együtteségben.

Maga az alkotó ember, aki az igazi minőséget létrehozta, jól tudja, hogy ő a minőséget nem biztosíthatja és állandósíthatja. Hogyan akarhatják akkor a minőséget a nem alkotó emberek – akik azt individuális szabadságukból fakadóan nem képesek megfelelően megteremteni – egy előre megszabott eljárás mód uniformizmusával megalkotni, sőt, „biztosítani”?

De egy pedagógus közösségben ki a valóban alkotó, amennyiben az alkotóerőt nem zavarják meg téves magatartással?

Vannak gyermekek, fiatalok, akiknek a fejlődéséről van szó. Ha tehát a szellemi minőség egyedül a figyelem tárgyában teremődik meg és korrigálódik, akkor a nevelők és tanárok figyelmének is **arra** kell irányulnia, ahonnan a gyermekek a fejlődésüket kapják.

Nem a gyermekek – úgy, ahogyan fizikailag megjelennek – a tárgyai a pedagógus kollégák minőségeképző figyelmének.

Ezt az elterjedt és kínos tévedést fel kell ismerni és ki kell küszöbölni. A „kicsikre” való rátekintésben, akiknek fejlődését elő akarjuk segíteni, nem a pedagógiai minőségeképzés objektumát kell látnunk. Ellenkezőleg: ama nézet következtében, hogy kicsi és tökéletlen lényeknek kell nagyra lenniük és olyan normaelírásokba belenőniük, amelyeket mi, felnőttek állítottunk fel, a **pedagógiai minőség-megsemmisítés egy materialista - a hiányosságok kioltására irányuló - forrását hozzuk létre!**

Mi okozza az egyének és kollégák kimerültségét? Egy végeredményben hasztalan harc valami ellen. Lustaság, érdektelenség, nyugtalanság, erőszakosság, akaratlanság fejlődik ki abban az irányban, amit a pedagógusok előírnak. Mi azonban a tulajdonképpen hiba ebben a gondolkodásmódban? Az, hogy nem sikerül a felnőttnek arrafelé fordítania a figyelmét, amiben a gyermek eredeti, az égből jövő irányultsága gyökerezik és kell hogy gyökerezzen: **egy tevékeny élet születés előtti előkészítése egy válságos korban.**

Hol találjuk azonban az alkalmat, hogy minden gyermeknek ezzel az ősimpulzusával megismerkedjünk? Az első hétéves életkorban, **az óvodában.** Ha sikerülne az óvodát olyan munkaközösséggé alakítani, ahol a tevékeny felnőttek a kultúrfejlődésen belül érzékenyen összekapcsolnák magukat a játékban megnyilatkozó gyermekekkel, akkor egy ehhez kapcsolódó iskolai tantestület is bizalommal nyithatná meg magát egy ilyen, a játékból és munkából táplálkozó munkaközösség impulzusainak és tapasztalatainak. **Ily módon találunk rá a minőségképzés előképére és ősképre a gyermekek**

érdekét szem előtt tartva, amit semmilyen indirekt módon és semmilyen más módszerrel nem érhetnénk el.

A nevelő tárgya egyedül a gyermeki fejlődésakarát szellemi érzékenységének megnyilatkozása. Ebből a fejlődésakarattól származik a szellemi minőség, és ez az, amihez a minőség – megerősödve (kräftespendend) – igazodhat. A minőség tehát **a gyermeki játék igazi természetének megfigyelésében** rejlik, ami a tevékenykedő felnőtt környezetében bontakozik ki.

„Minőségbiztosítás” az álcázott kényszerkifejezés az igazi minőség megsemmisítésére. **Embercsoportokban és olyan intézményekben, amelyek kötelezettséget vállalnak a szellemi szabadság iránt, meg kell találni azokat a módszereket és utakat, amelyek megvédik őket a minőségbiztosítástól,** a Biblia mondását követve: „Törekedjetez mindenképp az Isten Országára, és minden egyéb is megadatik nektek.” Vagy: „Adjátok meg Istennek, ami az Istené, és a császárnak, ami a császáré.” Ez annyit tesz: egy olyan kettősséget, kétirányúságot (Doppelspurigkeit) kell kialakítani, aminek következtében a szabad, az individualitásokból származó területet megvédehetjük egy magasabb dimenzió „eredmény-igazolálásának” sárkánybőrrel, ami – mint „farkasok eledele” – a teremtő területet megóvjá, a nyilvánosan vizsgált rendszeren belül pedig **az embereket megkísérli felébreszteni,** és felhívja a figyelmüket a saját belső kapcsolatukra a szellemi valósággal.

Fordította: Szabó Attila

Forrás: Der Europäer, 11. évf. 8. sz., 2007. június

Megjelent a Szabad Gondolat 2007 szeptemberi számában

KÖNYVAJÁNLÓ

Jeanne Meijs: Játékkal, mesével, rajzzal

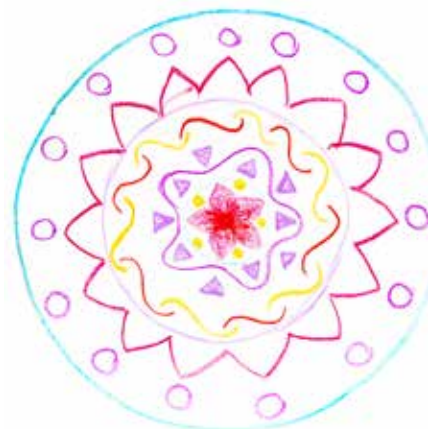
Segítség az eltérő fejlődésmenetű gyermekek neveléséhez

„Egyszer elhagytam a Camphillt Skóciában, és felszálltam az Aberdeenből induló hálókocsis vonatra, mert sürgős dolgom volt Londonban. Napok óta mély depresszióban voltam, és nem tudtam, hogyan fogom átvészelni az éjszakát, egyedül a depressziómmal abban a hálókocsis dobozban. De még mielőtt a vonat elhagyta volna az állomást, a kalauz körbejárt és azt kérdezte: "Van orvos a vonaton?". Ismert engem, így, amint meglátott, azt mondta: "Ó, hát itt van! Kérem, jöjjön azonnal – van a vonaton egy kisgyerek, aki odacsukta az ujját az ajtóhoz." Még mindig úgy hallom a hároméves sírását, mintha ma lenne. Volt nálam minden, így bekötöttem az ujját, és megnyugtattam a gyermeket és a szüleit is. És tudják, mi történt ezután? Békésen elaludtam, mosollyal az arcomon! Most nevetséges lenne azt mondani, hogy a gyerek csak miattam szorította be az ujját az ajtóba, de mégis így van. Ez az a fajta dolog, aminek tudatában kell lennünk. (...) Az emberek társas lények. Nem léteznek elszigetelten, csak másokkal való kapcsolatukban, és azok, akik azt hiszik, hogy nem lehet rájuk hatni, vagy nem akarják, hogy mások hassanak rájuk, valójában sajnálatosan tévednek. Az emberek csak úgy léteznek, ha folyamatosan megújulnak a másokra gyakorolt hatásuk és mások rájuk gyakorolt hatása révén. Ez az alapvető felismerés megnyitja az utat valami olyan előtt, ami

a valódi megismeréshez elengedhetetlen (...)" (Karl König: *Being Human*)

Jeanne Meijs¹ könyvét olvasva ez az analógia jutott először eszembe. Vajon nem azért érkeznek-e hozzánk különböző nehézségekkel a gyerekek, mert szülőként, nevelőként éppen erre van szükségünk a saját fejlődési útunkon? Hogy segítsenek nekünk az útkeresésben, a fejlődésben, a valódi megismerésben, hogy együtt gyógyulhassunk, miközben mi is segítjük, kísérjük őket a saját útjukon? És mit is jelent tulajdonképpen az, hogy eltérő fejlődésmenetű gyermek? Mit tekinthetünk „átlagosnak”? Létezik-e egyáltalán valódi „problémamentes” gyerekek, vagy olyankor csak elnyomunk/nem veszünk észre valamit?

Nem tudjuk, nem is tudhatjuk előre, hogy egy gyerek számára mi az „ideális” – többnyire egyáltalán nem az, ami a mi fejünkben van erről. Lehet, hogy valakinek pont egy nem túl erős fizikai testre van szüksége az életfeladatának beteljesítéséhez, az ebben a földi életben szükséges tapasztalatok megszerzéséhez. És akkor nem biztos, hogy az a dolgunk, hogy a fizikai testét erősítsük, pedig többnyire ezt tesszük ilyen esetekben. Éppen ezért hangsúlyozza többször is a szerző különböző összefüggésekben a könyvben, hogy mennyire fontos az, hogy értő figyelemmel próbáljunk jelen lenni. Figyelve az inkarnálódó Énre, mert akkor megsejthetjük a mélyebb

Székely Dóra, 6. osztály

szándékait annak az útnak, amelyen a gyerek jár, ill. amit keres. A könyvben erre mutat be néhány lehetőséget a szerző, hogy különböző módokon, elsősorban képek segítségével hogyan köthetjük össze magunkat mélyebben a gyermek Énjével, amely megpróbál egy hozzá illő házat építeni. Vajon hogyan tudjuk jól kísérni ezt az Ént?

Jeanne Meijs egy építkezési folyamatként írja le a felnövekvést. Ha valami hiba csúszik be a négy lénytag felépítésének idején, a gyerekek jelzéseket fognak adni. Fontos, hogy megtanuljunk úgy jelen lenni, úgy kísérni őket, hogy értsük ezeket a jelzéseket. Még fontosabb, hogy minden esetben igyekezzünk a mélyebb összefüggéseket keresni, ne elégedjünk meg azzal, amit a felszínen látunk és ne a tüneteket próbáljuk valamilyen módon megszüntetni. Persze egyáltalán nem biztos, hogy minden esetben felismerjük a mélyebb összefüggéseket, vagy jól ismerjük fel, ezt is meg kell tanulnunk elfogadni, és tovább keresni...

Ehhez éberségre, belső szabadságra és bátorságra van szükség. A nevelés egy tanulási folyamat szülőként is, ahol újra és újra elesünk és felkelünk, egy olyan tanulási folyamat, ami sosem zárul le. Olykor fájdalmas átélni saját tökéletlenségünket, és szembesülni a gyengeségeinkkel ebben a tükörben. És ráadásul mindeközben félre kell tennünk az elvárásainkat, a szándékainkat, a feltételezéseinket, és mindezek nélkül kísérni a gyerekeket a saját útjukon, a saját útkeresésükben, miközben mi magunk is egy megismerési úton járunk, olykor botladozva.

Ki tudja mindig jól tartani az irányt?! Nagyon kevesen (ha egyáltalán bárki is...). De legalább meg kell próbálnunk erre törekedni. Természetesen a mi lelkünk sem mindig szeretetteljes, kiegyensúlyozott, zavarmentes. A saját belső életünk nagyon mélyen behatol a gyerekekbe, akár látszik, akár nem. Nagyon nagy jelentősége van annak, ahogyan mi magunk élünk. A szülők/nevelők gondolatai és érzelmei akkor is erősen hatnak a gyerekekre, ha megpróbáljuk előlük (vagy akár magunk elől is?) elrejteni belső életünket.

Ebben a könyvben találkoztam először a „lelki bőr” kifejezéssel is. Mennyire találó is ez! „Kezdetben tágra van nyitva a gyermek lelke. Még nem tud különbséget tenni belső és külső között, még nincs „lelki bőre”. A belső és a külső világ még nem határolódott el egymástól. A kisgyerekek nem tudják különválasztani saját lelki rezdüléseiket másokétól. Mindezt átélnek és minden, amit átélnek, azonnal meg is mutatkozik, kiárad belőlük. Számtalan hatás áramlik beléjük, visszatükrözik környezetük hangulatait. (...) A gyerekek különféle zavarokkal

reagálnak a körülöttük lévő lelki hangulatokra, ezekkel fejezik ki az átélt érzelmeket. (...) Ahogy a gyerek idősebb lesz, megváltozik a belső és a külső közötti viszony. Növekszik egy vékony fal, ami az életkor előrehaladtával egyre vastagabb lesz. Ezt a falat legjobban egy második bőrként, egy lelki bőrként képzelhetjük el.”

Az alábbi részlet, amit ízelítőül választottam – mint ahogy az egész könyv is – arra ösztönözhet bennünket, hogy merjünk szabadabban, bátrabban gondolkodni, figyelni, megismerni. Túl tudjuk, túl merjük lépni a bennünk lévő, évtizedek során kialakult elképzeléseket, módszereket, elvárásokat, előítéleteket, szándékokat, és még hosszan folytatható ez a sor, hogy miket is...

Fábián Zsuzsa

György Ábel, 6. osztály

¹ Jeanne Meijs 1951-ben született Boxtelben/Hollandiában, és több mint 20 évig dolgozott képterapeutaként saját praxisában gyerekekkel, fiatalokkal és szülőkkel. Ezt megelőzően 10 évig dolgozott egy speciális oktatási központban. Kifejlesztette saját, antropozófiai alapú aktív képterápiáját, amelyet trénerként is tanít.

KÉT GYERMEKTÍPUS

Részlet Jeanne Meijs: Játékkal, mesével, rajzzal – Segítség az eltérő fejlődésű gyermekek neveléséhez c. könyvből

Sok gyermeknél arról van szó, hogy „visszatartott Énjük” van. Vannak gyerekek, akik bizonyos módon átaludták a születés fájdalmát. Másoknál épp az ellenkezője a helyzet. Náluk az Én olyan erősen hat bele a másik három lénytagba, hogy a gyerek ez által bezáródik, és idő előtt kialakítja a lelki bőrét.

Alapvetően mindkét gyerektípusnak túl kevés az önbizalma. Énfelfogásuk

alapján mindketten képesek aktívan és passzívan reagálni.

Azok a gyerekek, akik átaludták az Én-születés fájdalmát

Ezek a gyerekek semmilyen álláspontot nem vesznek fel a külvilággal szemben, olyan változékonyak, mint egy kisgyerek, mint az időjárás. Miután átaludták az Én-impulzust, kortársaikkal összehasonlítva belülről visszamaradtak.

Énjük nem elég világosan nyilvánul meg, ezért a lélek továbbra is álmodó állapotban marad. Az Én-impulzus átválásának egyik következménye az, hogy ezek a gyerekek sokkal lassabban alakítanak ki egy lelki bőrt. Abban az életkorban, amelyben a többi gyerek lassan már önmaga is el tudja határolni magát, és ismeri a bent és kint közötti különbséget, nekik még nem áll rendelkezésükre a lelki bőr, ennek következtében nem tudnak különbséget tenni mások és önmaguk között. Még minden keresztülmegy a lelken.

Nyitottságuk miatt ezek a gyermekek erősen befolyásolhatóak. Legtöbbször sok barátjuk van, és kedvesnek, vidámnak, élénknek találjuk őket. Mindenben részt vesznek, és nagyon könnyen lelkesednek.

Szentmarjay Lenke, 6. osztály

Tizedik életévükig gyakran nagyon szeretik őket, de amikor önállóságot, saját döntéseket és akaratot kívánnak meg tőlük, passzolniuk kell. Az iskolában is lemaradnak. Nem készítik el a házi feladataikat, és általában nehezükre esik, hogy eleget tegyenek a feladataiknak. Ha valamit nem értenek, minden érdeklődésüket elveszítik. A nehéz számolási feladatok kegyetlenül megmutatják gyengeségüket. A vidám segítő társat, a nyílt, játékos gyermeket most kellemtelen, neveletlen gyermeknek tapasztaljuk meg, mert annyira felfoghatatlan a szülők számára. Az ilyen gyermekek első életévekben gyakran környezetük kívánságait és igényeit teljesítették. Nem önmaguknak, hanem a többieknek éltek. Természetesen ez a saját egyéni fejlődésük kárára ment.

Milyen jelzéseket adnak az ilyen gyerekek?

Első ránézésre nem túl agresszívek, vagy problémásak. De ha jobban megnézzük, fölismerjük, hogy ezek a gyerekek nem igazán boldogok, bár sok barátjuk van, vidámnak mutatkoznak, és mindenben benne vannak. De ha közel állunk hozzájuk, fölismerjük, hogy valami nem egészen stimmel. Gyakran az anyák azok, akik egy ilyen gyermekkel terápiára jelentkeznek, bár a környezetük úgy véli, hogy nem kellene gondot csinálniuk maguknak, minden rendjén van. Az a véleményük, hogy a gyermek nyugalansága magától el fog múlni.

Azok a nevelők, akik a gyermekhez közel állva igazán érintve érzik magukat, világosan érzik, hogy a gyermeknek hiányzik valami, hogy keres valamit, hogy nem fejlődik harmonikusan.

Ha nem segítünk ennek a gyermeknek, ha nem ösztönözzük arra, hogy Énjével kézbe vegye a saját életét, akkor egy hajszálvékony lelki bőrrrel megy bele a pubertásba. Es akkor már nem csak az anyjának fog gondot okozni. Legkésőbb ekkor minden nevelő konfrontálódni fog a gyerek nem megfelelő viselkedésével, és most kell majd kiutat keresniük.

A pubertás a par excellence lelki életkor. Ebben az időben születik meg az asztráltest, amely lelki bőrrrel veszi magát körül, amely egy meghatározottabb forma felé törekszik. Mi történik, hogyha a gyermek kielégítő védelem nélkül lép be a pubertásba? Két lehetséges reakció létezik: egy aktív és egy passzív. Először megpróbáljuk megérteni az aktívan reagáló gyermeket.

Aktívan reagáló gyerekek

Egy tengerhez hasonlítanak azok a nagy érzelmek, melyeknek a fiatal a pubertás alatt ki van szolgáltatva. Egyszer barátságos és hívogató, máskor fenyegető és vészt hozó. A fiatal ember nagyon sok mindent él át. Áttöri a határokat, elveti az értékeket, új értékeket hódít meg. Szerelem, vágyak, álmok és különféle más asztrális kifejeződések törekszenek kifele.

Ha egy gyermek túl vékony lelki bőrrrel érkezik ebbe a fázisba, az olyan, mintha kis evezős csónakkal menne ki az örvénylő tengerre. Ha jó barátok jönnek, velük húz. Ha rossz barátok jönnek rossz útra vivő tanácsokkal, akkor velük tart. Nem tesz különbséget, minden behatol a lélekbe, és minden kifejeződik belőle.

Ez gyakran kétségbe ejti a szülőket. A gyermek szép ígéreteket tesz, de másnap megint ellóg az iskolából, lop, egész

Szöke Szonja, 6. osztály

éjjel kimarad, iszik, vagy más, kevésbé felemelő asztrális élvezeteknek adja át magát!

Itt túl későn érkeznek a játék- és meseterápia. Ekkor már maga az élet a nagy képeskönyv.

Annak a nevelőnek van esélye arra, hogy elérje a másik partot, aki kibírja ezt a bizarr utazást, és abban a helyzetben van, hogy minden helytelenkedés ellenére a gyermek mellett álljon. Az ifjúság viharai és minden kockázat által, melyen a gyermek keresztülmegy, az okozott és elviselt fájdalom mégis kifejleszti – bárha megkésve is – a lelki bőrt. A személyes rémálom okozza, hogy a gyermek végül megérezze a határokat önmaga és mások között. Ha minden jól megy, ebből kifejlődik egy friss, fiatal ember, aki későn, és megnehezített feltételek

között, de mégis a megfelelő időben tanulta meg, hogy bezárja a lélek testét.

De sajnos ez nem mindig sikerül. Hiszen a szülők gyakran semmilyen megértést nem tanúsítanak. Elutasítják a fiatal. A tanárok elküldik az iskolából, ahol e nélkül is csak ritkán jelent meg. A hivatalos fórumok mereven és rugalmatlanul reagálnak.

Én amellet vagyok, hogy azok a gyerekek, akik ezt a nehéz utólagos manővert végrehajtották, kapjanak egy segítőt, egy embert, aki minden körülmények között kíséri őket. Ez életbevágó lehet.

Passzívan reagáló gyerekek

Azok a gyerekek, akik fejlődésük közben azt tapasztalják, hogy nem tudnak megfelelő módon megbirkózni az étellel, mert nem megfelelően reagáltak Én-születésük fájdalmára, egészen máshogy

tudnak viselkedni. Néhányan már előre feladják. Nem látnak kiutat, tehetetlenek, üresek és apatikusak lesznek. Semmi iránt nem érdeklődnek, semmit sem ragadnak meg. Aztán – különösen a lányok – könnyen esnek áldozatul a hiánybetegségnek, az *anorexia nervosának*. A finom, gyöngye gyermeki test, amit most átélnek, illik belső bizonytalanságérzetükhöz. Visszahúzódnak egy gyermeki világba, félelemből, hogy nem tudnak megbirkózni egy felnőtt életfeladataival.

Ezeket a gyerekeket gyakran túlságosan elkényeztették. Bizonyos értelemben elfelejtették, hogy valamit kérjenek vagy elvárjanak tőlük. Az elválasztás folyamatához szintén antipátia kell. Ha valaki túl kevés antipátiát tapasztalt, ha mindig minden „vidám” és örömet okoz, miért kellene megvédenie magát? Mindenki igazat adott nekik, és ezáltal túl ritkán

tapasztalták meg, hogy meg kell tanulniuk legyőzni a problémákat.

Teljesen mindegy, hogy egy gyerek aktívan vagy passzívan reagál a problémáira, melyek az Én-születés fájdalmainak átálvása miatt keletkeztek, magatartásának alapjában az önérték hiányának következtében mindig ott van az önbizalom hiánya. Az ilyen gyermekek nem tudják, hogy kik ők, és különböző szerepekbe bújnak bele. Lehetséges, hogy összeszedik magukat, ha – talán egy felnőtt segítségével – rájönnek, hogy mi az, ami nekik maguknak specifikus, vagy tipikus, ami tehát az ő saját individualitásokat teszi.

Gyermekek, akiket túl erősen megragadott az Én-születés fájdalma

Olyan gyermekek is gyakran találkoznak velem, akiknek az Énje túl korán, és túl erősen beleavatkozott a földi minőségbe. Amikor bekövetkeznek az Én-születés fájdalmai, túl gyorsan és túl radikálisan változnak meg. Nem alusszák át az Én-születést, hanem fölébrednek, és ébren is maradnak. Nagyon korán olyan benyomást tesznek, hogy „öregnek”, úgy is reagálnak, mint az idősebbek, és kortársaikhoz képest önállóbbak. Miután gyorsabban érnek, hamarabb záródik be a lelki bőrük. Így védik magukat a kívülről érkező benyomások ellen. Idő előtt bezárják az ajtót, ami mindenképpen azt jelenti, hogy még nem gyűjtöttek össze elegendő belső gazdagságot. „Házukon” belül szegények és alultápláltak maradnak. Csak fáradtsággal képesek feldolgozni, ami történik velük, nem azért, mert túl sok kellemetlenséget éltek át, hanem azért, mert belülről megkeményedtek, és mert hiányzik nekik a belső mozgékonyosság.

Egy ilyen gyermek igazán megközelíthetetlen. Csak fáradtságosan köt kapcsolatokat, keményen és zártan áll mindennel szemben, amit mondunk neki. A jól meggondolt szavak nagyon gyakran lecsúsznak megkeményedett és túl vastag lelki bőrükről. De ha egy ilyen gyerek egyszer igazán összeköti magát valamivel, akkor ezt nagy akaraterővel teszi. Egyértelműen felismerhető, amit akarnak, vagy amit nem. Már fiatal korban nagyon kemény és merev szokásaik és véleményeik lehetnek. Tartásukban az jelenik meg, ami erősen tartja őket, és nem az, ami élő és mozgékony. Ha ehhez még intellektuálisan is tehetségesek, akkor kis despotákká válhatnak. Ahogy Napóleon egész hadseregét az éhhalálba küldte az oroszországi hadjáratban, úgy ezek a gyermekek is csak a saját akarati impulzusaikra érzékenyek, de érzéketlenek arra, hogy ennek másokra nézve milyen következményei vannak.

Gyermekek, akik passzívan reagálnak

Ha ezek a gyermekek elérkeznek a pubertásba, hamar önállóak lesznek, és elhagyják a szülői házat, vagy úgy mond csak bérlőként laknak otthon. Valójában kihagyják a pubertást. Odaadón tanulnak, de gyakran egyedül vannak, vagy legfeljebb egy ember van, akivel összekötve érzik magukat. A személyiség ezután piederasztálra kerül, míg ki nem derül, hogy itt csak egy egészen normális emberről van szó. Ezután némileg művi, merev világa összeomlik, és még erősebben bezárja magát elefántbőre mögé. Kevés humorérzékük van, nem túl szociálisak, de nagyon következetesek és koravének.

Ebben az életkorban még ritkán jönnek terápiára, mert látszólag semmi sem

hiányzik nekik, és egyébként az sem volna ínyükre, hogy egy vadidegen embernek megengedjék, hogy részt vegyen lelki harcaikba! Most még csak ritkán sikerül egy nevelőnek, vagy egy terapeutának, hogy egy apró lyukacsát fúrjon a vastag bőrfelületen, hogy gazdagabb élethez segítse a lelket. Ha mégis sikerül, akkor ezek a fiatalok nagyon örülnek, és egészen fokozatosan kibontakoznak.

Az ilyen gyermekek azonban gyakran nagyon szenvednek környezetük értékrendje alatt, mert belső ürességükben csak nehezen jutnak önálló ítélethez.

Aktívan reagáló gyermekek

De fordítva is megtörténhet: temperamentumtól függően az is lehetséges, hogy ezek a gyermekek minden értéket elvetnek, és minden ellen tiltakoznak. Miután lehetetlen számukra, hogy valamiért harcoljanak, egész erejüket ráirányítják valamire, ami ellen harcolhatnak. Ezután olyan önféjük és akaratosság lesznek, mint a kicsi gyermekek. Ha felnőnek, a tartalmatlanul ismételt „nem” miatt gyakran mindennel és mindenkivel szembekerülnek. Ezeknél az én-erős gyerekeknél lelki szegénységet okoz az önbizalomhiány. Csak a saját érzelmeiket ismerik, a többieké idegen marad számukra. Nagyon individuálisan működnek, mégis hiányzik náluk a valódi tartalom, mert egyáltalán nem, vagy csak nehezen tudnak kapcsolódni a többi emberhez, vagy a világhoz. Ösztönösen világos számukra, hogy hiányzik nekik valami, és hogy könnyen eltévedhetnek az életben. Ebből ered az önbizalom hiánya, amit viszont nagyon ügyesen külső játzmák és álarc mögé rejtnek.

Ennek ellenére valójában minden gyermek tökéletesíteni akarja a lénytagjait, hogy megfelelően illeszkedjen saját Énjükhöz, és ennek világi feladatához. Ez a hajlam annyira erős, hogy a gyerekek fejlődésük folyamán állandóan jelzéseket küldenek ennek a folyamatnak a menetéről.

Felnőttként könnyen félreismerhetjük ezeket a jelzéseket, de fontos, hogy megtanuljunk különbséget tenni azok között a gyerekek között, akik túl erősen bezárultak, és azok között, akik végtelenül sokáig nyitottak maradtak. Az előbbiek erőszakosak lehetnek, helytelenséget tesznek, randalíroznak, kifejezett harci kedvük van és zűrzavart csinálnak az iskolában. Sokkal szubtilisebb jeleket adnak azok a gyerekek, akiknek nyitott és még nem kész a lelki bőrük. Az igazi, feltűnő problémák már hároméves kortól kezdve megmutatkoznak. Gyakran mégis csak az általános iskola után lépnek fel a problémák, nevezetesen akkor, amikor már sok mindent átéltek, de semmit sem értenek. Legtöbbször maguk is csodálkoznak azokon a problémás helyzeteken, melyekbe állandóan belekerülnek.

Gyakran minden lelki aktivitás ellen averzióval vannak azok a gyerekek, akik gyorsan bezárják lelki bőrüket. Unalmasnak, időpocsékolásnak érzik a művészi tevékenységeket, vagy a történetekkel való foglalkozást.

Hogyan lehetnek ennyire különbözőek a gyerekek?

Minden gyermek más erőket hoz magával a földi életbe. Néhány gyermek erős Én-emberként születik. Pedagógiai oldalról erőik pozitív oldalának és gyengeségeiknek tudatában kísérhetjük

ezeket a gyerekeket, de azt is tudnunk kellene, hol vannak a kockázatok.

Ugyanez érvényes a nyitott gyermekekre. Gyakran nagy lelki képességeket hoznak magukkal, kifejezett beleérző-képességgel rendelkeznek, de nevelőként világosan látnunk kell, hogy ezek a gyerekek hajlamosak arra, hogy túl kevésse fejlesszék ki elhatárolódási erőiket.

Ki tudja pontosan megmondani, hogy miért született egy gyermek ezzel vagy azzal az adottsággal és gyengeséggel? Talán jó, hogy ez a kérdés általában megválaszolatlan marad. Egy szeretetteljes pillantás mindenestre fel tudja ismerni a felnövekvő gyermek különleges lehetőségeit és feladatait.

A nyitott gyerekek gyakran egy szeretetlen környezetben hívnak elő érzelmi áramlatokat, és bizonyos módon új életet hoznak. Merev viselkedési minták, száraz intellektus és dogmatizmus kellős közepén arra ösztönzik a környezetükben lévő embereket, hogy frissen gondolkozzanak, és bátran élvezzék az életet. Néhány gyermeknek, aki így nőtt fel, sokáig kellett harcolnia a saját egyéniségéért, de embertársait is segítette abban, hogy újra megtalálják önmagukat.

A zárt gyerekek arra vehetik rá a környezetükben lévő embereket, hogy megváltoztassák az életvezetésüket. A gyermek megkérdőjelezi a tehetetlenséget, az áldozat-érzést, az önsajnálatot, minden kritikátlanul elfogadott határt. Szabadságért kiált saját fogoly-léte miatt. A lelkes nevelőre ez úgy tud hatni, hogy megszabadítsa saját magát, és átlépje lehetőségeinek elképzelt határait.

Hogyan tudunk segíteni?

Az Én-erős gyerekeknél az a fontos, hogy teret adjunk a léleknek, az Én-gyengéknél az, hogy a lelket a saját terében tartsuk!

Míg az Én-gyenge gyerekek olyan határra van szüksége, melyet a környezetében lévő emberek Énje húz meg, az Én-erős gyermek embertársainak lelki élete és szabadsága iránt vágyódik!

A fentiek visszaigazolásként megpróbálhatjuk megkeresni, hogy a felvázolt két típus közül melyikbe tartozik a saját gyermekünk. Hiszen egyedül ezeknek a viszonyoknak a tudása és belső megértése is nagyon fontos. A nevelés számára mindenekelőtt az érvényes, hogy a nevelőnek fizikailag épp úgy, mint belsőleg, „játékban kell maradnia”.

ARCOK

INTERJÚ LEENDŐ ELSŐS TANÍTÓNKKAL, BUTH VIKIVEL

**„...kevesebb gyerekekkel hosszabb időt együtt tölteni és nagyon változatos témákkal találkozni, velük együtt elmélyülni...
– igazából ez az osztálytanítóság!”**

Idén különösen nehezen találtuk meg a leendő első osztályunk tanítóját, hosszasan kerestük azt a személyt, akit Tanári Konferenciánk egyöntetű bizalommal el tud fogadni. Mindeközben egy olyan régi kollégánkban érlelődött meg az elhatározás, aki hosszú ideig oszlopos tagja volt tanári karunknak matematikatanárként a közép- és a gimnáziumi tagozatunkon, majd a Göllner Mária Regionális Waldorf Gimnáziumban folytatta munkáját. Buth Viki közel 20 éve dolgozik Waldorf-tanárként, gyermekei is mind Waldorf-iskolába jártak, illetve járnak jelenleg is. Tanáraink nagy örömmel és lelkesedéssel fogadták és támogatták döntését. Vikivel készült egy interjú pontosan öt évvel ezelőtt, amikor is két másik régi gödöllői kollégánkkal együtt a Regionális Gimnáziumban osztálykísérők lettek. Ebben már kicsit képet kaphattunk sokoldalú, nyitott személyiségéről. Azóta sok idő eltelt, így most újra beszélgettünk vele a kezdetekről, pályájáról, sokéves tapasztalatairól és persze az előtte álló időszakokkal kapcsolatos terveiről.

Nagy lépésre szántad el magad, egy komoly változásra: Te leszel a leendő első osztályunk tanítója. Mi indított erre a nemes elhatározásra?

Nehezen éltem meg, amikor elment innen a gimnázium. Bár beilleszkedtem a Regiben, nagyon jó kollégáim, remek lehetőségeim vannak ott is mind a mai napig, de az egy nagy hely sok emberrel, nincs az a meghitt viszony a gyerekekkel, vagy akár a kollégákkal sem, mint ahogy itt volt, Gödöllőn – és ez nagyon hiányzott/hiányzik nekem. Minden tanév végén tartunk egy évvértékelő visszatekintést, a sok pozitívum mellett ez mindig ott volt a visszaemlékezéseimben.

Igazából osztálykísérő is ezért lettem, mert azt reméltem, hogy jobban magaménak fogom az iskolát érezni. Persze sok tekintetben kapcsolódtam, a kiskonferenciától kezdve benne voltam számtalan munkacsoportban és a kézimunkatanítás beindításának kezdeményezője voltam. Életem egyik nagy kalandjaként éltem meg, hogy 9.-től vihettem egy osztályt. Azelőtt mindig „örökölt” osztályaim voltak, akiket felsőbb évfolyamban vettem át. Nagyon szerencsés vagyok, hogy egy nagyon jó, színes, erős egyéniségekből álló osztályt kaptam, az első két és fél évben úgy mentem be a tanáriba, hogy ez szuper, még több osztályórát szeretnék!

De aztán amikor letelt a második karantén is és visszamentünk tanítani, mégis azt éreztem, hogy még legfeljebb egy-két évet maradok és inkább keresek valami mást. Már valójában hosszú ideje érlelődött bennem és szeptemberben mertem kimondani, hogy nem ez az én utam. Sok mindent csináltam is közben, például elvégeztem egy OKJ-s vegán szakácsiskolát és szakács szakmunkás-bizonyítványt szereztem. Olyan büszke vagyok rá, szinte a legbüszkébb az összes papírom között! Azért választottam ezt, mert mindig is szerettem főzni, és ha már valami mást csinálnék, ebben el tudtam magam képzelni. Például úgy, hogy betársuljak valakihez, egy jó csapathoz, akikkel közösen gondolunk a táplálkozás fontosságáról. És Magyarországon ma nem csinálhatsz semmit, ha nincs róla papírod. Ráadásul akkor volt 12.-es az osztályom és azt gondoltam, hogy ez olyan lesz nekem, mint a gyerekeknek az évesmunka: én is csinállok valami mást, mint amit megszoktam, valamit, ami érdekel, de erőfeszítést is kell tennem érte.

Szerteágazó érdeklődési kör jellemez, már korábbi beszélgetésünkben is elmesélted, hogy még akár a magyar szakot is el tudtad volna képzelni, sőt az Iparművészeti – most már – Egyetemre is szívesen felvételiztél volna.

Igen, oda is bekacsintottam, mert nagyon sok mindennel foglalkoztam: rajzoltam, varrtam, papírból készítettem rengeteg dolgot, bábokat csináltam, a saját iskolaköpenyemet is én varrtam magamnak 7-8.-os koromban, mert nem tetszett egyik sem, amit kapni lehetett. Ez a sokoldalúság a családomban is mindig jelen volt, az apai nagyszüleim voltak ilyen sokrétűen tevékenyek. Gyakran töltöttem náluk a nyári szüneteket, mivel a szüleim dolgoztak. Kiállításokra, kirándulni jártunk. A nagymamámtól kötni, varrni, főzni tanultam. A nagypám már akkoriban is biokertészkedett, amibe mi, gyerekek is besegítettünk. A nagynémimmel (aki szintén velük lakott és egy fantasztikus ember: verseket és meséket írt, úgy, hogy nagyon súlyos betegségekkel él egészen fiatalokora óta, de mindig

volt körülötte 2-3 rokon meg szomszéd gyerek) batikoltunk, origamiztunk és rengeteg lelkiileg-szellemileg gazdagító könyvet olvastam fel neki. Az irodalom iránti érdeklődésem egészen biztosan tőle ered!

Ebből a sokféleségből hogyan választottad mégis a matematika szakot?

Annnyira sok minden érdekelt már a gimiben, hogy hosszú ideig nem is tudtam eldönteni, hogy „mi legyek majd, ha nagy leszek”. Amikor be kellett adni az egyetemre a jelentkezést, még az utolsó este is tipródtam. Matematikából mindig is jó voltam, elég szép eredményt értem el egy-két versenyen és így felvételi nélkül bekerülhettem a debreceni egyetem matematikus szakára. Végül nem csak a felvételi miatt maradtam ennél a tárgynál. A matematika mindig is egy biztos pont volt az életemben. Bizonyára a lelki alkatomból is fakad, hogy szeretem a

biztonságot, és a mateknál nem lehet vitatkozni, hogy „mit gondolt a költő, vagy hogy én mást gondolok róla...” – ez egy egzakt dolognak tűnt akkor. Azóta már tudom, hogy azért ott is vannak megkérdőjelezhető dolgok, izgalmas feloldhatatlan ellentétek, de ez nekem a mai napig gyönyörű. Egy matek feladat olyan, mintha egy verset olvasnánk: a gondolatoknak van ritmusa, tisztasága. Az is egy nagyon jó érzés, ha nem rutinszerűen oldasz meg egy nehéz feladatot, hanem egy ötlet kell hozzá, amikor rá tudsz nézni egy szokatlan nézőpontból. Vagy például mindig nagyon izgalmas és üdítő tud lenni, ha egy gyerek valami teljesen más úton jut el a megoldásig, mert máshogy gondolkodik, mint a többiek. Nagyon szeretem azokat is, akik addig dolgoznak, addig gyötrik magukat egy feladaton, míg rá nem jönnek a megoldásra.

Az egyetemen nem is tanárként, hanem matematikusként kezdtem, de fél év után rájöttem, hogy ez nem az én utam, mert nagyon a számítógépek felé terelgettek, ugyanazt tanultuk, mint a programozó matematikusok az első évben. Gyorsan el is kezdtem keresni még akkor, az elején, hogy mi más lehetne még a matek mellett tanulni. Végül egyszer odatévedtem a filozófia tanszékre, ahol nagyon jó tanárok tanítottak és rendkívül szabad volt. Izgalmasak, sokszínűek voltak a témák, úgy éreztem, hogy nekem ott dolgom van. Így el is kezdtem a filozófia szakot, de csak a magam kedvéért, nem akartam vele hosszútávon foglalkozni, csak hogy ne örüljek meg a sok matektól. Így lettem végül matematika szakos középiskolai tanár és filozófus. Persze ez utóbbi a gyakorlatban és a valóságban vajmi keveset takar már.

Hogyan bukkantál a Waldorf-pedagógiára?

Először gimnazista koromban hallottam egy műsort, amiben a legelső magyarországi Waldorf-osztályról volt egy kis rövid, színes bemutatás: reggel gyertyát gyújtottak, beszélgetőkör volt, nagyon szép, szelíd és emberi volt minden. Ekkor úgy belém sajgott, hogy miért nem ilyen helyre jártam, de aztán elhatároztam, hogy majd a gyermekeimet ilyen iskolába viszem. Onnantól nyomoztam a Waldorf után, minden alkalmat megragadtam erre, például jelentkeztem alternatív pedagógia kurzusra az egyetemen, olvastam a már megjelent könyveket, újságcikkeket. Amikor megszülettek a gyermekeim, akkor ez még egyértelműbb lett. Egyszer csak édesapám szólt, hogy indul Gödöllőn Waldorf-gimnázium és tanárokat keresnek, így eljöttem megnézni az iskolát.

Milyen volt az első találkozás velünk?

Egy novemberi, szombati nap volt, Debrecenből utaztam ide. Akkoriban még az épület alsó szintjén rugógyár volt, az első emeletnek pedig még csak a felét vette az iskola birtokba, a másik fele le volt zárva egy ráccsal. Arra is emlékszem, hogy elég hideg volt bent az iskolában, fent a második emeleten pedig Vízny Miklós piros dzsekiben fogadta az érkezőket (ez már lassan legenda – a szerk.), mindenkivel kezét fogott és tegeződött, ami közvetlenné, barátságossá tette a hangulatot. Ez egy kétnapos rendezvény volt az induló gimnáziumhoz kapcsolódóan: voltak művészeti foglalkozások, beszélgetések és Reinhard Wallmann úr (biológia- és kézművestanár) – akinek azóta több más előadásán is részt vettem, melyek mindig nagy hatással voltak rám – az embrióban a szív kialakulásáról mesélt. Az ember első szívdobbanásáról! Lenyűgöző volt. És volt itt egy erős, elszánt szülői csapat, többnyire az iskola-alapítók, akikre ma is maximális hálával és tisztelettel emlékszem!

Végül jelentkezél hozzánk a szervező gimnáziumunkba tanárként – soha nem felejttem el azt a végtelenül hamvas fiatalságodat. Kicsit azért még várnunk kellett rád, de szerencsére nem sokáig, nagy örömünkre hamarosan jöttél is.

Igen, első évemben az akkori 6-7-ben tanítottam, mert éppen úgy alakult, hogy az a két osztálytanító segítséget kért ebben. Majd „mentem fel” ezekkel az osztályokkal és belenőttem a gimnáziumba. Szívesen tanítottam később is a középtagozaton, ha hívtak, kicsit előkészítettem magamnak is a terepet a gimnáziumra. A legutolsó évben 7.-től 13. osztályig

én voltam az egyetlen matektanár, akkor nagyon sok órámm volt, viszont átláttam, átértem az egészet.

Emlékszem, amikor még itt, Gödöllőn mesélted, hogy eljutottál arra a szintre, hogy bármilyen témában bármikor meg tudsz tartani egy matekórát.

Remélem, ez nem hangzik túlságosan nagyképpően! Ez most is így van. Nagyon jó érzés, hogy tudok válaszolni a kérdésekre, és hogy van valami a világon, amiben sikerült annyira elmélyednem, hogy ott, ahol vagyok, abban én szakértő tudok lenni. Csak hát egy idő után elveszti az ízt, ha mindig ugyanazt csinálod, még ha nem is mindig ugyanúgy...

Az osztálytanításnak ennek merőben az ellentéte, ott nem lehet mindig ugyanazt csinálni.

Igen, igen! Amikor bekerültem annak idején ide, a gödöllői iskolába és láttam, hogyan működik ez a gyakorlatban – mert előtte ugye csak olvastam minderről –, akkor azt láttam, hogy az osztálytanítók annyira sok mindennel foglalkoznak, pozitív értelemben! Tényleg sokszor irigykedtem is rájuk, mert azt gondoltam, fantasztikus lehet, hogy együtt a gyerekekkel évről évre te is fejlődsz, miközben sok újdonságot megtudsz te is a világról és sok dolgot kipróbálhatsz. Ráadásul mindezt annyira át kell gondolnod, hogy átadhasd a gyerekeknek, egy még erősebb tudatosság és egy még erősebb szűrő is szükséges mindehhez. Folyamatosan azt láttam, hogy mindenki iszonyatosan sokat készül, sokat olvas, sokfelé elmegy, kipróbál dolgokat, felhívja az ismerőseit, hatalmas kapcsolati hálót alakít ki.

Fantasztikus az is, teljesen az elejétől elkezdni és felépíteni magát az ismeretanyagot egy csapat gyerekkel, sokszor személyre szabottan; közben látni őket úgy felnőni, hogy másképp is van hozzájuk köződ, nem csak azon a tananyagon keresztül, amit közvetítesz feléjük.

Amikor 9.-es volt az osztályom, akkor hirtelen magyartanár nélkül maradtunk és megkaptam ajándékba azt a lehetőséget, hogy én tarthattam meg az irodalom-epochákat. Az egyikben a görög színházzal foglalkoztunk, az Antigoné köré építettük fel az egész epochát. Ez a mű számomra már gimnazista koromtól meghatározó volt, úgy éreztem, hogy ezzel egy 14-15 éves fiatalnak muszáj találkoznia valamilyen formában. Rengeteget készültem rá és olvastam hozzá, feladatokat találtam ki, színházba mentünk közösen. Ott éreztem meg azt, hogy milyen lehet az osztálytanítóság, amikor nem egy egyetemről hozott akadémikus tudás, hanem az én téma iránti lelkesedésem vitte magával az egészet. Ez volt 4 évvel ezelőtt, és ezt a jó érzést elraktároztam magamban. Idővel egyre jobban erősödött bennem a kívánság: kevesebb gyerekkel, hosszabb időt együtt tölteni és nagyon változatos témákkal találkozni, velük együtt elmélyülni. És akkor úgy éreztem, hogy igazából ez az osztálytanítóság.

Hozzátartozik az úthoz a kézimunka-tanítás is. Egyrészt a 12.-esek elkezdték bűnronda műbőrökbe köttetni az éves munkáikat, ami teljesen méltatlan volt mindenhez, ami addig kikerült a kezeik közül. Fontos volt számomra, hogy ez ne így legyen, így elkezdtem a könyvkötéssel dolgozni. Másrészt Vekerdy Dani a beszélgetéseink során – időről időre el

szokott a tanárokkal beszélgetni, hogy hogy vannak, hogy érzik magukat – fel szokta tenni a kérdést: „Úgy érzed, hogy te ezt meg ezt nem engedheted meg magadnak?” Volt, amire azt mondtam, hogy igen, ezt nem engedhetem meg magamnak az élethelyzetemből adódóan, de volt olyan is, amin aztán elgondolkoztam, hogy „Tényleg, ezt miért ne csinálhatnám, miért ne lehetnék én még kézimunkatanár is?” Eleinte nem volt senki, aki megcsinálja, én pedig jelentkeztem rá, ők meg támogattak benne. Ez tényleg nagyon jó a Regiben, hogy adnak alkalmat, szabadon hagynak és megbíznak benned. Ha te ezt tényleg fontosnak tartod és ha bele tudod tenni magadat szívvel-lélekkel, akkor biztos, hogy a gyerekeknek jó lesz, mert ez át fog menni. Így lettem kézimunkatanár is.

Ez a bizalom itt, Gödöllőn is megvan, ahogy téged fogadott mindenki!

Igen-igen, teljesen! Nagyon erősen érzem-érezem a támogatást.

Mi adta a végső lökést az elhatározásodhoz?

Amikor elmondtam a Regiben, hogy nem leszek már ott jövőre és keresem az utam, akkor többen is megkérdezték, hogy miért nem leszek osztálytanító. Először még csodálkoztam rajta és nem tudtam, hogy bele merném-e „vágni ebbe a fejszémet”. Aztán ez mégiscsak erősödött bennem, miközben együtt izgultam veletek, hogy ki lesz az elsős tanító itt, Gödöllőn.

Amikor jelentkezett valaki, gondoltam, hogy milyen bátor, de felmerült bennem az is, hogy lehet, hogy én is tudnám csinálni? Mígnem egy szép napon Krisztián hazajött a VTK-ról és elmondta, hogy

újra felmerült az én nevem, hogy nem szeretnék-e osztálytanító lenni (Freigang Krisztián iskolánk 5. osztályos tanítója, Viki párja – a szerk.) Aztán aludtam rá egy párat, végül óriási izgalommal rászántam magam és jelentkeztem.

Korábban nem merült fel már benned, hogy osztálytanító légy?

Mindig nagyon izgalmasnak találtam kívülről, de azt is tudtam, hogy öt saját kicsi gyermek mellett nagyon nehezen lehetett volna felelősen bevállalni egy ilyen kihívást. Akkorra figyelem kell egy osztályhoz, hogy biztos, valamelyik oldal megsínylette volna. Még szaktanárként is azt éreztem, hogy vagy az iskolában nem tudok maximálisan helytállni, vagy otthon. Ilyenkor meg kellett magammal beszélni ezt. Természetesen mindig a saját gyerekeimet választottam, így nyugodt szívvel vissza tudtam lépni egy-egy

feladattól, ha úgy éreztem, hogy nincs rá kapacitásom. Persze voltak olyan feladatok, például az órákra való készülés, ami nem sérülhetett, de előfordult az is, hogy nem jártam egy évig konferenciára, mert azt éreztem, hogy most a saját gyerekeimnek nagyobb szüksége van rám. Ekkor még a lányaim, Bori és Dorka általános iskolások voltak, Bálint pedig még óvodás, tehát megértették a többiek. A két nagyobb fiam, Marci és Dani is gimis volt még, ráadásul az ő életükben is hatalmas váltás volt, hogy Budapestre kerültek a Regibe.

A legkisebb gyermeked jövőre már nyolcadikos lesz. Úgy érzed, hogy családilag is most érkezett el az idő erre a feladatra?

Igen, pont most gondolkodtam idefele jövőt, milyen érdekes: a gyerekeim átmennek a gimnáziumba vagy már

kikerültek onnan, én pedig lemegyek az alsóba, szinte helyet cserélünk. Ők nagyon támogatnak ebben a váltásban, nagyon örültek neki. A nagyobbakat felhívtam, elmeséltem nekik, és mindenki azt mondta, hogy „ez egy hatalmas dolog, Anya!” Olyan jó volt azt érezni, hogy az ő szemükben is nagy dolog, ha valaki osztálytanító lesz, és ezt értékelni tudják!

Hogyan készülsz az első osztályra? Főleg úgy, hogy van még egy másik fajsúlyos feladatod is, a 13.-os osztályod végigkísérése.

Igen, bár velük már sajnos egyre kevesebbet találkozom, de persze rajtuk kell tartanom a szemem egy kicsit, nem lehet hátradőlni a véghajrában az érettségi előtt. Én is érettségiztetem matekból az osztály nagy részét, és ott leszek velük a szóbeliken, hogy legalább egy kis erőt küldjek nekik ezzel. Emellett már elkezdtem anyagokat gyűjteni a leendő elsőseim számára is. Szerencsém van ilyen szempontból, mert Krisztiánnak még megvannak ezek, és Bori lányom most első éves az APM (Antropozófiái Pedagógiai Műhely) tanárképzésén, tőle is kaptam már ötleteket. Ez egy nagyon gyakorlatias képzés, heti egy napot vannak csak bent a képzésen, a többi Waldorf-iskolákban töltik. Most éppen a Nemesvámosi iskola első osztályában hospitál és formarajzot tanulnak – szóval tudok vele is konzultálni.

Nagyon megerősítő lehet, amikor a gyerekeid továbbviszik a pályád!

Igen, nem kérdés egyiküknél sem, hogy az ő gyerekeik is Waldorf-iskolába fognak járni. Egy alkalommal Anyukám azt mondta a nagyobbaknak, amikor gimiszek voltak, hogy „Egyszer megköszöni-

tek majd Anyukátoknak, hogy Waldorfba jártatok”. Erre pedig azt felelték, hogy „Mi már most megköszönjük!” – nagyon jó volt ezt hallani. Minden nehézség ellenére ők úgy élték meg, hogy nagyon sokat kaptak az iskolától, főleg itt, Gödöllőn, de egyáltalán magától a Waldorftól.

Tudsz a szülői tapasztalataidból, a gyermekeid munkáiból merítkezni?

Igen, a füzeitek nagy részét megőriztem, össze vannak készítve szépen kis pakkokba. Most elsős, másodikos füzeteket nézegetek és szakmai anyagokat – például Steinertől elővettem az Általános embertant és társait –, de sok jó könyv van még, amikből lehet készülni. És az emlékeimet is szedegetem össze, amiket szülőként, majd amit Krisztián mellett átéltem, gyakran beszélgettünk ezekről otthon. Sokat ötleteltem vele, hogy mit lehetne előadni színdarabnak vagy egy epochába milyen szint lehetne bevinni. Így valamennyire rajta keresztül is átéltem már az alsóbb osztályokat.

Az évek során elvégeztem a Waldorf-tanári képzést, bár középiskolai szakon, de az alapozó évben végigvettük részletesen az alsóbb évfolyamokat is. Majd később a kézimunkatanári képzésen is komolyan foglalkoztunk az egyes osztályokkal és életkori sajátosságokkal, ebből is sokat tudok meríteni az osztálytanítói munkámhoz.

Úgy tudom, voltál már hospitálni is.

Igen az első és a második osztályban, mindkét helyen nagyon jól éreztem magam. Nagyon aranyosak voltak a gyerekek, együtt csináltam velük mindent. A másodikban árgus szemekkel figyeltek, hogy tudom-e a szorzótáblát, mert Ákos elárulta nekik, hogy én matematikát

tanítók a nagyoknak. Babzsákos reggeli ritmikus rész volt, amivel a szorzótáblát gyakorolták. Ezen a téren van még tanulnivalóm. Bár a 6-7.-esekkel időnként csináltam annak idején ritmikus részt, persze tudom, miről van szó és hogy mi a célja, de kicsikkel most először fogom átélni ezt.

Hogyan élted meg a felvételi folyamatot, amibe hál' Istennek röviddel a döntés után be is tudtál kapcsolódni? Milyen érzés volt a 13.-osok után hirtelen kicsi gyerekekkel foglalkozni?

Nagyon sok segítséget kaptam a kolégáktól. Pitz Ági ugye fejlesztő pedagógusként mindig ott van a felvételikén, az első hétvégén pedig három napon át három különböző osztálytanító segítette a munkámat: Melinda, Bogi és Ildikó. Már itt is kaptam egy-egy részfeladatot. Egy kicsit el is bizonytalanodtam, hogy hogyan is kell szólnom egy óvodáshoz. De aztán amikor bejött az első két kisgyermek, láttam, hogy nem kell ezen izgulnom. Megnyugtató volt, hogy az ott lévő felnőttek mind saját magukat adták, olyanok voltak, amilyenek megismertem őket. És igazából nekem is saját magamat kell adnom, nem kell annyira túlgondolni, amennyire én tettem. Ugyanezt tapasztaltam Ákosnál is és Boginál is, amikor bementem hozzájuk. Szeretem a biztonságot, de ez egy olyan jó új kalandnak ígérkezik, hogy bármekkora is a váltás, belevágok.

Olyan érdekes ez a biztonság nálad, hiszen egy nagyon vagány nő vagy, olyasmiket vállaltál be életed során már – rengeteg feladatot, új kihívásokat, vagy akár, ha az öt gyermekedre gondolsz –, amire nem sokan vállalkoznak.

Az életemben volt egy-két olyan helyzet, amikor el tudtam engedni ezt a biztonságot és jött valami váratlan, új dolog. Annyira örülök, hogy akkor nem gondolkodtam túl sokat, hanem belevágtam. Nem tudom, hogy azokból mi fejlődött volna ki, amikor nem mertem ezt meglépni, persze volt olyan is, ami nem annyira sikerült, de hál' Istennek a jó élmények kiragyognak ebből. Azt gondolom, hogy az osztálytanítóság is ebben a sorban van, jó érzésem van ezzel kapcsolatban, hogy ez is ilyen lesz.

Ez érződött is rajtad, amikor a Konferencián bemutattad a gyerekeket, olyan volt, mintha mindig is kisgyerekekkel foglalkoztál volna! Túlnyomó részt most is a gödöllői és a szadai oviból érkeztek a gyerekek?

Egyáltalán nem! Míg régen megtöltöttek a két óvodából a gyerekek egy osztályt, most nem. Sokan érkeztek a cinkotai Waldorf-óvodából, ami viszonylag egy új óvoda, jöttek a Tündérrózsából, Sasalom mellől, a Hárskút, a Rákoshegy Waldorf-óvodákból és még számos más helyről is – szóval nagyon sok felől. Ez azért is van, mert néhányan több Waldorf-iskolába is jelentkeztek. De együttműködve más intézményekkel arra törekedtünk, hogy minél több kisgyerek bejuthasson Waldorf-iskolába, akik odavalóak és komolyan gondolják. Az végül a Konferencia együttes döntése, hogy mely kisgyerekek kerülhetnek be ide és ez egy nagyon megerősítő érzés.

Mi hozott vissza Gödöllőre?

Bevallom, magát az osztálytanítóságot máshol azért nem szívesen vállaltam volna ilyen lelkesen. Azért Gödöllő, mert nekem itt van AZ iskola. Biztos, hogy nagyon sokat számít, hogy itt kezdtem el tanítani, de amikor idejöttem annak idején, már akkor is azt éreztem, hogy nagyon nagy szeretettel és bizalommal van irántam mindenki. Közülük nagyon sokan vannak még itt, ráadásul Ti tanítottatok az én gyermekeimet és ez az egyik legfontosabb bizalmi kapcsolat. Mindig is éreztem, hogy jó emberek vannak itt, ami a gyerekeimen keresztül átsugárzott felém, így én is biztosan jó helyen leszek itt újra.

Mennyire számíthatsz a kollégákra?

Maximálisan! Már most is kérdezgettem sok mindent, elsősorban a felvételi folyamattal kapcsolatban, és azt éreztem, hogy mindenki nagy segítségemre van. Ha kérdésem volt, tényleg megkérdezhettem bárkit és szívesen, komolyan, őszintén, támogatóan válaszolt.

Lesz külön mentortanárod?

Nem volt még erről konkrétan szó. Ha úgy gondolja a Konferencia, hogy kell, akkor örömmel fogom fogadni, de én azt gondolom, hogy sokakhoz fogok a kérdéseimmel vagy tanácsért fordulni. Annak örülök, ha időről időre bejön valaki és megnézi, amit csinálok; Pitz Ági már ígérte is! Ez örömmel tölt el, mert jó, ha más oldalról, szakértő szemmel is megnéznék.

Vannak-e már konkrét lépések a fedben a leendő első osztállyal kapcsolatban?

Szülői estet már biztos, hogy májusban fogok szervezni, vállalási estet is kell majd tartanunk, ami, ha jól emlékszem, az első osztályban korábban szokott lenni. Sok minden függ a regis feladataimtól is még, ráadásul májusban kezdődik az érettségi is a „nagy gyerekeimnek”, a 13.-osoknak.

De már most töröm a fejem azon is, hogy mi lesz a leendő elsős szülőin, hogyan igyekszem majd a közösséget összekovácsolni (vagy hogyan kovácsolódunk majd össze), már vannak ötleteim ismerkedős játékokra. Nagyon kíváncsi vagyok, mert a szülők egy részével nem is találkoztam még személyesen. Itt, az általános iskolában a gyerekeken keresztül sokkal inkább jelen vannak a

családok, mint a gimnáziumban, fontos, hogy lássuk és támogassuk egymást. Tervezek kirándulást is – azt valószínűleg majd csak augusztusban –, vagy egy családi napot, ahol a gyerekek is ott vannak a szülőkkel együtt. Szerintem nagyon szép alkalom lehet majd ezzel indítani az évet. A gyerekekkel biztos lesz egy kirándulás a legelején, hiszen akkor fogom őket látni először együtt, ahova biztosan szívesen elkísér majd néhány szaktanár is, akik az osztályban tanítani fognak. Előttünk van még az osztályterem alakítása, arra is vannak már ötleteim. A mostani másodosok termét fogjuk megkapni, és már olyan

szemmel nézegettem, hogy én mit képzelek ide. Egyszerű, letisztult dolgokat szeretnék, és azt is örömmel veszem, ha tudunk jó minőségű, szép dolgokat „örökölni” a nagyobbaktól. Jár a fejem folyamatosan akár már azon is, hogy mit fogok a táblára rajzolni az első évnnyitóra: tényleg nagyon nagy kedvvel nézek az egész elébe!

Szívből kívánom, kedves Viki, hogy 8 év múlva ugyanilyen szép érzésekkel tekints vissza erre a 8 évre! Köszönöm a beszélgetést!

Kecskés Judit

Buth Viki (balra) és Buga Emő (jobbra) alkotásai a kézimunka képzésen

ISKOLAI ÉLET

ÁLMOT LÁTTUNK

Az a szerencse, hogy nem szokás efféle vállalkozásba fogni. A gyakorlások közepette bizony megfordult a fejemben, hogy ha a hetedik osztály minden tagja pontosan tudta volna, mennyi tanulásba, mennyi erőfeszítésbe, önmagunk kényelmes, ismerős határainak átlépésébe kerül majd egy idegen nyelven előadott színdarab megalkotása, talán nem lettek volna mind ennyire lelkesek... De nagy szerencse, hogy lelkesek voltak, azok is maradtak – és így olyan csoda születhetett, amitől most is átmelegszik a szívem, ha csak rá gondolok.

Amikor lehetőségünk nyílt arra, hogy a hetedik osztály reneszánsz-epochájához kapcsolódóan az angol reneszánsz történelemmel, kultúrával, és mindenekfelett persze Shakespeare-rel és munkásságával foglalkozzunk, először fel kellett mérnünk Bea nénivel, hogy milyen mértéket szabjunk az elképzeléseinknek, vagyis hogyan kezdjünk neki ennek a projektnek, mit várhatunk el az osztálytól – hiszen idegen nyelven tanulni egy többé-kevésbé ismeretlen tananyagot a főoktatás keretein belül alapvetően nem szokványos feladat.

Mielőtt belefogtunk volna angol reneszánsz-epochánkba, igyekeztünk is a nyelvtani elemek megerősítésével, a szókincs bővítésével felkészülni erre a feladatra. Ezt követően tudtunk belevágni a VIII. Henrik és Erzsébet királynő korabeli Anglia tanulmányozásába, majd irodalmi és színházi ismereteink gyarapításába. Végül elérkeztünk a várva várt ponthoz: a kiválasztott színdarab, William Shakespeare *A Midsummer Night's Dream* – azaz magyarul a Szentivánéji álom – feldolgozásához.

Bár a darab – ahogyan a címe is mondja – a nyarat, a tündérek éjszakáját idézi fel, a farsangot mégis jó időszaknak éreztük a bemutatására. Külön izgalmas volt a vidámságnak, szerepjátszásnak ebben a jogos idejében a különböző szereplőkkel, jellegzetes karakterükkel ismerkedni, mielőtt kiosztottuk a szerepeket. Ki milyennek lát egy-egy szereplőt? Ugyanazokat az érzéseket éli-e meg egyikünk, mint a másikunk, ha csínytevésről, szerelemről, bosszúról vagy barátságról van szó? És hogyan jutunk el oda, hogy mindezeket az érzéseket egy nehezkesebb közegben, egy idegen nyelven is meg tudjuk jeleníteni?

Ahogyan a szereplőink ébrednek szentivánéji álmukból, úgy ébredt rá egy-egy hetedikes, milyen hangszíjjal, kiejtéssel, mekkora hangerővel tudja angol nyelven is megmutatni, élővé tenni azokat az üzeneteket, amelyeket a darab hordoz, a helyzetkomikumokat vagy éppen drámai konfliktust, amit az anyanyelvén már évek óta ügyesen megmutat minden színdarabban. Mitől válik párbeszéddé a megtanult shakespeare-i vagy modernizált szöveg? Egy-egy rím hogyan segíti a jó kiejtés gyakorlását? Mi segít megjegyezni egy egész színdarabnyi angol szöveget, és hogyan segítsünk egymásnak egy-egy tévesztés után? Rengeteg tapasztalás, élmény, ráeszmélés kísérte a próbafolyamatunkat.

Egy ilyen folyamat legszebb pillanatai talán mégis a „mellékes” apróságokban lelhetők fel. Zenészeink, akik a szövegen felül még a zenei kíséretet is elvállalták, a díszletet, jelmezeket kitaláló lányok-fiúk, a világítás mesterei... mind aktívan segítettek egymást, és „beleálltak” a feladatba. S mivel a tél a megbetegedések időszaka is, nemcsak a farsangi mulatságoké, izgultunk azon is, vajon meggyógyulnak-e a betegek, ott lesz-e

minden szereplőnk az előadásokon. Volt, aki otthon, betegen tanulgatta a szerepét, és volt, aki felajánlotta, hogy egy „lerobbant” tündér szerepét betanulja az utolsó pillanatban.

Nyelvtanárként a legnagyobb örömmel pedig az volt a számomra, hogy mennyit fejlődött minden egyes hetedikes, mekkora előrelépést tett a kiejtés, a nyelvi magabiztosság terén. Amikor

pedig a szövegkönyvet már saját nyelvi viccekkel gazdagították jókedélyű meseterembereink, az végképp nagy örömet szerzett – mindnyájunknak.

Köszönjük a sok-sok segítséget, amit a darab színreviteléhez kaptunk, és remélem, hogy a hetedikesek (minden elvárást felülmúló!) játéka után sokan kedvet kapnak majd még a hasonló kalandokhoz.

Tóth Kati

ÉLET AZ ÖTÖDIK OSZTÁLYBAN

Rudolf Steiner sokat beszélt a tanítás gazdaságosságáról. Az én olvasatom szerint ez azt takarja, hogy lehetőleg ne tantárgyakban gondolkodjunk tanításunk során, hanem egy téma köré próbáljunk meg minél több dolgot odatenni tantárgyaktól, órarendtől függetlenül. Ezt persze most még nem lehetett megtenni maradéktalanul. Hangsúlyozom: még!

De ezen már a Pedagógiai Konferencián is elkezdtünk dolgozni. Megjelentek a nagyobb évfolyamokon az ún. projekthetek. Ezt a gazdaságos tanítást próbáltam ki most már két alkalommal is. Ősszel a növénytant, most a Petőfi-epochát kötöttem össze a földrajzzal. Nyáron akadt kezembe Petőfi Sándor Útirajzok című

könyve, mely a Pesti Divatlapban (Petőfi itt volt szerkesztő) megjelent írásait gyűjti össze. Az első részben Petőfi Sándor saját vándorlásairól ír beszámolót, a második részben pedig levelek formájában kapunk hasonló élményeket. Ez egy prózai mű, mely segítségével betekintést nyerünk Petőfi korába, életébe, és humorára is fény derül. Utazásai során rengeteg helységet érintett, így adta magát, hogy a földrajzzal összeköszsem ezt az epochát. Ahogy haladtunk az utazás során (szerencsére akkoriban lassan jutottak egyik helyről a másikra), dolgoztuk fel a földrajzi képződményeket, illetve a magyar tájegységeket. Petőfi rengeteg szép tájleírást adott, sőt szeretett Alföldjére is visszaemlékezett. Közben persze versek is íródtak, melyekkel mind megismerkedtünk, nem beszélve az Alföld és a Tisza című verseiről. Az útleírás érintette Gödöllő városát, valamint Aszódról hosszabban is megemlékezett, ahová volt szerencsénk nekünk is eljutni, ugyanis egy nap meglátogattuk az aszódi Petőfi Sándor Múzeumot. A múzeum arról nevezetes, hogy ebben az épületben tanult, illetve járt iskolába Petőfi. Közben még a János Vitézre is jutott figyelem. Különleges élmény volt látni a gyermekeket, ahogy egyre mélyedtünk bele a mesekölteménybe.

A zeneórák is bekapcsolódtak az epochába, mert itt a népdalok éneklése és különböző ritmuskánonok játéka mellett egy földrajzi kánont mi magunk alkottunk meg magyar tájegységek, tájak, városok neveivel. Nem lehetett kihagyni azt sem, hogy egy Petőfivel való fiktív találkozásról írjanak a gyermekek, valamint, hogy

ők is verseljenek Petőfi után szabadon földrajzi tájegységekről (melyekből az alábbiakban közzé tettünk egy kis válogatást/szerk.)

Az epochát egy Petőfi irodalmi esttel zártuk, melyen Petőfi humorán a közönség igen jól szórakozott, valamint versmondás közben áhítattal hallgatták gyermekeiket a szülők, tanítványaikat a tanárok.

Freigang Krisztián

Ősze Léna, 5. osztály

Az Őrség

Mikor az Őrségben jártam,
sokat túráztam.
Volt, amikor gombásztam,
egyszer talán horgásztam.
Virágzik a rét,
nem kaszálták le – még.
Zsonganak a méhek,
Donganak a darazsak.
Biciklivel sokat mentünk,
Pajta Bisztróban megebédeltünk.
Megebédeltünk utána tovább mentünk,
és amikor hazaértünk elégedetten –
lepihentünk.

Kovács Barnabás

Sápi-Tóth Imola, 5. osztály

Mátra

A Mátrában sétálunk,
Országos kéktúrázunk,
Felmegyünk a Kékesre,
Megpihenünk egy percre.

Megyünk tovább,
Ereszkedünk alá.
Majd a hegy aljánál
Túrázunk tovább.

A Mátrában túrázunk,
Hajt minket lábunk.
S ha a lábunk kezd elfáradni,
Megállunk pihenni.

Garamszegi Lőrinc

Rákos Sophie, 5. osztály

Pest

Pest ó Pest, a te szűk utcáid, ahonnan dudálás hallatszik.
Pest ó Pest, a te főtereid, amin több száz ember megy keresztül.
Pest ó Pest, a te hidaid, ami összeköti Budát és Pestet.
Pest ó Pest, a te váraid, ahol sokat uralkodtak.
Pest ó Pest, a te áruházaid, ahol sok ember veszi a holmijait.
Pest ó Pest, a te szűk lakásaid, ahol sok ember lakik.
Pest ó Pest, a te templomaid, ahol sok ember imádkozik.
Pest ó Pest, a te múzeumaid, ahol sok ember csodálkozik.
Pest ó Pest!

Vízy Nándor

Benyó Zorka, 5. osztály

Őrség

Őrség a szépségek helye,
érdemes elmenned,
gyönyörű kertészet,
mely elbűvöl téged!

Sok bódé sok szép faragás,
vettem ott egy sípot
és belefújván gyönyörű
hangokat hallván
jó sípnak tartottam.

Hegedűs Gellért

Találkozásom Petőfi Sándorral

15 évvel ezelőtt Aszódon az iskolában padtársak voltunk, ő mindig verseket írt. Megkérdeztem tőle, hogy írna-e velem egyet. Nem válaszolt, mert elég zárkózott fickó volt, jó tanuló volt, a tanárok kedvence. Barátja nem nagyon volt, nekem sem volt, ezért hamar összebarkáztunk, de nem merem oda menni, mert félttem, hogy ezt is visszautasítja.

Együtt mentünk tovább tanulni. Teltek-múltak az idők, Petőfi egyre rosszabb diák lett (csak a színészet érdekelte). Amikor az apja megjelent, kiálltam Petőfi mellett, később együtt mentünk csatába. Fel akartam venni a lovamra, de azt mondta, csak menj!

Dobránszky Boglárka

Bementem Pesten a kocsmába és megakadt a szemem, egy kék szemű, fekete hajú vékony emberen. Odamentem, bemutatkoztam és akkor tudtam meg, hogy Petőfi Sándorral van dolgom. leültem és láttam, hogy egy korsó sör mellett valamin nagyon dolgozik.

Közelebb hajoltam és megláttam, hogy a „Föltámadott a tenger” -en ügyködik, elolvastam és egy gyönyörű verset láttam. Megdicsértem és még éjfélig beszélgettünk. Ilyen vala a találkozásom Petőfi Sándorral.

Majoros Zalán

Éppen Pesten jártam, amikor hirtelen megszomjaztam, így bementem a csárdába. Megláttam egy ismerős alakot, aki éppen barátaitól búcsúzott. Odaléptem hozzá, ismerősként köszöntöttem, ő meg meghívott egy kis itókára. Elmeséltem neki, hogy az Alföldről jöttem és én is költőnek készülök. Ekkor támadt egy jó ötletem. Megkérdeztem tőle, hogy írhatnánk-e együtt egy verset? Ő rávágta, hogy PERSZE. A csárda, amiben ittunk, elég koszos, piszkos, elhanyagolt hely volt. Így született a vers: VAN A NAGY ALFÖLDÖN CSÁRDA SOK. Nem sokra emlékszem róla: dús, fekete haja, fekete szeme, vékony, hosszú teste volt. Kedves és segítőkész fickó volt.

Rákos Sophie

1. osztály

2. osztály

3. osztály

5. osztály

4. osztály

6. osztály

7. osztály

8. osztály

KÖZÖSSÉGI ÉLET

TAVASZ, ZEBRAÓRSÉG

Egy zebraőr metamorfózisa

Nem tudom, hogy vagytok velem, de nekem mindig jókedvem lesz, ha reggelként meglátom a zebraőrt. Ez nem csak a nyugalmat adó biztonság érzete, a "minden rendben"-é, hogy a gyerekeink eljutnak békében és biztonságban az iskolába, hanem kifejezetten az öröme. A reggelek derűje. A zebraőr láttán tavaszi hangulatom lesz, ez teljesen független az évszakoktól. Iskolánk ikonikus alakja ő, állandóság és változás sajátos keveréke hosszú évek óta, a folytonosság és a remény maga. Megkönnyebbült sóhajunk, ha van zebraőr, vagy szájhúzó bosszankodásunk, ha nincs, ha sokat késik. A nap észrevétlen megalapozója – az első „szépnapotjómunkát” kívánó, frizuradicsérő, kikötöttcipőfűző-figyelmeztető, menőrollerre füttyentő, autósoknak in-tegető, esetleg a kikanyarodókat segítő forgalomirányító. Kulcsfigura. A zebraőrséggel persze nem volt mindig ilyen patetikus kapcsolat. Sőt, kifejezetten nem volt az. Waldorf-iskolás szülőségem kezdetén, tizenvalahány éve, ami biztos, hogy megnyomtam nálam a "bosszankodó szülő" gombomat, az a zebraország volt. Na, még ez is! Majd megértettem, hogy soha többé nem fordulhat elő, ami egyszer megtörtént..., hogy elűtöttek itt egy gyereket. Innentől kezdve kötelességtudóan tettem a dolgom, strázsál-

tam őrhelyemen, sasoltam azt a rettenet hosszú járdát, majd masíroztam a zebrán az átkísérendővel. Alig vártam, hogy leteljen a szolgálati idő. Egyéb nem történt. Az évek haladtával iskolás korba lépő gyerekeim száma gyarapodott, zebraőrségem napjai nőttön-nőttek. A gyalogos gyerekek száma az autózókéhoz képest akkoriban sem volt számottevő, mi tagadás, szörnyen magányos voltam. Szorult helyzetemben azt tettem, amit unott várakozások közepette mindig is szoktam: történeteket gyártottam magamban. Ez a túlélési stratégiám a lehető legrosszabbnak bizonyult: belső merengésemből egyszer egy bokámhoz csapódó rolleres ébresztett fel. Ennél még kínosabb volt az a diszkrét köhintés, ami egy közvetlenül mögöttem álló, kisgyereket iskolába kísérő családapa felől érkezett. Azt csak remélni merem, hogy az araszoló kocsisorban ülők nem vontak le bizonyos következtetéseket az arcomra kiülő érzelmeimről...

A megoldást a legmélyebb állapotom hozta a következő évben. Rájöttem, hogy a várakozás mint álló állapot kábulásra csábít, így jobb, ha magamat felrázva folyamatos mozgásban vagyok. Innentől kezdve mindenkit, aki az iparterületre érkezett, átkísértem a zebrán, kortól, munkahelytől függetlenül.

Az első bizalmatlan tekinteteket mosoly követte. Így kezdődtek reggeli 30 másodperces beszélgetéseim a zebrán, amit később felváltottak a 30 perces beszélgetéseim a zebra szélén.

A következő mérföldkő az osztályok érkezése volt, ami új minőséget hozott, vidám csivitelésük csak megerősítette korábbi elképzelésemet, miszerint a zebraőrség a tavasszal analóg. Bíztnék minden szülőt, hogy ha lehetősége engedi, jöjjön kisebb gyerekével gyalog, a nagyobbakat engedje egyedül, vagy kisebb csoportban közlekedni. Egy dobozba (autó) zárva nem lehet látni a világot. A zebraőr sem lenne olyan magányos. Tavaly elhatároztam, hogy ha már nem leszek waldorfos szülő, önkéntes zebraőrnek állok... Felvilágosítottak közben, hogy ez a kategória Angliában már létezik, egy hatalmas, piros-fehér csíkos, csigavonalban feltekert nyalókára emlékeztető táblával a kezükben segítenek a gyerekeknek. Nyalóka néniknek hívják őket. De még nyugdíjas nyalókánéniségem előtt örömmel álldigálok a mi zebránk szélén. Szeretek korán jön-

ni, negyed nyolcra, mert vannak gyerekek, akik korán érkeznek. Ha 7 óra negyvenkor még üres a zebraőr helye, akkor tudom, hogy sokan már az álló kocsisor között kukucskálva, egyedül, egy kisebb ijedtség után érkeznek meg az iskolába. S ha látta már bárki is a háromnegyednyolcas forgalmat, akkor tudja, hogy a gyerekeink nem kis kockázatnak vannak kitéve. Azok az autósok, akik a

Repülőtéri út felől jönnek és több autót megelőzve bevágnak balra az iskola felé, tovább fokozzák a kockázatot. Ne adjunk esélyt egy balesetnek, vigyázzunk a gyerekeinkre, vigyázzunk a zebraőrökre!

Végezetül, de a fentiek élet nem elvéve, álljon itt egy vicces történet évtizedes zebraőrségemből: egy alkalommal az akkor aktuális kolléganőm hívott telefonon, s munkahelyi ügyeink rendezése után rákérdezett, hogy láttam-e a nyolcadikos lányát reggel megérkezni az iskolába, gyorsan hajtott-e a biciklit stb. Én bizony nem láttam. Már éppen indultam, mikor elsuhant mellettem a drága lélek, az anyukája telefonja ébresztette fel, mert elaludt – ezt tekerés közben rikkantotta oda nekem. A következő héten a másik gyerekem jóvoltából még kétszer voltam zebraőr. Nyolc előtt már rutinosan hívtam a szülőt, hogy ha a gyereke nem beteg, akkor hívja már fel, mert minden bizonnyal szunyókál még. Hogy mi mindenre kell figyelnie egy zebraőrnek?!

Turba Bea

KITEKINTŐ

„...SZERETNÉM HINNI, HOGY LEGALÁBB AZ ÉGIEKNEK VAN EGY TERVE...”

Nem akartunk háborúról írni, háborúról Európában! Nem akartunk, és nem is tudunk! Legalább huszadszorra törölöm ki, amit leírtam, mert nem érzem helyénvalónak. Hiszen bármit is íránk, az közhelyes, érzélgős, háritó, aggódó vagy okoskodó lenne – azaz pont olyan, ami az utóbbi hetekben mindenhol ömlik ránk, belőlünk.

Tehetetlennek érezzük magunkat. De mégis foglalkoznunk kell vele, hiszen itt zajlik körülöttünk, érinti a mindennapjainkat, a jelenünket és a jövőnket is, erősen feszegeti a belső és külső burkaink határait. Feladatot és felelősséget is hordoz egyben számunkra.

Az elmúlt hetekben mindannyian kialakítottunk magunkban megküzdési stratégiákat erre a helyzetre: belevetettük magunkat a segítségbe vagy indokokat gyűjtünk, hogy miért nem tudjuk ezt most megtenni, adományozunk, félünk, ijesztgetjük magunkat és egymást, érvelünk, elemzünk, háritunk, tagadunk, öngazolunk, karmikusnak tekintjük, ide-oda mutogatunk felelősöket keresve. Ki-ki a maga módján, csendesen vagy hangosan, befelé fordulva vagy minél többeknek megmutatva.

Amolyan Dióhéj-módon az alábbiakban többféle szempontból igyekszünk

megközelíteni a megközelíthetlent, hátha tudunk segíteni abban, hogy elgondolkodjunk, próbáljuk megérteni azt, hogy miben is vagyunk, és keressük, hogy mit tehetünk ebben a helyzetben, tehetnénk-e mást, többet; külön-külön és együtt is.

Ösztönözni szeretnénk magunkat a gondolkodásra és a cselekvésre is az itt következő összeállítással: háborús naplórészleteket olvashattok egy kijeji Waldorf-pedagógustól, írásokat volt diákjainktól az ő megéléseikről, valamint a Freunde aktuális tevékenységébe és az antropozófiai háttérbe is bepillantást adunk.

Natalya Yeshchenko (részlet)

Natalya Yeshchenko a kijevi Sophia Waldorf Iskola művésztanára, a borítón az ő festménye látható. Néhány héttel ezelőtt még a gyerekek ebben a kijevi Waldorf-iskolában ugyanúgy iskolába mentek reggelente, mint nálunk, Gödöllőn. Játszottak, festettek, eurythmiáztak, faragtak, szaladgáltak az udvaron, furulyáztak, kötöttek vagy éppen olvastak, írtak, számoltak. Ma már ugyanezek a gyerekek próbálnak túlélni az óvóhelyeken vagy távol a hazájuktól, hosszú, fáradtságos és kockázatos, sok esetben a családokat is szétszakító menekülés után. Minden empátiánkat összekaparva sem tudjuk elképzelni a biztonságos otthonainkból, hogy milyen lehet ezt megélni.

Natalya a háború kitörése után még több mint egy hónapig, március végéig Kijevben maradt, akkor döntött úgy, hogy elmenekül a családjával – amikor ezt olvassátok, már Dornachban vannak. Hozzájárult, hogy a háború első heteiben készült naplójából megjelentessünk részleteket a Dióhéjban, amiért nagyon hálásak vagyunk neki.

Úgy olvassátok ezeket a sorokat, mint személyes feljegyzéseket, amik bombázások közben, óvóhelyeken készültek úgy, hogy senki nem tudhatta, hogy mit hoz a következő pillanat, sőt, egyáltalán lesz-e következő pillanat még...

A háború 2. napja

17 óra, kijárási tilalom kezdődött.

Újra a robbanás zaja, és a kutyák ugatása az álmomban... remeg a kezem...

Mire kell nekünk ez a tapasztalat?! Meddig tart még?!

Nem tudtam nem sírni, mert tudom, hány ember lépte át ma a küszöböt örökre... Elhagyták a Földünket, átlépve a földi és a szellemi világ közötti küszöböt. Akár sorsuk volt, akár baleset, akár hősként vagy „jó emberként” mentek el, akár az életüket adták fel, akár elvették tőlük... Ez már megtörtént velük. Hálás akarok lenni minden áldozatnak, mert hiszem, hogy az emberek minden válsággal együtt fejlődnek.

Mihály arkangyal most Ukrajnával van! A szívünkben van. Fegyvert tart védekező katonáink kezében. Gyermekünk szemén keresztül nézi a világot. A mi szavainkon keresztül szól hozzátok. Függetlenül korunktól, fajunktól,

nemzetünktől, vallásunktól, nemünktől, nyelvünktől, foglalkozásunktól vagy vagonunktól. Mi, Ukrajna polgárai szabadok, függetlenek és becsületesek akarunk lenni.

Kijev fölött süt a nap, a borscs íze a számban, a szeretet minden ember iránt szétszakítja a lelkem... Nem tudom elhinni, ahogy a félelem, a tehetetlenség

és az igazságtalanság érzése most előntött, és egyelőre elrabolta mélyen gyökerező meggyőződésemet, műveltségemet, megfontoltságomat, hitemet, sőt egyensúlyomat is.

...és könyörgöm, hogy minden áron ne küldjék a gyerekeiket iskolába, hogy ne kelljen a traumatizált felnőttek problémáival foglalkozniuk. Senkinek sem szabadna atomfegyverekre gondolnia, különösen nem a gyerekeknek. Hadd legyenek gyerekek szörnyű rémálmok nélkül. Kérlek, vigyázzatok a gyermekeitekre, és ne felejtsetek el, hogy minden felnőtt is a szülei gyermeke!

A háború ötödik napja az estéhez közeledik. Este Kijev fölött élénk szél támadt, nehéz, sötét front. A horizont fölé ereszkedő nap fénye hatalmas magenta színnel hatotta át az alkonyat fényét, és elhalványult. Ahogy néztem, ahogy a nagy szürkület felgördül az égre, és a csillogó és zavaró magenta elhalványul, arra gondoltam, hogy talán most én is elhalványulok. Az első napoktól mostanáig a lelkem többször is kialudt a magasságból a mélybe hullva...

Nagy a barátok nyomása, akik azt mondják, hogy meg kell mentenünk az életünket és azonnal el kell menekülnünk innen, és azoknak a barátoknak a nyomása is, akik azt mondják, hogy nem hagyjuk el hazánkat... Mindezeknek a dolgoknak van egy bizonyos értelme, és folyamatos konfrontációra adnak okot önmagunkkal és a rokonokkal, barátokkal, de mindezek fel tudnak oldódni a napi tevékenységekben: mosogatás, festés vagy szövegírás, szendvicskészítés.

Két erős rezgést érzünk a városrészeinkben. Úgy döntöttünk, hogy nem

megyünk az alagsorba – ott ijesztő és bűdös van, és béreltünk egy biztonságos helyen menedéket –, ott ülünk és nézzük az információkat, próbáljuk kitalálni, hogy mi, hol, mikor...

A háború 8. napja, csütörtök

Ma kora délután óta, amikor hosszú légyvihár volt, a folyosón ülve olvasgattam az ukrán, litván, lett és más országokból érkező kollégáim hozzászólásait, és próbáltam megérteni, mi járhat az Orosz Föderációban élő Waldorf-tanáraink fejében. Ilyesmiket írtak, hogy: Béke! Én is anya vagyok! Legyünk barátok! Nem vagyunk politikusok! Mi is bajban vagyunk! A te hibád... Láttam, hogy megpróbálják meggyőzni őket arról, hogy a fehér az fehér, és próbáltam nekik leírni, hogy legyenek őszinték önmagukkal és a világgal, így:

...Érdemes elgondolkodnunk azon, hogy a propaganda áldozataival szemben milyen higgadsággal bánunk. Ők is érzik a fájdalmat a képek miatt, amelyek az elméjükben megtelepedtek, elcsábítva a hazugság megtévesztése által. Számukra ez az ukrainai propaganda által inspirált fenyegetés ugyanolyan valóságos, mint számunkra a valódi háborúval való szemtől szembenezés fájdalma. A háborúban álló emberek által az élet oly sok éve alatt felhalmozott torzulásokat nem lehet pusztán érzelmi hadviseléssel elnyomni. Elmondani az igazságot a szabadságról, az igazságról, a férfiasságról és az áldozatvállalásról azoknak, akik évek óta tehetetlenségüket tehetetlenségükkel igazolják, elfelejtve az emberi integritás gondolatát a saját burkukban, most már lényegtelen. Hagyjuk, hogy a dolgok a maguk útján haladjanak. Országainknak mindig is

kijevi Sophia Waldorf Iskola

volt esélyük a demokráciára minden válságban, és lépésről lépésre morzsolódtak le céljaik felé. Csak figyelniük kell, ahogy az események egyre gyorsabban kibontakoznak, és akkor érezni fogjuk, amikor eljön az idő, hogy megnyíljanak, és ráébrednek a valóságra. Jobb azokkal kommunikálni, akik már megpróbálnak kijutni a propaganda mocsarából, mert már vannak olyanok, akik a „hazugság birodalmának” összeomlása miatt kezdenek érdeklődni a valóság iránt, sőt maguk is rákérdnek.

Mert nem csak Ukrajnáról szól ez...

Ma három légiriadót is átaludtam... az egyiket, amikor éppen elaludtam, és még kettőt kora délután. Ennyire érzéketlen vagyok, vagy talán az idegrendszerem már nem működik? Ugyanakkor nagyon jól érzem azt is, ha a támadás nem a fejünkre csap, hanem csak a szomszédban vagy egy másik városban, mi akkor is emberek maradunk. Mint minden ember ezen a bolygón, nyugodtan akarunk lé-

legezni, aludni, mint bárki más. És még mindig nem tudom elhinni, hogy vannak emberek, akik ezt el akarják venni tőlem! Ezek csak egyszerű szavak, alapértékek, nem valami magas szellemi, kulturális értékek vagy nemzeti jelzők! Mindenki aludni akar, mindenki enni-inni akar... Mindazok, akik most éjjel-nappal lövöldöznek az ukrán emberekre, mindazok, akik védik, mindazok, akik visszaverik a támadásokat, mindazok, akik tűz alatt vannak, és mindazok, akik biztonságban vannak... mindenki!

...a mai napig 32 gyereket öltek meg... ez az egyetlen szint, ahol most háborúra tudok gondolni. Semmi intellektuális, spirituális. Nincs rá indoklás. Számomra általában véve semmi sem indokolja a harcokat, a kínzásokat, és mindent, amire még gondolni is fájdalmas. Ezt azonnal abba kell hagyni. Pál apostol azt mondja: Imádkozzatok ellenségeitekért. És a Római levél 12. fejezetének leveleiben 19-21. „Ne álljatok bosszút önmagatokért,

szeretteim, hanem adjatok helyet az ő haragjának, mert meg van írva: „Enyém a bosszúállás, én megfizetek” – így szól az Úr. Sőt, „ha éhezik ellenséged, adj ennie, ha szomjazik, adj innia; mert ha ezt teszed, paraszat gyűjtesz a fejére. Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a rosszat a jóval.” De hogy lehet ezt szem előtt tartani most, amikor meg akarnak ölni bennünket?

Az első napokban minden füttyre és zúgásra figyeltünk az égen, de most már megszoktuk...

Az jutott eszembe, hogyan kezdtek az angyalok megszületni, amiket festek. Hat évvel ezelőtt a Sophia Waldorf-iskola második osztálytanítójával a gyerekek születésnapjainak ajándékairól beszélgettünk. Amikor a gyermekeket csodáltuk, nem gyermekmegfigyelésről volt szó ebben az esetben, mint ahogy az az iskolában szokás, inkább arról, hogy megnéztük, hogyan mutatja meg magát egy-egy gyermek a legméltóságteljesebb módon. Amikor a szeretet fénye ragyog a szeméből. És minden gyereknek volt valami sajátja: volt, aki így nézte a festményeket, volt, aki szeretettel segített a tanárnak, volt, aki csendben ült a kuckóban és álmodozott valamiről... A gyerekekről való beszélgetés vége felé vagy utána jelentek meg bennem az angyalok, amiket lefestettem. Minden angyalképem mögött egy konkrét gyermek áll. Ők a 2016-os év osztályainak gyermekei a kijevi Sophia Waldorf Iskolából és más iskolákból is. Tehát ezek a gyerekek Kijev, Ukrajna és az egész Föld élő részei. Mindannyian láthatjátok, hogy ezek az angyalok valóban védenek bennünket!

Aki azt hiszi, hogy erős vagyok, az ne is olvasson tovább, mert most panaszkodni fogok...

Bennem dühroham lett. Ideges voltam, mert úgy éreztem, hogy egy tank hajtott át rajtam, vagy nem lehet ezt mondani? És egy gondolatom támadt: vajon tényleg vissza tudok-e majd térni az ágyamba? El tudok-e majd menni egy oszteopáthoz, hogy végre rendbe hozza a hátamat? Tudok-e majd holnap meleg vizet inni, tudok-e majd pihenni? Miért iszom kávét, amit nem is igazán tudok meginni? Mert nem tudom, hogy egy hét múlva vagy egy év múlva képes leszek-e rá? Hogyan élem túl a következő telet Kijevben, ha gondjaim vannak a fűtéssel, mert még gondolni is félek egy hideg lakásra a dermesztő hidegben?

És különben is, hogy lenne jogom most mindenre gondolni, amikor a szomszédaim milliói már annyira szenvednek a háborútól, mert számukra ez most veszélyesebb, mint nekem.

Valami dübörgött, és a fülem zúgott, de megkönnyebbültem, amikor egy üres villamos dübörgött a síneken, és a házak közötti távolság felerősítette a hangot. Néztem az egészséget, láttam a néma levegőben táncoló egyetlen tücsköt, néztem az üres utcákat, és arra gondoltam: messzebb vagyok...

Nekem is jobbá kell válnom. Megőrizzük a bátorságunkat is, mert szükségünk lesz rá!

Kezdtém láthatóan érezni, hogy ez a hádiállapot láthatóvá tette az abszolút elszigeteltségemet a való világtól, amelyet csak az ablakon keresztül látok. Rosszul reagáltam azokra a cikkekre, amelyek néha arról szólnak az oldalakon, hogy

ez az egész háború és bizonyos ukrainai események hamisítványok, pletykák és átverések... Nemcsak orosz diplomaták és propagandisták terjesztik ezt, hanem egyszerű emberek is Ukrajnában, Japánban, Amerikában, Németországban, Romániában és más országokban. Néhány barátom pedig, aki a háború legforróbb pontjain menekült el a bombázásból, azt veti a szememre, hogy én nem láttam a saját szememmel, így nem tudhatom. Mi történik veletek, emberek? Úgy gondoljátok, hogy ti vagytok az egyetlenek a világon, akik látnak, és másoknak képtelenek vagytok hinni? Úgy tűnik számomra, ez a háború az emberek önmagukba vetett bizalmáért vívott háború is... Nem bízom annyira a saját érzékelésemben, a saját véleményemben és ítéleteimben, hogy bárkiben megbízzak, mert nem tudom megkülönböztetni az igazságot a képzeléstől.

Most jutottam el odáig, hogy látom, már nem lehetek itt biztonságban, ha csak a kijevi lakásunkban maradok, el kell mennünk. De az is aggaszt, hogy ha valaki úgy dönt, hogy segít nekem, akkor mást terhelek a problémáimmal. Szeretnék egy olyan helyet találni magamnak és a lányomnak, ahol angolul tudunk beszélni, ahol én továbbra is Waldorf-művésztanárként taníthatok, a lányom pedig tanulhat vagy dolgozhat, hogy egy idő után új tapasztalatokkal térhessünk vissza Ukrajnába, hogy segítsünk a helyreállításban. Már elkezdtem ötleteket keresni – talán valaki már vár ránk valahol... De nem sietek, és nem fogok sürgősen evakuálni – egyelőre csak magamnak kezdtem fontolgatni ezt a lehetőséget is.

A háború még mindig tart. Az éjszaka Kijevben többé-kevésbé csendes volt – csak 3 légirojadó volt az elmúlt éjszaka, és csendes volt a környékünk, de mégis, minden percben van valami ijesztő. Még mindig, minden pillanatban emlékeztetem magam arra, hogy mindez nem egy párhuzamos világban történik, hanem itt, most, a mi időnkben...

Van még egy különleges küldetésünk: megőrizni a jövő számára azokat a szemeket, amelyeknek várniuk kell csendben azt, hogy béke és nyugalom költözzön az ukrán földre. Meghajlok mindazok előtt, akik most elviszik a gyerekeket a háború elől – ez egy fontos küldetés! A gyerekeknek nem kell tanú lenniük még egy tisztességes küzdelemnek sem! És minél fiatalabb a gyermek, annál fontosabb, hogy meg kell őket védeni ebben a nehéz időszakban. Nemcsak a fizikai védelem fontos, hanem a lélek védelme is. Úgy, hogy az emberi méltóság és kedvesség, a harcosok bátorsága és becsülete, az emberszeretet növekedjen a lelkükben. Mert mi biztosan véget vetünk a háborúnak, és a gyerekek felnőnek, és új országot építenek, nem a háború, hanem a béke kedvéért. És most megvédhetjük őket a háború visszhangjától – csak mutassuk meg nekik, hogyan újul meg a föld tavasszal: ennél erősebb kép nincs is, hogy minden tél után eljön a tavasz! Ukrajnában is közeleg a tavasz. Ez a feljegyzés nemcsak a szülőknek szól, hanem hálából minden országban minden felnőttnek, aki most az ukrán gyerekeket segíti.

Minden nyomorúság és viszály, ami most bennünk él, még mindig nem tudott ellenállni az élet humorának és jókedvének. Ha meg tudod különböztetni

Natalya Yeshchenko festéstanítás közben

az igazat a hazugságtól, az igazságot a találgatástól, a tisztességest a hitványtól, akkor őszintén, szívből tudsz nevetni mindezen hitvány zagyvaságokon. Szívből, az igazak tiszta ismeretéből... Ma sok időt töltöttem az óvóhelyen, mert gyakori légirojadók voltak. Figyeltem a híreket, ijesztő videókat néztem az érintett területekről. Aztán a torontói tévécsatornán találtam magam, éreztem a gonosz hevületüket – addig nevettem, amíg könnyek nem jöttek a szemembe. Gondoltam magamban, hogy mennyire elszakadtam, és hová tűnt a toleranciám és a méltóságom... Aztán rájöttem, hogy talán ez a nagyszerű humor, ahogy a pillanat hevében nézzük, ahogy az emberiség ellenségei megpróbálnak mindent elpusztítani... Alapvetően mennyire nevetséges ez az egész.

„Ha egy magasabb világba akarsz felemelkedni, nem szabad pusztán szentimentalizmussal tenned ... a lélek tisztasága lehetetlen humor nélkül”. A lelkünk tiszta, és nem felejtjük el a humort – ez egy erős fegyver minden ellen.

„Az évszázadokig tartó 8 éves háború 17. napja...” Te is így látod?

Kora délután leszakadt az ég, az időjárás egyértelműen nulla fok felett van. Megnézem az okostelefonomon az időjárás-előrejelzést, azt ígéri, hogy ma hóviharak lesznek Kijevben. Jelenleg két frissítés van a képernyőmön – az időjárás-előrejelzés és a riadók. Mikor tudom majd eltávolítani a szirénajelzéseket a telefonomról? Szeretném őket valamikor eltávolítani? Számomra ez a háború digitális fordítása... Érzem a há-

borút, de egyáltalán nem érint meg, mert nem vagyok nagy aktivista, csak egy átlagos, flegma fogyasztói magatartású polgár vagyok. Tevékenységem mindig is nagyon érzékeny volt – igyekeztem mindenkit tanítani a különböző területeken, vagy megosztani mindenkivel a világról alkotott művészi szemléletemet, legyen szó építészetről, pedagógiáról vagy pszichológiáról. És legfőképpen szeretek rajzolni a gyerekeknek, de sosem tartottam magam igazi művésznek. Mert tudom, hogy amikor az ember megtanulja érzékelni a világ szépségét, mindenki megérti, hogy ő maga művész, és általában véve az élete alkotója.

Nem gondolod, hogy amikor arról beszélünk, hogy a szépség hogyan hat a

világra, akkor nem a szépségről vagy a festményekről van szó, vagy a tájtervezésről vagy a bányászokról? Arról is szól, hogy az emberek szépen ki tudnak nézni az ablakon vagy a régi épületek romjaira, szépen el tudják olvasni a híreket a front-ról, szépen el tudják készíteni a szendvicseket százezer menekültnek... de nem az erről szóló beszédek szépek, hanem az a tény, hogy valaki csinál valamit, és ez szép... Az egész világnak szüksége van az emberekre – a tekintetükre és a szavaikra is... Ne fordítsatok hátat annak, ami jelenleg hazánkban történik, még akkor sem, ha ez egy szörnyű dolog, ha megölhet benneteket... mert mindezt az igazság, az élet iránti szeretettel teli gyönyörű tekintetednek kell látnia... most

kijevi Waldorf óvoda

mindannyian tanúi vagyunk az életnek és a halálnak. Ahogy mindig is voltunk.

A szemetesek üresek, valószínűleg az emberek megváltoztak, Kijevben már csak a lakosok kb. fele maradt. Talán szelektíven válogatják most is a szemetet, mint a háború előtt? A szemétválogatás ugyanolyan fontos, mint valaha. Talán a háború után megmarad a képességünk a szemét szétválogatására? Mert sok olyan dolog van, amit jobb lenne, ha soha nem tudnánk meg... Újra és újra, holnap... Holnap biztosan jobb lesz... Mi újra emberek lehetünk – élni, aludni, dolgozni fogunk. Tisztelettel eltemethetjük halottainkat, akik most tömegsírokban vagy csak a földön fekszenek az udvarukon...

Kezdetől fogva érzem a Kijev feletti bombázások szagát, és néha nem sokat gondolkodom ilyenkor, csak ismételve a „Miatyánkot...”

Ma volt egy álmom, azt hiszem, ez volt az első a háború kezdete óta. Volt egy álmom, hogy egy emberekkel teli terem előtt beszéltem, és teljes csendben, a közönség minden reakciója nélkül meséltem az embereknek arról, hogy mi történik Ukrajnában. És úgy éreztem, hogy meg kell találnom a szavakat, hogy segítsék nekik meglátni a valóságot. Azt reméltem, hogy ha mindenki megértené, milyen nehéz az élet, és hogy a háborúban milyen gyorsan elvesz minden, amit a béke több nemzedéke alatt szerzett, akkor minden azonnal jobbra fordulna... Megpróbáltam megértetni velük, hogy modern európaiakként aligha akarják, hogy visszatérjenek azok az idők, amikor az emberek megölhettek más országokból származó embereket. Hogy sürgősen meg kell állítani az összes rasszistát az embertelen terrorizmusukkal, az összes

barbársággal, itt a XXI. században! Úgy éreztem, hogy mindig járt sikoltozásban török ki, és próbálok halkán beszélni, hogy ne gondolják, hogy valami megszállott, intoleráns vadember vagyok... Néztem az arcukat és megláttam, hogy nem modernek, a hajuk, a ruhájuk és a viselkedésük olyan, mintha az első világháborús fotókon lennének... Azt hiszem, vonakodtam valamit közvetíteni a múltból, de egy ideig gondolkodtam, kerestem a szükséges formulákat, amíg meg nem éreztem azokat a távoli robbanásokat, és minden gondolatom ismét arról szólt, hogyan és ki tudja megtartani az eget felettem, Kijev felett, Ukrajna felett, és miért akarják ezek a nem-emberek széttépni ezt az eget, ezt a földet. És hogyan és kiért imádkozzam, ha mindannyiunkat elkapták, megkötözték és a múltba dobták, ahol voltak. Mert valahogy még mindig úgy gondolom, hogy a modern emberek azért modernek, mert megértik az emberi élet értékét, a béke értékét, és nem nézhetik tétlenül, hogy mások a szemük láttára kövessenek el kegyetlenkedéseket.

Olyan, mintha altatásban lennél – az az érzés, hogy valamit már lefűrészeltek, már érzed a veszteséget, de a fájdalom még nem ért el téged. Mindez ott van azokban az emberekben, akik lerombolt házakban, földszintes városokban élnek támadás alatt, és szemükben hordozzák az áldozatok ezreinek arcát... Az én szívem is velük van... és a testemből, az erkélyről állva nézem Kijev csendes (remélem, így) lakónegyedét – „... miért nem haltam meg...”

Mindannyian magunkkal vihetjük, még a fájdalomon keresztül is, mindazt, ami most elveszett ebben a keserves

háborúban, hogy a jövőben nagy dolgok ihletőjévé váljon, a jövőre nézve inspirálónak kell lennie.

Ez a háború 21. napja, három hete, hogy megváltozott állapotba kényszerültünk. A határainkat minden szinten áttörték, és három hete egy másik világban élünk. Ahol a fizikai világban minden forgószélként változik, ahol minden forró és lávaszerű, ahol nincsenek határok. De a háborús káosz világában láthatjuk, hogy a spirituális világban van valami, ami sérthetetlen, megváltoztathatatlan és értékes. Valószínűleg olvastál már cikket az emberi viselkedéssel kapcsolatos kísérletekről, tudod, hogy 21 nap az új készségek kialakulásának első szakasza, egy új viselkedés még fiziológiai szinten is, az alkalmazkodás. Így többé nem

leszünk képesek mindent újak érzékelni magunk körül, és reakcióink az esetek többségében automatikussá válnak.

Annyira igyekeztem elhalasztani Kijev elhagyását, hogy még a lakás elhagyása után sem tudtuk elhagyni a várost, mert ismét nagy kijárási tilalmat vezettek be erre a napra. De legalább a bal partról átköltöttünk a jobb partra, bár a városból csak holnapután tudunk kimenni. Talán nem csak én nem akarok elmenni, és most már a Kijevem sem akar elengedni.

Mindenki megszokta már, hogy minden embernek, minden családnak, minden országnak megvan a maga útja... Bár úgy tűnik, hogy a modern világban tisztességesnek lenni annyit jelent, hogy abszolút tiszteletben tartjuk mások

kijevi Waldorf óvoda

kijevi Waldorf iskolások

egyéni útját. De ha valakinek ezen az úton van valami dolga? Ha valaki meg akarja rövidíteni az éveit, és a körülötte lévők nem avatkoznak bele, csak nézik? Valaki meg akar ölni valakit, mi meg csak nézzük, és azt gondoljuk, hogy ez az ő útjuk... Nem tudok békét találni az ilyen helyzetekben, amikor emberek gyilkolnak, és néhányan csak nézik. Talán most mindannyian megtanuljuk, hogy többé nem lesz normális, hogy figyelmen kívül hagyjuk vagy akár semlegesek legyünk az erkölcstelennel, a nem szerethetővel, az elfogadhatatlannal szemben? Nagyon szeretném látni ezt az új világot!

Elindultunk, nyugatra megyünk, és teljesen érthetetlen az utakon haladva, hogy hogyan lehet kezdet emelni ez ellen a világ ellen, a tavasz ellen, a traktor ellen, amely a mezőkön halad, a meleg napsütésben játszó gyerekek ellen. Ezek ellen a régi és

új templomok ellen, ezek ellen a festői tájakon átvezető utak ellen. Bár vannak olyan útjaink, amelyeket úgy tűnik, hogy mindig is bombáztak. De minden életben volt, és jobbnak kellett volna lennie. Hamarosan vissza kell térünk a normális kerékvágásba, mert itt a tavasz, és ültetnünk kellene...

Néztem a naplementéket útközben, amelyek elviselhetetlenül alacsonyan vannak a Kárpátok fölött, és megint nem értem, hogy a magas égbolt miért okoz ilyen megpróbáltatásokat az ukránoknak. Miféle terv az, hogy ennyi embernek kell átélnie a háborút, az elnyomás és a terror szörnyű tapasztalatait... Mi már úton vagyunk. Nem tudom, mit fogok tenni ezentúl, még mindig nincs tervem... Szeretném hinni, hogy legalább az égieknek van egy terve...

A Freunde tevékenységéről már többször írtunk a Dióhéjban, legutóbb a 2021 őszi számban. Az ukrajnai háború kitörésekor is mindannyiunknál hamarabb ébredtek fel és kezdtek segítséget nyújtani, többféle módon.

Segítség a Waldorf-intézményeknek

Már az első napokban megpróbálták felvenni a kapcsolatot az Ukrajnában működő Waldorf-iskolákkal, Waldorf-óvodákkal és gyógypedagógiai intézményekkel. Ukrajnában néhány Waldorf-iskolát az állam működtet, de az iskola költségeinek csak egy részét fedezi. Mivel sok család elmenekült, tandíjat nem fizetnek, és az iskolák már nem kapnak pénzt. A Freunde szeretné lehetővé tenni, hogy a Waldorf-intézmények továbbra is tudjanak a pedagógusainak fizetést biztosítani. Próbálnak forrásokat biztosítani az iskolaépületek karbantartására, fűtési költségekre, javításokra vagy, ha szükséges, akkor újjáépítésre is a háború után.

Szálláshelyek és iskolák, óvodák keresése

Február vége óta szoros kapcsolatban állnak a szomszédos országokban élő Waldorf-pedagógusokkal és -családokkal, akik munkát, szállást, egyéb szükséges segítséget szerveznek a menekülő Waldorf-családok számára.

Magyarországon (és persze a többi környező országban is) már az első néhány napban összegyűlt több száz család, akik szívesen befogadtak/befogadnak menekülteket. Néhány Waldorf-iskola szállásként is segítséget nyújt, többek között a Regionális Waldorf Gimnázium is. Németországban is koordinálja a Freunde a Waldorf-intézményekben való elhelyezést.

Vészhelyzeti pedagógia

Eleinte a befogadó országokban tartottak képzéseket, majd március elején Ukrajnába utazott egy csapat. Horodenkában találkoztak a helyi Waldorf Iskola alapítójával és pedagógusokkal a kijevi Sophia Waldorf Iskolából. Miután úgy ítélték meg, hogy a biztonsági helyzet lehetővé teszi, több ukrán településen is tartanak képzéseket a vészhelyzeti oktatásról, traumapedagógiáról. Németországban is workshopokat terveznek tartani olyan iskolákban és óvodákban, amelyek ukrajnai gyermekeket fogadnak be.

Nagy Dániel, 3. osztály

Magyarországon is jártak, a Hámori Waldorf Iskolában tartottak képzést. Az erről készült összefoglalót, melyet Kardos Rita készített, az alábbiakban olvashatjátok:

„Március 27-én, vasárnap két tréner látogatott el hozzánk, a Hámori Waldorf Iskolába, a német Waldorf Oktatás Barátai Szervezettől. Fiona és Sebastian több éve vészhelyzeti pedagógiával foglalkozik, és ezen a napon a résztvevő szülőknek és tanároknak adtak széleskörű betekintést a pszichotrauma természetébe, különös tekintettel arra, hogyan hatnak a gyermekekre ezek a traumák, kitérve a háború okozta lelki sérülésekre. Gyakorlati feladatokon keresztül saját magunk is kipróbálhattunk és elsajátítottunk olyan módszereket és

eszközöket, melyek az antropozófiára épülnek, és melyekkel felnőttként segíthetjük a félelemmel teli gyermekeket abban, hogy vissza tudjanak találni saját egyensúly-érzékükhöz, koncentrációjukhoz és belső ritmusérzékükhöz. A jobb és bal irányok, illetve agyfélteke felváltva történő használata, továbbá a nevetés szintén hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a nyomasztó feszültségek alól egyfajta felszabadulást élhessenek át azok, akiket közvetlenül sokkoltak a környező világuk eseményei. A nap végén eszmecsere folytattunk arról, hogyan kommunikálhatunk a háborúról saját gyermekeinkkel, és milyen további lehetőségeket nyithatunk arra, hogy mi magunk is bekapcsolódjunk a hozzánk érkező menekültek segítségébe.”

Le Cornu Lili Rózsa, 3. osztály

Kele Zsombor, 3. osztály

Volt diákjaink közül is néhányan a kezdetektől igyekeznek segítséget nyújtani, aminek nagyon örülünk. Néhányan még arra is hajlandóak voltak, hogy írjanak nekünk erről.

Kedves Dióhéj Olvasók!

Jutka kérésére szeretnénk egy kicsit mesélni nektek a háborús menekültek segítségével kapcsolatban.

Hihetetlenül megrázott minket a háború híre és hamar megfogalmaztuk, hogy valamit tennünk "kell". Ekkor alakult meg az a facebook csoport, ami nélkül sokkal nehezebb és lassabb lett volna mindenfajta segítségkérés és -nyújtás. Jelentkeztünk mint gyűjtőpont és azonnal felrobbant a telefon, folyamatosan érkeztek az adományok. Később egy szervezettel együtt Szentendrén is gyűjtöttünk, majd a Regiben és Nálátok is. Az adományokat vittük tovább a Nyugatiba, családoknak, befogadó helyekre vagy küldtük a határra.

A pénzadományaitoknak köszönhetően (amiknek összege elérte a félmilliót!) nemcsak sok családnak, befogadó helynek tudtunk bevásárolni, hanem ahányszor vittük a Nyugatiba a tárgyi

adományokat, tudtuk pótolni az éppen hiányzó dolgokat is. Ezért mérhetetlenül hálásak vagyunk Nektek!

Aztán ahogy az adományozási kedv csökkent, kitaláltuk, hogy szervezünk egy jótékonysági estet a Regiben, ahol az adományokért cserébe mi is tudunk adni valamit Nektek. Ez az est április 13-án volt és reméljük, sokan eljöttek!

Mindezzel arra szeretnénk buzdítani Titeket, hogy segítsetek az arra rászorulóknak (természetesen nem csak a menekültekre gondolok) lehetőségeitekhez és képességeitekhez mérten.

Egy ilyen nehéz helyzetet, mint a mostani, is sokkal könnyebb abban a tudatban kezelni, hogy legalább mi megtettük, amit tudtunk!

Köszönjük, ha elolvastad!

Szirmai Panna (Napsi) és Buzás Blanka

Közös focira indulnak a regisek az egyik menekültszállóról érkezett gyerekekkel

„...És bárhol vagy, bármit csinálsz, talán egy kis reményt ad...”

Szeretném bevezetésként leszögezni, hogy nem akartam most ebbe a Dióhéjba írni; nem éreztem magam kompetensnek a témában, és úgy gondoltam, nem tudom értelmesen megfogalmazni azokat a kusza érzéseket, amiket bennem ez a helyzet kelt. De végül – némi szerkesztői nyomásra – mégis úgy döntöttem, hogy megpróbálom érthető formába önteni a gondolataimat. Ám ne várjatok semmi rendkívüli, világmegváltó gondolatmenetet!

„Putyin illi Zelenszkij?” ezt a kérdést szögezte nekem pár napja az egyik gyerek, akire a BOK-ban vigyáztam. Néhány hónapja még nem tudtam volna értelmezni a mondat három szavából kettőt, de a szükség a legjobb tanítómester. Meg persze a gyerekek: volt, aki még a cirill betűk kiolvasását is megpróbálta nekem megtanítani úgy, hogy az egyetlen közös nyelvünk a mutogatás volt, sőt emellett még az is nehezítette a dolgot, hogy a kisfiú maga is csak 10 szót tudott leírni, de megpróbáltuk...

Ám nagyon előreugrottam mindenféle bevezetés nélkül: én is, mint Blanka és Napsi, akiknek az írását szintén itt olvashatjátok, a háború kezdete után szerettem volna tenni valamit. Viszont én nem voltam olyan bátor és talpraesett, mint ők, így a személyiségemnek megfelelően én már egy meglévő, mások által kezdeményezett rendszer (később rendszerek) megtartásába próbáltam a saját erőmet beleadni. Így keveredtem a Református Szeretetszolgálathoz a Nyugati pályaudvarra mint önkéntes, és innen már egyenes út vezetett a BOK-ba, ahova (kis túlzással élve) minden

segítő szervezetet átköltöztettek a két pályaudvarról. Később már nemcsak a reformátusoknál (a „zöldekénél”), hanem a gyereksarokban is segítettem. Sőt már a Migration Aid menekültszállítását is megneveztem magamnak így egy hónappal a nyitása után, és nevetve tapasztaltam, hogy még ott is ismerős segítők jönnek szembe a folyosón...

Eközben szépen lassan eszmélve az Regiben is elindultak (főleg a tanársztrájk utáni héten, annak értelmét fejtegetve) mindenféle cselekvő csoportok, akiknek egy része az aktuális helyzetet felmérve a menekülteknek próbált különböző módokon segíteni. Hiszen rengeteg módon lehet segíteni: a leltározástól kezdve az ételosztáson, gyerekvigyázáson, menekültszállítás kialakításon, fociúton a menekültekkel, takarításon, jótékonysági est szervezésen, cipekedésen keresztül az adományok szállításáig, és ez még csak egy kis szelete a lehetőségeknek. Ilyesmi projektek voltak, különböző mértékűek, de mindegyik hozzátett valamit a környezetéhez, és ezt is tűzték ki célul a tanárok a sztrájk első hetében: hogy valamit adjunk a társadalomnak a projektekkal. Legyen szó a klímaváltozásról, a választásról, a tanársztrájkjéről vagy a menekültválságról, mind-mind olyan aktualitással bírnak/bírtak abban az egy hétben, hogy nem lehetett lehunyt szemmel elmenni mellettük.

Vannak projektek, amik továbbra is élnek, vannak újabb kezdeményezések, amikbe be lehet csatlakozni, tehát van lehetőség bőven. Az pedig már mindenképp saját magán múlik, hogy felismeri-e a feladatait az életben, hajlandó lesz-e másokért kilépni a komfortzónájából.

Én a Regis menekültszállítás kialakításával foglalkozó csoport munkájába kapcsolódtam kicsit bele, illetve az eredeti terv volt az, hogy csak kicsit fogok belekukkantani a projektbe, de aztán észrevétlenül beszippantott ez a kezdeményezés, amit a mai napig aktívan próbálunk megvalósítani. Biztosan sokan olvastatok már róla az iskola hírlevelében. Reméljük, hogy mire a Dióhéj megjelenik, már nem csak próbálkozásról beszélhetünk majd!

Ez a kis leírás nagyon egyértelmű útnak tűnhet, kérdések, megingások, bizonytalanságok nélkül, de természetesen nincs olyan tevékenység, ami ne vetne fel kérdéseket az emberben (vagy lehet, hogy ez csak nálam van így). Jól segítetek? Tényleg eljut a jószándék azokhoz, akiknek valóban szükségük van rá? Nem fölösleges, amit csinálok? Van értelme? Hogyan tehetnék én valamit a társadalmi sztereotípiák ellen? Hol van az a határ, ameddig én terjedek, ameddig hatásom van a világra? Lehet ezt bővíteni? Vagy az már mások szabadságának korlátozása? Magamért csinálom? Másokért csinálom? Lehetséges teljesen önzetlenül cselekedni? De ez már nagyon messzire visz...

Válaszaim egy jó Waldorf-diákhöz hűen csak keresgélő jellegűek vagy nincsenek egyáltalán, de őszintén remélem, hogy van értelme a tevékenységemnek, legyen szó akár a menekültszállítás szervezéséről, akár a BOK-ban végzett munkáról. És ki miatt, mi miatt csinálom? Mostanában, hogy elmúlt az első katarzisélmény, kicsit megnyugodtak a kedélyek, és egyre inkább hosszú távú célokat tűznek/tűzünk ki tevékenységünk közben, sokszor gondolkodom ezen.

Legfőképp mások miatt, de nyilván kicsit benne vagyok én is, valószínűleg ez így normális.

De csak magamért nem éjszakáznék hetente többször, nem mennék hajnalban be a BOK-ba segíteni, hogy aztán tízkor már az óráimon üljek az iskolában, nem válaszolnék számottevő mennyiségű emailre a helyzet bizonytalanságát figyelmen kívül hagyva (és persze nem írnám meg ezt a cikket se).

Ugyanakkor ad is, nem is keveset. Nem tudom pontosan megfogalmazni, hogy mit, de újra és újra feltöltenek ezek a tevékenységek, a kialvatlanság dacára is újra lesz energiám folytatni, és nem csak a kötelességtudat, és a lelkiismeret bír rá a folytatásra. Csak kósza gondolat/élménytöredékekkel tudom kicsit jobban leírni, mi minden zajlott bennem és körülöttem az elmúlt hetekben:

Néha el tudja feledtetni velem, hogy miért vagyunk ott, milyen okok bírtak rá ennyi embert a hazájuk elhagyására, amíg nem emlékeztet rá újra valaki: egy könnyes szemű anyuka; egy bizonytalan mondat: nem tudom megyek-e tovább, de ha igen, akkor a férjem nélkül; vagy egy határozott kijelentés, hogy ő Munkácsra szeretne jegyet venni. Munkácsra? – kérdezem. Igen – majd meglepődött, összezavarodott tekintetét látva hozzáteszi –, a férjemmel szeretnék lenni. Ez ilyen egyszerű az ő szemében.

Leszel a legjobb barátnőm? – kérdezi egy kislány kb. egyórás ismeretség után. Utaznak tovább Csehországba, remélem ott is ilyen gyorsan talál majd magának legjobb barátnőt. Szpasziba – végtelenítve, néha már elalvásnál is

Adománygyűjtés utcazenéléssel

ez jár a fejemben. A vonaton kétségbeesetten ismétlgetem a ma szerzett ukrán tudásomat: tea, hús, csirke, tej, gyere ide, kakaóscsiga, ivólé. A jó napot nem tudom, se a szívesent, de ami késik, nem múlik, a kakaóscsiga sokkal fontosabb, mert holnap le fog járni, és addig szét kell osztogatni. Hát – mondja büszkén az ukrán hölgy. Hárman álljuk körül magyarok, elnézően mosolyogva, nagyon boldog, hogy tud valamit magyarul. Csak mi nem tudjuk, hogy mit jelent. Aztán kiderült, hogy a hatos számra gondolt, próbáljuk udvariasan elismerni a tudását. De fordítva se jobb. Minden idegemet megfeszítve próbálkozom, hogy a kilométeres szövegből sikerüljön kihámozni azt a három szót, amit értek. Aztán még inkább igyekeznem kell, hogy az ötszavas szókinccsemből választ adjak rá. Sikerül, megértik, majd az ukrán tolmács elfojtott neve-

tését hallva eszmélek rá, van még hova fejlődni az öt szó kiejtésében... Hajnali fél kettőkor megjelenik egy kisfiú, mutatja, hogy ő még be akar menni játszani a gyereksarokba. Bezártunk már, akarom mondani neki, de egész szókinccsemet felhasználva, csak a nem szót tudom ötször egymás után megismételni. Elöttem van egy papír, amőbázzunk, csillan fel az isteni szikra. Nagyon vicces. Az ötöt már tudom, így gyorsan megbeszéljük – az ötös számot leszámítva mindenki a maga nyelvén –, hogy ötöt kell összegyűjteni, és lehet átlósan is. Te beszélsz ukránul? Dehogyan beszélek! De olyan jól kommunikálsz velük! Erre szoktuk néha a barátaimmal összemosolyogva, kicsit cinikusan mondani, hogy „Waldorf”, de valahol tényleg az; az az akarat, hogy én meg szeretném érteni a másikat, sokkal többre képes, mint 10 éven keresztül tartó passzív orosz tanulás vagy

a tolmács odaintése minden nehézség felmerülésénél.

Békét zeng a tenger minden hulláma... – az egész debreceni Nagytemplom ettől zeng, kisgyerekek, felnőttek, kritikus kamaszok hangja, kell, hogy legyen valami hatása, a gondolat teremtő ereje...

Majd a Regiben: Szél zúg a széles Dnyeper táján...

Kavargó érzések, megélések: együtt-érzés, ölelések, hálás tekintetek, általá-

nosítás, sztereotípiák, káosz, odaadás, segíteni akarás, kétségbeesés, Google fordító, nevetés, bürokrácia, a segítség elakadása, borzasztó történetek, sorsok, élethelyzetek. De valahol az egész segítségnyújtás, bárhol vagy, bármit csinálsz, bármilyen közvetett vagy közvetlen segítséget nyújtasz, talán egy kis reményt ad a reménytelenségben, nemcsak neked, hanem általában másoknak is.

Kiss Nóri

ARMEN TOUGU: A HÁBORÚ KÍSÉRTETE

1. RÉSZ: A VILÁGHELYZET SZÁZ ÉVE ÉS NAPJAINKBAN

Egy kísértet keletkezése

Az Oroszország és Ukrajna határán zajló válság egy sokkal nagyobb konfliktusnak a része. A következő cikk a világot száz éve lángba borító eseményekből kiindulva próbálja meg áttekinteni a jelenlegi világhelyzetet.

A világ helyzete napjainkban kísértetiesen hasonló Európa politikai helyzetéhez a háború 1914-es kitörése előtti és azt követő válságos időszakban, amiről mostanában újabb és újabb baljós híradásokat hallhatunk. Idézzük csak fel egy Kato nevű japán irodalomprofesszornak és a New York Times újságírójának szavait, melyeket Peter Scholl-Latour foglalt össze utolsó, nem sokkal 2014-es halála előtt írott könyvében, *A gonosztett átkában*:

„Egyértelmű párhuzamot vonhatunk az akkori [1914-es] és a mostani helyzet között. Száz éve egy általánosan elismert világhatalom határozta meg a világhelyzetet, mégpedig Nagy-Británia, amely fenyegetve érezte magát a

viharos gyorsasággal felemelkedő, nagyra törő vetélytársától, nevezetesen Németországtól, miközben Franciaország már lassú hanyatlásnak indult. Ma a világot Amerika [az USA] csalóka teljhatalma, Kína rohamosan növekvő hatalmi törekvései és a japán követelések gyengülése jellemzi. A nacionalista előjogokhoz való ragaszkodás esetén egyre inkább fennáll egy »Szarajevó típusú incidens« veszélye, amely egyszer csak kontrollálhatatlan folyamatok láncolatát indítaná el.”¹

De ezt a párhuzamot tovább is vihetjük. A Ferenc Ferdinánd osztrák trónörökös elleni merényletet Szarajevóban követték el, Bosznia-Hercegovina fővárosában, amely akkoriban osztrák-magyar

fennhatóság alá tartozott. Mint ismeretes, ez a merénylet lett az első világháború kiváltó oka, melyet a brit és orosz titkos diplomácia [és a titkosszolgálatok] aktív közreműködésével készítettek elő Szerbiában.² Száz évvel később, 2014-ben, Kijevben, az évszázadok óta Oroszország befolyási övezetéhez tartozó Ukrajna fővárosában, egy Nyugat-Ukrajnából – a korábbi Kelet-Galíciából – kiinduló kormányváltásra került sor, a Nyugat, illetve az Amerikai Egyesült Államok pénzügyi és politikai támogatásával. Ez polgárháborúhoz vezetett Ukrajnában, illetve a konfliktus kiszélesedéséhez az egyik oldalon az Európai Unió és az Egyesült Államok, másik oldalon Oroszország között.

Száz évvel ezelőtt az orosz külpolitika a pánszlávizmus eszméjétől áthatva, az

Osztrák-Magyar Monarchia szétrombolásával próbálta kiterjeszteni Oroszország politikai befolyását Dél-Európa szlávok lakta területeire és a Balkánra. A soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchia akkoriban Oroszország terjeszkedési törekvésének esett áldozatul.

A keleti bővítés tervével az Európai Unió – a régi minta alapján – most nem az akkori Oroszország szerepét tölti be?

Ha így nézzük, akkor ma Oroszországra – amely szintén soknemzetiségű állam – az egykori Habsburg Monarchia sorsa várna. S ezért Oroszország kénytelen lenne szövetséget kötni Kínával, nagyjából úgy, ahogy azt az első világháború előtt a központi hatalmak, Ausztria-Magyarország és Németország tették.

Huszár Márton, 6. osztály

Varga Jázmin, 4. osztály

S ezzel összefüggésben India politikai helyzete is figyelmet érdemel. Ez az ország, amely ma egyfelől vitában áll Kínával a Himalája határvidékeivel kapcsolatban, másfelől az egyre erősödő nyugatellenes öntudattal küszködik, az előbb említett minta alapján egyértelműen az akkori Olaszország ambivalens szerepét tölti be. Akkoriban Olaszország az utolsó pillanatban átállt a nyugati szövetségesek oldalára, az Osztrák-Magyar Monarchia kárára történő dél-tiroli területszerzés reményében, ami súlyos csapást jelentett a központi hatalmak stratégiái elképzeléseire.

Mindezeket figyelembe véve az a kép merülhet fel bennünk, hogy a 2014 telén történt kijevei kormányváltás újból életre keltett egyfajta kísértetet. – Rudolf

Steiner szerint a kísértetek a rossz törvények által keletkeznek:

„Ilyen tényezők például, amelyek rossz hatással vannak az étertestre, a rossz törvények vagy a rossz szociális intézkedések valamely közösségben. Például mindaz, ami békétlenséghez vezet, ami voltaképpen a rossz intézkedések révén ragad emberről emberre, a közhangulat által, amely az emberi együttélésből keletkezik oly módon, hogy hatása az étertestre is kiterjed. S ami az ilyen lelki tényezők hatására az étertestben felgyülemlik, az szintén táptalajt jelent e szellemileg ható, s a környezetünkben található lények számára. »Spektrumok«-nak nevezik őket, magyarul »kísértetek«-et, »rémképek«-et mondanánk. S láthatjuk, hogy ezek a lények, akik az étervilágban,

az életvilágban vannak jelen, ugyancsak az emberek életéből fejlődnek ki.”³

Ha régi forgatókönyveket és közhangulati modelleket akarnak újból teljes erővel működésbe hozni, akkor az idő ritmusa is szerepet játszik. Így az az óriási kísértet, amely a háborús felelősség kérdésének egyoldalú kezelése és az országok között ezáltal kialakult igazságtalan jogi helyzet révén éppen száz éve keletkezett, ez a kísértet most ismét bizonyos körök érdekeit szolgálhatja. Ehhez csak új szereplőkkel kell eljátszatni az akkori szerepeket. E kísértet akkor olyan irányba terelheti a közhangulat éteri erőinek áramlásait, amely az 1914-től 1918-ig tartó háború lefolyásának és kimenetének megismétlődéséhez vezethet.

Ebben az esetben az Egyesült Államok, ahogy száz éve Nagy-Britannia, a győztesek oldalán állna; az Európai Unió, ahogy az akkori orosz cári birodalom, politikai káoszba süllyedne a szociális forrongások miatt; Oroszország, ahogy az egykori Osztrák-Magyar Monarchia, a belső nemzetiségi és vallási ellentétek miatt esne szét. India venné át az akkori Olaszország ellentmondásos szerepét. Az Egyesült Államok távol-keleti szövetségeseire, mindenekelőtt Japánra, Dél-Koreára és Tajvanra – a hatalmas szomszédjukkal, Kínával folytatott háborús konfliktusok következtében – óriási pusztulás várna, úgy, ahogy száz évvel ezelőtt Franciaországra. Kínát minden oldalról bekerítve – s elvágva őt a kőolajforrásoktól – térdre kényszerítenék. Ezt a célt szolgálja a nyugati hatalmak jelenlegi politikája az olajkitermelő államokkal: Líbiával, Irakkal, Iránnal és Venezuelával kapcsolatban, hogy kiiktassák ezeket az országokat Kína potenciális olajszállítói

közül. A tervek szerint az arab világ többi olajkitermelő országa a nyugati szövetségesekkel fog együttműködni, ha sor kerül a Kína elleni olajblokádra.

E kísértet lehető leghatékonyabb működése szempontjából döntő jelentőségű, hogy a mostani háborúért Oroszország és Kína legyen a felelős. S minden lehetséges eszközt felhasználnak e cél elérése érdekében, vagyis hogy Oroszországot és/vagy Kínát tüntessék fel agresszorként a világ szemében. Például megpróbálják rávenni Oroszországot, hogy bevonuljon Ukrajnába.

Ha a világalomlás kérdésének valójában az Egyesült Államok és Kína között kell eldőlnie, akkor Kína rohamos gazdasági növekedése folytán – hiszen az ország az elmúlt évben a világ legnagyobb gazdasági hatalmává lépett elő – nincs vesztegetni való idő, hogy a távol-keleti riválissal tovább halogassák a döntést a világ feletti uralomról. Ennélfogva arra számíthatunk, hogy ha az európai országok továbbra is csak bizonyos határok között hajlandóak katonai konfliktusba keveredni Oroszországgal, akkor az Egyesült Államok kénytelen lesz egymaga nyílt összeütközésbe bocsátkozni Kínával. Csakhogy ez azt jelentené, hogy az USA-nak le kellene mondania 1914 kísértetének lelki és energetikai támogatásáról, ami sokkal nyíltabbá tenné a két rivális ország hatalmi harcának kimenetelét.

Összességében elmondhatjuk, hogy a Kelet és Nyugat közötti feszültségeket az elmúlt száz évben sohasem sikerült igazán megoldani, csupán hevesebb, illetve enyhébb szakaszai voltak e feszültségeknek.

2. RÉSZ: HARC AZ OROSZ KULTÚRCSÍRÁÉRT

A háború valódi tétje

Az emberiség ma az előtt a komoly kérdés előtt áll, hogy képes-e felébredni „alvajáró, holdkóros” állapotából, s ki tud-e találni más módszereket és alternatívákat a politikai ügyek rendezésére. Ha meggondoljuk, hogy a háború kísértete akkor és most is olyan erők szolgálatában áll, melyek a rombolás és pusztítás útjára akarják terelni az emberiség fejlődését, akkor felismerjük e kérdés valódi, világtörténelmi dimenzióit.

A nyugati szövetségesek egyeduralma a 20. században a központi hatalmak, Németország és Ausztria-Magyarország legyőzésével és szétrombolásával vált lehetővé száz évvel ezelőtt. Ma az a kérdés, hogy sikerül-e tönkretenniük Oroszországot és Kínát, hogy ezáltal lehetőleg az összes eljövendő kultúrkorszakra kiterjesszék ezt az egyeduralmat. Ez azonban ahhoz vezetne, hogy csírájában elfojtanak az emberek bizonyos lelki és szellemi képességeit, amelyeknek a jelenlegi és a következő kultúrkorszak során kellene kibontakozniuk a német és az orosz-szláv szellemi élet együttműködéséből.

Ezzel kapcsolatban lássuk Rudolf Steiner egy kéziratát. Ma, miután az emberiség az utóbbi száz évben a legszörnyűbb háborús tapasztalatokon ment keresztül, bizonyára érthetőbben csengenek Rudolf Steiner szavai:

„Olyan emberek egy csoportja a hangadó, akik a mozgékony kapitalista gazdaság impulzusainak eszközeivel akarják uralni a Földet. Hozzájuk tartoznak mindazon emberi közösségek, amelyeket ez

a kör képes gazdasági eszközökkel összetartani és megszervezni. A lényeg az, hogy ennek a csoportnak tudomása van róla: az orosz területek határain belül él az a jövő szempontjából nagy jelentőségű, még szervezetlen embertömeg, amely egy szociális szerveződés csíráját hordozza magában. E kör jól kiszámított célja, hogy ezt a szociális csíraimpulzust a maga antiszociális csoportérdekeinek hatáskörébe és fennhatósága alá vonja. Ezt a célt nem tudják elérni, ha Közép-Európából megpróbálják megérteni ezt a kelet[-európai] csíraimpulzust, s tudatos együttműködésre törekcsenek vele.

S mivel ez a csoport az anglo-amerikai világon belül található, így jött létre alárendelt tényezőként a jelenlegi hatalmi konstelláció, amely elfedi a valódi elmentéket és érdekeket. Mindenekelőtt azt a tényt fedi el, hogy valójában az anglo-amerikai plutokraták [nagy-tőkés csoportok] és Közép-Európa népe között folyik a küzdelem: a harc az orosz kultúrcsíráért. Abban a pillanatban, amikor Közép-Európából leleplezik ezt a tényt a világ számára, akkor egy valós helyzetkép váltja fel a valótlan. A háború ezért valamilyen formában mindaddig fog tartani, amíg a németek és a szlávok egymásra nem találnak s össze nem fognak ama közös céllal, hogy megszabadítsák az emberiséget a Nyugat igájából.

Így nincs más választásunk: vagy leleplezzük a hazugságot, amelyet a Nyugatnak alkalmaznia *kell*, hogy érvényesíthesse akarátát, s kimondjuk: az anglo-amerikai érdekek fő mozgatói

egy olyan áramlatnak a képviselői és hordozói, melynek gyökerei a francia forradalom előtti impulzusokban találhatók, s amely a kapitalizmus, a tőkés gazdaság eszközeivel próbálja megvalósítani a világuralmat, s pusztá frázisként, üres szólamként használja a forradalom impulzusait [a szabadság, egyenlőség,

testvériség eszméit], hogy elrejtőzzék mögöttük; vagy átengedjük a világuralmat egy titokban működő, okkult csoportnak az anglo-amerikai világban, míg a leigázott német és szláv területekről, jövőbeni vérontások árán, meg nem mentik a Föld valódi szellemi célját.”⁴

3. RÉSZ: OROSZORSZÁG MINT ORGANIZMUS

*Oroszország, mint ember
Natalie Töugu rajza*

Rudolf Steinernek az orosz területekről szóló kijelentését követve akár lényyszerűen is képet alkothatunk Oroszországról, melynek segítségével nagyjából meghatározhatjuk ennek a területnek a határait. Képzelnünk el egy emberi alakot, amelynek *gerince* az Urál-hegység mentén húzódik fentről lefelé. Ennek az embernek a *fejét* tehát Szentpétervár térségében kellene elképzelnünk, ahol a város több

mint háromszáz évvel ezelőtti megalapítása óta Oroszország intellektuális élete zajlik. Ha ezután lefelé tekintünk, Moszkva vidékére, akkor ott találnánk a *szívét* ennek a képszerűen elénk állított embernek. Moszkvát ősidők óta Oroszország szívének érezték.

A Moszkvától keletre és nyugatra fekvő erdős területek – beleértve Fehéroroszországot (Belorussziát) – alkotják ennek az embernek a *tüdejét*, két tüdőszárnyát. Moszkvától délre találjuk a kozákok földjét, melyen évszázadok óta felfegyverzett szabad parasztok laktak, akiknek katonailag jól szervezett csapatai védték Oroszország határait a portyázó nomád hordák támadásaitól. Ez a vidék a Mars befolyása alá tartozik, és az *epének* felel meg. Ettől nyugatra fekszik Ukrajna, a maga termékeny feketeföldjével: ezért is nevezték egykor Oroszország éléskamrájának. Az ukrán feketeföld vidéke az orosz lény *májának* szerepét tölti be. A Fekete-tenger és a Kaszpi-tenger északi partjai a *vesék* feladatát látják el. A Krím félsziget és Odessza is a vesék tájékára esnek. Ezért érzi úgy a Krím lakossága, hogy ők is Oroszországhoz tartoznak.

Ha ezután a Kaukázus hegyein át leme gyünk egészen Grúziáig és Örményországig, akkor azon erők területére érünk,

amely az ember *emésztési és szaporodási-átörökítési rendszerének* felel meg. Ez azzal a ténnyel áll összefüggésben, hogy a hatodik [szláv] kultúrkorszak gyökerei az úgynevezett őszperzsa kultúrkorszakban rejlenek. Ezért van nagy jelentősége annak, hogy Oroszország mint lény a Kaukázuson túl is földrajzi összeköttetésben maradjon Irán[nal, az egykori Perzsia] történelmi kultúrvidékével mint saját szellemi elődjével, s hogy ne szakítsák el Grúziát és Örményországot Oroszországtól a NATO-hoz való csatlakozásukkal, mintegy levágva Oroszország szaporodási szerveit, s így szellemi ivarszerveitől fosztva meg őt. Oroszország ösztönösen tiltakozik minden olyan kísérlet ellen, hogy elszakítsák tőle a Kaukázuson túli területeket. Elvégre senki sem hagyja magát a beleegyezése nélkül ivartalanítani. A [Dél]-Oszétiáért vívott 2008-as orosz-grúz háború ezt világosan megmutatta.

A Kárpátok vidéke Nyugat-Ukrajnában – a korábbi Kelet-Galícia – magashegységi klímájával már nem tartozik ehhez az orosz lényhez. A többi kelet-európai állam félelme Oroszországtól ilyen értelemben alaptalan, hiszen földrajzilag mind a balti államok [Észtország, Lettország és Litvánia], mind Lengyelország és Csehország is kívül esnek az orosz lény működési területén.⁵

E kép alapján Oroszország úgy jelenik meg előttünk, mint egy teljes, élő organizmus. Ha ilyen [organikus] szemlélettel próbáljuk értelmezni a mostani helyzetet, akkor azt egy olyan ember egészségi állapotához hasonlíthatjuk, akinek *mája* egy fertőzés következtében súlyosan megbetegedett, s erős gyulladásban van. Ez nyilvánul meg az

ukrajnai polgárháborúban. A szervezet immunrendszere ösztönösen védekezni próbál e betegséggel szemben. Ezt nevezi a Nyugat orosz agresszióknak. Az itt kifejtett nézőpont nem Oroszország bizonyos megmozdulásait szeretné legitimálni, hanem ösztönös védekező reakcióit kívánja érthetővé tenni.

A májnak ezt a megbetegedését azok a tisztátalan érzések okozzák, amelyeket az ember elfojt magában, és nem akarja őket beismerni. Ez legyengíti a szervezet életfolyamatait, s fogékonyá teszi a kívülről jövő fertőzésekre. Ha meg gondoljuk, hogy Ukrajnában a lakosság egyik fele mindmáig teljesen elhallgatja és takargatja a nyugat-ukrajnai szabadcsapatok szerepét a zsidók, lengyelek és oroszok elleni népiirtásokban [a második világháborúban], míg a lakosság másik fele a bolsevikok szerepét tagadja le az ukrán parasztság kiirtásában, így nem csoda, hogy az ország kettészakadt, s fogékonyá vált a Nyugatról és Keletről jövő külső hatásokra.

Ha tehát ezt a heveny „gyulladást” nem orvosolják sürgősen és teljeskörűen, akkor az egy befagyott konfliktus krónikus stádiumába mehet át. Ez pedig hosszú távon Ukrajnának mint Oroszország egyik létfontosságú szervének a széteséséhez vezethet, s ez egész Oroszország számára életveszélyes lehet. Az ember ugyan a májának egy kis részével is tovább élhet, mivel ennek a szervnek hihetetlenül nagy a regenerációs képessége, s képes újránőni, ám teljesen e nélkül a létfontosságú szerv nélkül huzamosabb ideig képtelenség életben maradni.

Ez viszont azt jelenti, hogy a mai Ukrajna egy részének mindenképpen orosz

befolyás alatt kell maradnia, hogy Oroszország mint lény, mint élő organizmus életben maradjon. Így nézve érthetővé válik, miért ütközik elkeseredett orosz ellenállásba minden arra irányuló kísérlet, hogy elszakítsák Ukrajnát Oroszországtól. Ha a NATO bevonul Ukrajnába, azzal úgyszólván Oroszország májának szegezi a kést. S aligha számíthatunk arra, hogy Oroszország ezt ellenállás nélkül tűrni fogja, hacsak nem teszik előbb cselekvésképtelenné Oroszországot. Ezt jelenleg a kereskedelmi embargókkal és az orosz devizabevételek legfőbb forrását képező olajra gyakorolt nyomással (az olaj árának leszorításával) próbálják elérni.

Máté Szófia, 8. osztály

4. RÉSZ: EURÓPA FELELŐSSÉGE

A szláv szellem, akinek Rudolf Steiner szerint a következő kultúrkorszak korszellemévé kell válnia, ma egy arkangyal vonásait viseli, s ezért még az imaginárius Oroszország-lény imént feltérképezett területével áll térbeli összeköttetésben. Később, ha majd átveszi a korszellem feladatait, akkor az egész Földre kiterjesztheti működését, hogy a Föld minden részén és minden népből inspirálhasson embereket.

Ma még csak néhány olyan ember van, aki e [szláv] szellem képviselőjének tekinthető. Azok tartoznak közéjük, akik kifejlesztik magukban az igazságérzetet és a karmikus látást, a karmikus szemléletet. Korábban voltak Oroszországban úgynevezett „kaliki perehozijé”-k, olyan zarándokok, akik a valódi igazságot keresve helyről helyre vándoroltak. Az igazságkeresés impulzusának Oroszországban a jövőben mindinkább együtt kell járnia azon képességnek a

kibontakozásával, amely az emberek közötti kapcsolatokban tudatosan hagyja működni a karma törvényének igazságát. Ez vezet majd a hatodik kultúrkorszakban az új pünkösdi közösségek kialakulásához, melynek tagjai a saját szabad individualitásuk megőrzésével találnak egymásra, s alkotnak harmonikus közösséget. A szláv kultúrkorszak jövőendő szelleme ma ennek a fejlődésnek az útján inspirálja az embereket.

Hogy fennmarad-e ez a jövőbeli perspektíva, az lényegében attól függ, hogy az európai népek közössége hogyan fog viszonyulni az Oroszországgal vívott háború kérdéséhez. Egy háborús démon igyekszik jelenleg emocionális-közhangulati nyomásgyakorlással szétörni az ukrán államhatárok béklyóit, hogy a háború százéves kísértetét életre keltve új országokra ossza ki, s velük játszassa el a régi szerepeket. Mostanáig sikerült a háború démonát bizonyos határok közé

szorítani. Ebben nagy szerepe volt Edward Snowdennek, aki bátor fellépésével – nem sokkal az ukrajnai válság kitörése előtt – leleplezte a titkosszolgálatok manipulatív erejét és hatalmát, felrázva és felébresztve ezzel Európa lakosságát, s kifogva így a szelet a tömegmédiában haborús propagandájának vitorláiból.

Rudolf Steiner a háborús felelősség kérdésével kapcsolatban egyszer azt mondta, hogy ezt a kérdést a következőképpen kellett volna feltenni: ki akadályozhatta volna meg az első világháborút? A válasz akkoriban így hangzott: Oroszország az utolsó pillanatban még megakadályozhatta volna a háború kitörését, de nem tette meg.

Ezért lett Oroszország karmikus feladata, hogy látszólag ő legyen a felelős a mostani háborúért, s őt tüntessék fel agresszorként a világ szemében, holott az ukrajnai forrongásokat és változásokat nem ő indította el. Ma az Európai Unió van az akkori Oroszország szerepében, így elsősorban övé a sorsdöntő felelősség: most az Európai Unió, s legfőképp Németországon múlik, hogy lesz-e háború Oroszországgal. Még van remény, hogy az európaiaknak ezúttal sikerül ártalmatlanná tenniük a háború százéves kísértetét.

Fordította: Korcsog Balázs

Az írás eredeti címe és megjelenési helye: „Das Gespenst des Krieges”. *Das Goetheanum*, 2015/13-14. sz. (2015. március 27.)

Forrás: novalis.hu

JEGYZETEK

A szerző Örményországban született, s Észtország és Örményország között nőtt fel. Kvantumfizikai kutatásokban dolgozott.

1996-tól a *Keresztény Közösség* (Christengemeinschaft) papjaként tevékenykedik, s ma Stuttgartban él.

¹ *Der Fluch der bösen Tat: Das Scheitern des Westens im Orient* [A gonosztett átka: a Nyugat keleti kudarc]. Propyläen Verlag, 2014, 40. o.

² Rudolf Steiner: *Kortörténeti szemlélődések* [rég kiadás, második kötet (GA 174)].

³ Rudolf Steiner: *Természeti és szellemi lények, s működésük látható világunkban* (GA 98). 1908. június 9-i előadás.

⁴ Rudolf Steiner: *Kortörténeti szemlélődések* [rég kiadás: második kötet (GA 174), új kiadás: GA 173c].

⁵ A szerző már 30 évvel ezelőtt, a *Das Goetheanum* 1992/2. számában kifejtette ezeket a gondolatait Oroszországról.

Lesku Fülöp 8. osztály

MESE A NAPRÓL

Volt valaha a tenger partján egy nagy, sötét ország. Abban az országban nem sütött a nap, lakói soha nem látták a napvilágot. Fekete felleg borult egykor ott a földre, s ettől támadt olyan sötétség, hogy az emberek alig-alig látták egymást. Úgy is hívták ezt a helyet, hogy a Sötétség Ország. Lakóit kunyhólakóknak nevezték, mert házuk nem volt, rozoga kunyhókban laktak. A kunyhókat vesszőből fonták, hánccsal borították, mohával fedték, így aztán nem csoda, hogy a gonosz szél egyre betolakodott a réseken, az emberek mindig fáztak, nagy nyomorúságban éltek. A Sötétség Országának közepén kerek hegy emelkedett. A kerek hegyen sok-sok fa nőtt, egész erdőre való. Az erdő közepén nagy gerendaház állt. A házban meleg volt és minden földi jó. Szobáiban hetven fekete testvér lakott. Csak nekik volt a Sötétség Országában gerendaházuk, a szép ház körül hatalmas karókerítésük, a karókerítés mögött pedig százezer iramszarvasuk legelészett. A fekete testvérek nem fogták munkába az iramszarvasokat, de a kunyhólakóknak sem adtak belőlük. Így ment ez ezer évig, majd még ezerig, és még a harmadik ezer esztendő is lepergett. A kunyhólakók azt gondolták, így is marad mindörökké, hacsak egyszer majd magától meg nem szűnik a tél. De egyszer – ki tudja, mikor – egy csodaszép iramszarvason nagytermetű ember érkezett a Sötétség Országába. Szakálla térdét verte, s ha megszólalt, úgy csillogott a szeme, hogy a sötétségben is jól látszott az arca. A kunyhólakók látták, milyen szép, daliás ember a jövevény,

Bihari Márton, 8. osztály

mennyi ész sugárzik a tekintetéből. Mikor megszólalt, mindnyájan figyelmesen hallgatták. – Sötétségben életek, barátaim, mivel nem ismeritek a fényt. Pedig van Nap, még ha senki sem látta is közületek. Ha megszerzitek a Napot, ezen a tájon is meleg lesz és világos. – Mi lehet az a Nap? – csodálkoztak az emberek. Eddig még nem is hallottak felőle. A fekete testvérek ugyancsak meghallgatták az idegen beszédét. Meghallgatták, és hirtelen haragra gerjedtek, és korholni kezdték a népet. – Ostobák vagytok, kunyhólakók! Mit hallgatjátok ennek az idegennek a fecsegését! Hogy is lehetne olyasvalami ezen a világon, amit még senki sem látott? Ez a csaló csak azért jött, hogy megbolondítson benneteket. Vétek meghallgatni a szavát. Verést érdemelne, hogy itt bolondít benneteket a kitalált meséival! A kunyhólakók töprengtek, gondolkodtak: talán bizony igazuk is van a fekete testvéreknek? Talán jobb volna, ha megölnék a jövevényt?

A hosszú szakállú bölcs meg csak nézte őket, és fejét csóválta. Szemében kialudt a fény. Aztán elvágatott a pompás iramszarvas hátán, eltűnt, mintha ott se lett volna. Már csak a hangja hallatszott a sötétségben: – Mától kezdve csak annak jelenek meg, aki hisz a fény létezésében. Élt a kunyhólakók közt egy ifjú. Bár ő is szegény volt, akár a többiek, sose járt el a fekete testvérekhez, nem alázkodott meg előttük. Büszke, délceg dalia volt. Nem telt bele sok idő, mindnyájan elfelejtették a bölcs öreget. Csak az ifjú nem feledkezett meg róla. Elment arra a helyre, ahol az iramszarvas-zuzmó nő, fölnezzett a fekete égre, és így szólt magában: – Elhiszem, hogy van Nap. De hogy találjam meg a szakállas öreget? Alig mondta ki e szavakat, megnyílt a zuzmó és a magas moha, és a csodálatos iramszarvas jelent meg az ifjú előtt. – Ül fel a hátamra! – mondta. Az ifjú felült rá, és az iramszarvas elvágatott vele mohán át, mocsáron át, fekete tavak fölött. Aztán hirtelen megállt egy gránitszikla előtt. A sziklán ott ült a nagyszakállú öreg.

– Isten hozott! – köszöntötte az ifjút. – Tudtam, hogy akad a kunyhólakók között olyan ember, aki fölkeres. Derék ember vagy, sokra viszed még az életben, fiam. – Köszönet a dicsérő szavaidért. De mondd meg, hol találhatnék egy darabka Napot.

– Sokat kell még munkálkodnod – felelte a bölcs –, hogy megszerezhesd a Napot. Előbb fonnod kell egy kosarat. Kérj minden kunyhólakótól egy-egy hajszálat, és ezekből a hajszálakból fond meg! – Ekkor az ifjú visszatért az övéihez. Okosan beszélt velük, és kitől-kitől, mindenkitől, egy-egy hajszálat szerzett. Amint összeszedte a hajszálakat, neki látott a kosárfonásnak. Hetven nap és

hetven éjjel fonta a parányi fedeles kosarat. Mire elkészítette, ereje, bölcsessége is megnövekedett. Ekkor újból elment a zuzmóligethez, a magas mohacsálit-hoz, felnézett a fekete égre, és így szólt magában: – A kosár elkészült. Hogyan juthatnék egy darabka Naphoz? Alighogy kimondta, szétvált a magas moha, és a bölcs ifjú előtt megjelent a csodaszép iramszarvas. – Ül fel a hátamra – mondta a szavas, és elvágatott vele a mohán át, mocsáron át, fekete tavak fölött. Már nagy utat bejártak, mikor hirtelen vörös fény lobbant fel előttük. A bölcs ifjú megpillantotta a hatalmas vörös Napot az ég peremén.

– Nem félsz a tűztől? – kérdezte tőle a csodálatos iramszarvas.

– Nem félek semmitől – válaszolta az ifjú.

– Akkor a kosarat tartsd jó erősen, és magad is kapaszkodjál meg! – A bölcs ifjú erősen tartotta a kosarat, maga is jól megkapaszkodott. Az iramszarvas egyenest a Nap felé vágatott. Nekifutott a Napnak. Bársonyos szarvával megdőfte, mire a Napból levált egy darabka, és egyenest az ifjú nyitott kosarába esett. Az ifjú gyorsan becsukta a kosár fedelét, megfordultak, és vágattak visszafelé. Alighogy elérkeztek a kunyhólakók földjére, eltűnt a csodálatos iramszarvas. A bölcs ifjú ott állt a kunyhólakók között, és így szólt hozzájuk: – Ti mindnyájan adtatok egy-egy hajszálat. Hajszálaitokból kosarat fontam, és ebben a kosárban elhoztam a Napnak egy darabját. Engedjék ki a Napot a kosárból, hadd világítsa meg az eget! – Alighogy kimondta, már vágattak le a fekete testvérek a kerek hegyükről. Öklüket rázták, kiáltoztak:

– Ne merészed megtenni! Ne engedd ki a Napot a kosárból! Kiszáradnak a

Szabó Krajcár Zoja, 2. osztály

tavaink! Megolvad a föld méhében a vas, és elárasztja házainkat. Te magad megvakulsz, mi pedig mindannyian megégünk. – A fekete testvérek körülfozták a bölcs ifjút, ki akarták ragadni kezéből a kosarat. De ekkor a kunyhólakók az ifjú védelmére keltek. – Ne nyúljatok hozzá! – kiáltották. – Nem adjuk a kosarat! – A fekete testvérek kékültek-zöldültek dühükben, megragadták a bölcs ifjút, és a mocsár felé hurcolták. Bele akarták fojtani a lábba, és utána vetni kosarát is. A kunyhólakók nagy haragra gerjedtek, és életükben először szembefordultak a fekete testvérekkel, köveket ragadtak fel a földről, és dobálták őket. Hullott a kőzár, a fekete testvérek meg éles halcsontokat rántottak elő ruhájuk alól, és szurkálni kezdték a kunyhólakókat. De azok se hagyták magukat. Hatalmas harc kezdődött. Egyszer csak hirtelen

felpattant a kosár fedele, és kiröppent belőle az első napsugár. Vörös fény árasztotta el az eget. Hajnalpír borította a mocsarakat. A fekete testvérek egy szempillantás alatt mind elégték, hamvaik behulltak a lábba. A bölcs ifjú meg ott állt, és egyre az eget nézte, a csillogva szétáradó napsugarakat. És a kunyhólakók is mind lelkesülten bámulták az eget. A tavak vize megkéült, a mohák tarka színekbe öltöztek, fehérbe, vörösbe, sárgába vagy zöldbe. A Sötétség Országában sohasem látott csoda történt. – Ki vagy te, bölcs ifjú? – kiáltották a kunyhólakók – Ki vagy te, aki nekünk ezt a csodát elhoztad? És mindenünnen hozzáfutottak az emberek, és azt mondták: – Te bölcs ifjú! Most már látjuk és tudjuk, hogy van Nap. De ez csak egy kis darabja! Hogyan szerez-zük meg az egész Napot? – Alighogy

kimondták, megnyílt a magas moha, megjelent a csodálatos iramszarvas, és így szólt a bölcs ifjúhoz: – Mondd meg nekik, hajtsák ide a fekete testvérek kerítése mögött legelésző iramszarvasokat. – És a bölcs ifjú így szólt a kunyhólakókhoz: – Menjete a fekete fivérek házához. Romboljátok le a kerítést, és hajtsátok ide az iramszarvasokat, ők a tieitek. – A kunyhólakók lerombolták a kerítést, és a kerek hegyről leterelték a százezer iramszarvast. Felültek a hátukra, és elvágattak. Addig vágattak, amíg végül elértek a Naphoz. – Nem féltek a tűztől? – kérdezte az ifjú bölcs. – Nem félünk semmitől. Csak mondd meg, hogy szerezhethénk meg a Napot. – Nyílt szívvel vágta mindenki a Nap felé, és fogadjon be szívébe egy-egy sugarat fényéből. – Ekkor a kunyhólakók feltárták szívüket, és sebesen vágattak a Nap felé. És mindegyikük szívébe jutott egy-egy fénysugár. A százezer szív egyszerre

forrósodott át. – Most állítsátok sorba az iramszarvasokat! – Így is tettek. A csodálatos iramszarvas pedig a szarvával megbökte a Napot, a Nap lesiklott az égről, és rátelepedett az állatok szarvára. És útnak indult százezer iramszarvasan százezer kunyhólakó, és az iramszarvasok vigyázva vitték szarvuk hegyén a Napot. Azóta ott izzik, ott ragyog a Nap a tundra fölött. A tavak kéklenek, kék vizükben halásznak a kunyhólakók. A mocsarak kiszáradtak, és helyükön tarka virág, selymes fű sarjadt. Végtelen erdők susognak a tenger partján. A bölcs ifjú pedig máig is él és meg nem hal soha, mert ő szerezte meg a Napot a kunyhólakóknak, és máig is mesélnek róla, mert ő hozta el az embereknek a fényt.

(Lapp népmese)

Az összeállítást készítette Fábíán Zsuzsa és Kecskés Judit

Hankó Johanna, 3. osztály

ÉLETMÓD

SZERETNI A TAKARÍTÁST

Ha nem csinálhatod azt, amit szeretsz, akkor tanuld meg szeretni azt, amit csinálsz...

„Ó, drága kéz! Min semmi szenny!
Általad lett kunyhód maga a menny!”
(Goethe: Faust)

Valamikor, a 90-es években, gödöllői életünk első évében történt: Egy iskolai hónapünnep kezdetét várva – még a Máriabesnyői Lelkigyakorlatos Házban – fültanúja lehettem két, mögöttem ülő anyuka beszélgetésének. Óriási lelkesedéssel meséltek egy írásról, ami alapjaiban változtatta meg a takarításhoz, rendrakáshoz való hozzáállásukat, új szemléletmódot és erőt adva nekik ehhez a minden nap végzendő, sokak által hiábavalónak tartott, fárasztó tevékenységhez. Linda Thomas egy – akkoriban magyar fordításban is megjelent – írásáról beszélgettek, melynek elolvasása után megértették, hogy a Waldorf-óvodában az óvónénik miéért „porszívóellenesek”. Szavaikból a felfedezés őszinte öröme áradt.

Linda Thomas életútja kontinenseken ível át: 1953-ban született a Dél-Afrikai Köztársaságban, egy hétgyermekes családban, s ott töltötte a gyermek- és ifjúkorát. 1977-ben férjhez ment és családjával Svájcba költözött. Hogy gyermekei Waldorf-iskolába járhassanak, Linda egy környezetbarát tisztítószerekkel dolgozó takarítócéget alapított Arlesheimben, ami Svájcban akkoriban egyedülálló volt. 1991-től kezdődően 21 éven át takarított az antropozófiai mozgalom központjának számító, dornachi Goetheanumban, 1993-tól 2012-ig pedig ezen intézmény takarítócsoportjának vezetője volt. 2004-ben az ő kezdeményezésére rendezték meg az első nemzetközi takarítókonferenciát Dornachban.

Üzenetét ma már világszerte ismerik: ha tudatosan ápolunk egy teret, az gyógyítóan hat szűkebb és tágabb környezetünkre, a terek szeretettelgi gondozásával olyasmit hozunk létre a világban, ami gyógyító hatással bír. Könyveiben és kurzusain azt tanítja, hogyan lehet hatékonyan és örömmel gondozni, ápolni és megtisztítani egy teret, miként támogathatjuk ezáltal az ott lévő elemi lényeket, és arra is rámutat, hogy mindezt milyen belső hozzáállással érhetjük el. Módszerét nevezhetjük terápiásnak is. Könyveit olyanok is felfedezték, akik egyáltalán nem foglalkoznak

elementáris lényekkel, nem ismerik az antropozófiát, és ez azért is öröndetes, mert meglepő módon mégis sokat tudnak belőle profitálni.

Linda Thomas: Szeretni a takarítást c. könyve ismét megjelent, szeretettel ajánlom mindannyiunk fgyelmébe.

Kuntz Orsolya

A TAKARÍTÁS MŰVÉSZETE

(Egy 2011-ben készült Linda Thomas interjú összefoglalója¹)

Minden kicsi, tudatos tettel befolyásoljuk a világ nagy történéseit

Lehetséges ez? Erre Linda egy példát említ: a japán cunami katasztrófa napján éppen előadást tartott, és a résztvevők közül valaki megkérdezte tőle, hogyan is befolyásolhatna egy ilyen eseményt egyetlen egyén? Mire ő spontán a következőt válaszolta: mosogatáskor például a víz elementáris lényeivel lépünk kapcsolatba, és abból kell kiindulni, hogy vannak lények, amik az emberrel többé már nincsenek barátságos viszonyban, ám ezt bárhol, bármilyen helyen befolyásolhatjuk. Ugyanis minden kicsi, tudatos tettel teremtünk valamit. Amikor például az emberek portalanítják a bútoraikat, valamit teremtenek a világban. Még ha olyan kicsi is az a tett, hozzáadunk valamit a világ fejlődéséhez. Az elementáris lények mindenütt kapcsolatban állnak egymással, a külső és a belső világban egyaránt. Az elementáris lények létét leg-egyszerűbben a mesék segítségével érthetjük meg. Linda Thomas arról mesél, hogy tanulmányozta különböző kultúrák meséit és teremtéstörténeteit. Ezekben sok szó van az elemi lényekről, akiknek szükségük van a mi tudatunkra és arra, hogy feljűk forduljunk. Ha nem hívjuk

meg őket, hogy együtt teremtsünk, akkor – így Rudolf Steiner – más lényekkel együtt, Luciferrel és Ahrimannal fognak együttműködni, rombolóan, ellenűk. Az emberek ugyanazt a szerepet töltik be az elemi lények számára, mint az őrangyalok az emberek számára. Szűkségűk van ránk, nekik maguknak nincsen tudatuk, de amikor figyelmet kapnak, amikor feljűk fordulunk, akkor együttműködnek. (Szimbolikusan talán éppen úgy, ahogyan Hamupipókének segítettek a galambok? – a ford. megj.)

Segítő elemi lények

Hogyan tudnánk egy egészen egyszerű példával szemléltetni a tisztító erőt, amikor a rendrakásnál ezek a segítők működésbe lépnek? Linda ekkor nem az elemi lényekről kezd beszélni, hanem meséket említ, olyanokat, amelyekben jótékony manócskák szerepelnek vagy varázserejű asszonyok, például a Holle anyót, ahol a tisztítás, rendrakás, takarítás megjelenik, s amikor a munkát szépen elvégzi a mesehős, jön a jutalom. Egy bolgár mesében például, amelynek „Modiva asszony” a címe, arról van szó, hogy megjön az asszony, kitararít és az egész helyiség tőle, az ő lényétől ragyog. A legtöbben ismerjük az élményt,

Ötödikesek alkotása, János vitéz

amikor belépünk egy helyiségbe, pl. egy hotelszobába és rosszul érezzük magunkat, holott ki van takarítva. Ismerős az is, amikor nyaraláskor a szálláson először igényűk támad, hogy valamit megtisztítsunk a szobában, s csak azután pakoljuk ki a holminkat, mert csak akkor érezzük úgy, hogy „ez most már az én terem”, különben idegen. Azt is lehet érezni néha, hogy valami nem szép egy térben. Vagy ha nyugtalan éjszakánk teljesen más lesz a benyomásunk, mint egy nyugalmas éjszaka után. Itt kezdődik az elementáris világ érzékelése. Akinek ilyen tapasztalata van, az már tud valamit kezdeni ezzel az egészszel.

Linda, saját bevallása szerint, munkája során nem tett szert akkora tapasztalatra, hogy ezeket a lényeket le tudja írni, mert látni nem látja őket, nem tartja magát tisztánlátónak. De érzi őket, az

az érzése, hogy ott vannak. Erőssége, hogy kialakult egyfajta „kommunikációja” a terekkel, ez azt jelenti, hogy érzi, mit kell egészen speciálisan tennie egy térben, amit éppen rendez. Ez a képesség nagyon sok jó tisztítóerővel bír. Egyszer például (takarító asszonyként) belépett a Goetheumban (Szabad Szellemtudományok Főiskolája, Dornach, Svájc – a ford. megj.) a toalettre, és látta, hogy mind a 15 kabin be van zárva. Volt vele egy hölgy, akinek azt mondta, itt valami nem stimmel. Kinyitotta az egyik ajtót és látta, mi történt ott, felmosta, rendbe hozta. Számára ez teljesen normális volt, az asszony viszont megkérdezte: hogyan vette észre, hogy valami nincs rendben és honnan tudta, hogy pont ebben a kabinban van a probléma, hiszen mindegyik ajtó csukva volt! Számára a kommunikációnak ez a módja a következő: vannak lények, akikkel dolgozik és

akkal egyfajta kapcsolatot épített ki, és ők kvázi közlik vele, ha valami nem stimmel. Belép egy terembe és érzi, melyik sarok az, ahol valami nincs rendben, vagy hol kell valamit átrendezni. Észreveszi, hol van olyasmi, aminek nem kellene ott lennie. Érdekes megfigyelni, ha valaki a takarítónőknek előírja, hogy bizonyos napon mit kell elvégezniük, elvégzik az előírányzott munkát, de a térrel nem foglalkoznak, nem kapcsolódnak össze a térrel. Azonban ha úgy kapják a feladatot, hogy hetente egy terület kitakarításának szenteljenek bizonyos mennyiségű órát, és egy bizonyos eredményt elvárnak tőlük, akkor kreatívak lesznek és vállalják a saját felelősséget. Akkor elkezdődik az érzékelése mindannak, amit az adott tér megkíván, mintegy megteremtődik a kapcsolat a térrel. Ha az ember belép valahová, érzékeli, hogy gondozott-e az a terem. Vannak emberek, akik takarítanak, de hektikusan, kaotikusan. Ha ő egy ilyen térbe belép, az az érzése támad, hogy az elementáris lények felzaklatott állapotban vannak. Szükségét érzi, hogy valamit megérintsen, megsimogasson, hogy ismét nyugalom legyen.

Tisztaság, nyugalom

Fontos az is, hogy ne csak tisztaság legyen, hanem nyugalom is. Ha egy teret ápolunk, érintjük az atmoszférát is; amikor „takarítunk”, csupán a piszkot távolítjuk el. Ha azt mondjuk, „ápolás”, tudatosan dolgozunk és érdeklődéssel. Ezen kívül kialakul egy kapcsolat a dolgokkal és az elementáris lényekkel. Az is kulcs ehhez, hogyan tanul meg az ember szívesen takarítani, mert általában ezt egy szükséges rossznak szokták tekinteni, és nincs magas helyi értéke a hétköznapi takarításnak. Csak kevesen

takarítanak maguktól szívesen. De ha valóban megértettük, hogy a házukban, a lakásunkban, az iskolában vagy a munkahelyünkön az ápolás ahhoz képez alapot, aminek ott történnie kell, másképpen állhatunk hozzá. Megtanulhatjuk szeretni ezt a tevékenységet, ha megértjük a mögötte lévő értelmet. Ettől aztán bátorságot nyerünk ahhoz, hogy tovább csináljuk. Ha tudatosan kezdünk a munkához, öröm társul hozzá, és amikor először átéljük ezt az örömet, erőt meríthetünk belőle, mert ha az ember tevékenységében nem talál örömet, kimerült lesz tőle. „Mivel takarítónőként sokat voltam úton – meséli, – és kimerülten érkeztem egy helyre, azután a munkát teljes odaadással és nyugodtan végeztem, felfrissülve mentem haza. Előáll egy kölcsönösség: én a szellememet beleviszem az anyagba, és az nekem valamit visszaad. Ez az alapelv egészen a szociális szempontig hat: ha tereket ápolunk, akkor kapcsolatokat is ápolunk, vagyis megadjuk az embereknek abban a térben az alapot a kapcsolatteremtéshez.”

Farkas-Molnár Diána, 6. osztály

Gyógyuló társas kapcsolatok

Linda Thomas egy alkalommal olyan nőkkel dolgozott, akikkel kapcsolatukban erőszakot követtek el. Ezeknek a nőknek sok esetben nagyon elhanyagolt volt a lakása. Végeztek egy kísérletet: egészen célirányosan ápolták az otthonukat, megpróbálták gondosan elvégezni mindent, és ez érdekes módon néhány esetben segített leépíteni a partner erőszakosságát.

Sok példa van arra, hogy az ápolás egészen közvetlenül hat a szociális kapcsolatokra. A Zürichi Egyetemmel közösen dolgoztak például egy projekten, amelyben diákoknak maguknak kellett tisztán tartaniuk az iskolaépületet. Megállapították, hogy amint a diákok maguk takarítják a környezetüket, összekapcsolják magukat vele, és ha közvetlenebb viszony alakul ki a környezetükkel, ezáltal kevesebb a vandalizmus. Egy másik példa egy londoni metróállomással kapcsolatos: nagyon rossz híre van, sokakat megtámadtak ott, ám miután kitisztították, frissen kifestették és rendszeresen takarították ezt a helyet, nem fordult elő többé atrocitás.

A gyógypedagógiában is szerzett tapasztalatokat: egy autista fiatalember két éjszaka nem aludt. Linda kitakarította a szobáját, teljesen, a parkettát is felmosta. Közvetlenül ezután bejött a fiú a szobába, lefeküdt az ágyába és 22 órán át aludt. Egyszer egy fiatalkorú bűnözőkkel foglalkozó intézmény vezetői felkérték, takarítsa ki a lakhelyüket. Az illetékes nevelőkkel előzetesen megbeszélték a részleteket, majd nekikezdték a munkának. A ház háromemeletes volt, és a lépcsőházat agresszív graffitivel mázolták tele, egészen sötét és rikító

színű, félelmetes képekkel. A szobákban csak az ablakokat, az ajtókat és a padlót kellett megtisztítani, de ahogy a fiatalok hozzáfogtak, mindent rögtön meg akartak csinálni. Elkezdték a poszttereket és a falra ragasztott képeket leszedni. Az egyik fiú az egész ágykeretet is felszedte és alatta rég elveszettnek hitt ruhadarabjaira bukkant. Egy másik azt akarta tudni, hogyan lehetne a sztereokészülékét biológiailag megtisztítani.

Hogy jobban menjen a munka, ez a fiú zenét hallgatott közben, ami olyan volt, mint „egy gyorsvonat és egy gépfegyver keveréke”. Azt mondta, energiát ad neki. Majd megkérdezte: Maga milyen zenét hallgat? „Főleg klasszikus zenét, a hatvanas években voltam a te korodban” – válaszolta Linda. Aztán egyszer csak meghallotta a hangszóróból Cat Stevens „Morning has Broken” (<https://www.youtube.com/watch?v=e0TlnLOJuUM>) című számát. Tehát meggyőzte a fiút, hogy a „Morning has Broken” ritmusára egyszerűbb takarítani, mint az ő „tudum, tu-dum, tu-dum”-jára. A hangulat csodálatos volt, és sok mindent elvégeztek. A következő hétvégén fantasztikus meglepetés várta. A fiatalok, akik vele együtt takarítottak, engedélyt kértek, hogy saját pénzükön festéket vásárolhassanak és szabadidejükben kifestették az egész lépcsőházat. Fehérre. De ez még nem volt elég! Az egész felületet befestették, mégpedig gyerekrajzokkal: egy házikó, az ablakokon rózsaszín függöny, zöld ajtó és füstölgő kémény, gyümölcsfák érett almával és cseresznyével, ragyogó nap, szivárvány, pillangók, csigaházak, tulipánok és harangvirágok – és a domboldalon sárkányt eregető gyerekek... A közös takarítás „kulturálménye” éberré tette a fiatalokat, azelőtt egyáltalán nem

ismerték ezt az élményt, még csak nem is sejtették, hogy létezik ilyen. Ezek a (lát-szólag) bemerevedett, szociálisan sérült fiatalok meglelték annak az igényét, hogy ott, a falon egy darab tiszta világot teremtsenek maguknak – a keletkezett (fehér) felületen valami újat hoztak létre.

Káosz és rendetlenség

Egyszer egy 16 éves lány arra panaszkodott, hogy az anyjával a viszonya nem problémamentes. Ennek okát így fogalmazta meg: "Anyukám mindig káoszról beszél, de ez a káosz bennem van. Egy nagy űr van bennem és olyan egyedül vagyok. Nincs nagyobb káosz érzés, mint az egyedüllét. És ezért egyáltalán nem tudom elviselni magam, és összeegyeztetni a kinti rendetlenséggel." A káosz többnyire a láthatatlan világhoz tartozik, a rendetlenség többnyire a láthatóhoz. Segít a belső káoszon egy külső rendteremtés? Igen, természetesen, ha az ember ebből valamit formál. Vannak, akik azt állítják, hogy bizonyos káoszra van szükségük ahhoz, hogy kreatívak legyenek. Ha a dolgok sokasága egymás hegyén hátán van, serkentheti a fantáziát. Jelentős művészek viszont nem tudnak dolgozni, ha a műtermük nem esztétikus, nem tiszta és ápolat. Ez egyéni. Van egy mondás: „A rend a butáké, a zseni uralja a káoszt.” Ez nagyon jól hangzik, de sokkal többször találunk káoszt, amikor zsenikkel találkozunk, és sokakat nem tarthatunk zseninek, akik ezzel a mondással érvelnek. Ez csak egy kifogás. Ha sok a dolgunk, vagy a hétköznapiakat sokféle lehetőségéből kell megteremteni, éppen a káosszal szemben állunk. És itt van a döntés, hogy az ember mindent úgy hagy, avagy rendezve dolgait, beleavatkozik a káoszba. Ha belenyúl,

elkezdődik egy átalakulási folyamat, és abból valami kialakulhat. Ha valaki egy krízisen megy keresztül és minden eddigi érték feloldódik, vagy a gondolatok, érzések és az akarat három irányba húznak – ez a káosz. Fizikai következménye a rendetlenség. A túlhajszoltság is káoszhoz vezet, ilyenkor a gondolatok, a gesztikuláció, a mozdulatok, a tettek rendezetlenek. Ha megpróbáljuk ezeket rendezni, legtöbbször a gondolatokkal kezdjük: ez azt jelenti, hogy igényt érzünk a rendre, de először el kell határoznunk magunkat, aztán tudunk valamit tenni. Ezzel közös nevezőre hozzuk a gondolatot, érzést és akaratot.

„Mami nem mesél rendetlen szobában.”

A dolgozó, gyermekét egyedül nevelő anyára külön teherként hárul a rendrakás. Hogyan kezdhet neki? Ezzel kapcsolatban Linda Thomas saját tapasztalatát osztotta meg. Ami neki segített: este, lefekvés előtt minden területre vetettek egy pillantást, amiben közösen tevékenykedtek, például az előszobára, a fürdőszobára, a konyhára. Azt mondta a gyerekeinek: „Nézzük meg magunkat és az összes személyes holminkat. Ami nincs a helyén, rakjuk helyre.” Az iskolai holmikkal kezdték, majd a pulóver, ami a kanapé alatt volt, a szennyesbe került, vagy a szekrénybe, a hegedű a helyére, így mindig volt egy alap rend. Továbbá még azt tanácsolja az anyának, ha mégolyan kimerült is, szedje össze magát, mosogasson el, hiszen jó dolog reggel a napot frissen kezdeni és nem a tegnapi terhekkal. Ez számára egy kis alapgyakorlattá vált, és a gyerekek hozzászórtak. Azt mondta nekik: „Mami nem mesél rendetlen szobában!” Akkor

együtt egy kicsit összepakoltak. Reggel pedig 15 perccel korábban felkelt, miután este átgondolta, mit akar csinálni. Meglepően sokat ér, ha 15 percig teljesen célirányosan és nyugalomban tudunk tevékenykedni!

Amennyiben valaki nagyon nagy munkába vágja a fejszáját, annak azt üzeni, hogy gondolkozzon el, lakásának melyik helyisége zavarja a leginkább. Ezt mindenki rögtön tudja. Aztán álljon az ajtóba és nézzen szét, mi is van pontosan ebben a helyiségben, ami a leginkább zavarja. Többnyire az lesz az, amit már régóta magunk előtt tolunk. Ha neki kezdtünk ennek a területnek, feloldódik a bloká és erők szabadulnak fel. Ekkor azt ajánlja, ismét álljunk az ajtóba, és jobbra-balra, fent és lent is rámoljunk el és takarítsunk ki.

Van olyan rendetlenség, amit az élet hoz magával, ezt többnyire nagyon hamar

rendbe lehet hozni. Másfajta rendetlenség azáltal keletkezik, ha az ember a dolgokat otthagyja, és nem teszi a helyére. A rendetlenségnek egy harmadik fajtája: a felhalmozott dolgok, amiket manapság a kacat, szemét fogalmával határozhatunk meg. Azok a dolgok, tárgyak, amelyeknek a háztartáshoz közük van, nagyon sok mindennek az alapját képezik, amelyek a jövőben, az életünkben ki fognak bontakozni. Ha egyensúlyt akarunk találni a szépség, a rend és a harmónia iránti törekvésünk és a mindennapi életszükségleteink között, rátalálunk a lakóterünkkel való rendszeres törődés fontosságára.

¹ A 2011 július/augusztusi interjú Christine Pflug készítette. Fordította és az összefoglalót készítette: Szepesi Dóra.

Felhasznált irodalom: <https://casparus.hu/linda-thomas-eletrajz/> és http://makronauta.blog.hu/2014/03/18/a_takaritas_muveszete_2_resz

Takács Gréta, 3. osztály

KÉZMŰVES

Húsvéti nyuszi ujjbáb

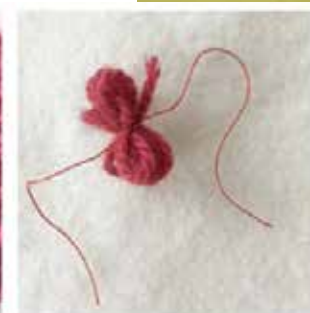
Hozzávalók: file anyag, színes cérna, gyapjúfonal, tű, olló, nyuszi sablon

1. A sablont kétszer körberajzoljuk (jobb-, baloldal), majd a formákat kivágjuk a file anyagból.
2. A nyuszi formákat összeillesztjük. Az elejét és a hátulját pelenkaöltéssel varrjuk össze. A fülek külön maradnak, de őket is körbevarrjuk, a fejrésznel alapöltéssel dolgozunk.
3. A nyuszi farkucájához egy apró pompont készítünk. A gyapjúfonalat többször körbetekerjük a hüvelykujjon, a köteget óvatosan, de határozottan összekötjük középen egy cérnával. Kétoldalt szétvágjuk a hurkokat, kicsit megigazítjuk, átfésüljük – és kész is a pompon! Ezt a nyuszi fenekéhez illesztjük, s pár öltéssel odavarrjuk.
4. A szemet és az orrot az ábra szerint varrjuk rá. Mindkét esetben belülről rögzítjük a fonalat egy csomóval.
5. A bajuszt kis külső csomókkal rögzítjük mindkét oldalon, majd ollóval megigazítjuk, rövidítjük.

A nyuszi további díszítését rátok bízom! ☺

Vidám készülődést és áldott Húsvétot kívánok!

Készítette: Kóhalmi Luca

UTÓSZÓ

„Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben,
Ember lenni mindég, minden körülményben.”

(Arany János)

Mennyit változott körülöttünk minden, mióta elkezdtek a Dióhéj húsvéti számát kitalálni, megtervezni, előkészíteni januárban! Akkor még maszkot hordtunk, Ausztriában éppen a kötelező koronavírus elleni oltásról döntöttek és béke volt Európában. Még éppen csak elkezdett körvonalazódni a pedagógus tüntetések és sztrájkok sorozata; a választások még messzinek tünnek és közben szerveződött (volt diákjaink aktív részvételével) a Fridays for Future idejének első tömegmegmozdulása. Most, amikor nyomdába kerül ez a szám, már szinte el is felejtettük, milyen volt maszkot hordani. Ausztriában is felfüggesztették a kötelező oltást, Németországban pedig a Bundestag néhány napja leszavazta az általános oltási kötelezettséget. Kitért a háború egy szomszédos országban, amiről azt reméltük, hogy soha többé nem fog megtörténni, és túl vagyunk a választásokon is... A pedagógusok megmozdulása az utóbbi évek egyik legnagyobb összefogását eredményező civil kezdeményezéssé nőtte ki magát, és lezajlott az idejének első, figyelemfelkeltő klímátüntetés.

Erzsike javaslata alapján az ÉBREDÉS-t választottuk ebben a Dióhéjban fő vezérfonalnak, hiszen nem csupán a húsvéti időszakhoz illik ez, amikor az élet újra sarjadni, rügyezni kezd. Hanem ahhoz

a körülöttünk érzékelhető állapothoz is, hogy belső kényelmességünkből, lelki erőink olykor bénult állapotából meg kell próbálnunk minél jobban ráébreszteni saját magunkat és ezáltal egymást is arra, hogy miért is vagyunk itt és most. Mi a feladatunk és mi a felelősségünk a mindennapokban, a szűkebb és tágabb környezetünkben zajló eseményekkel kapcsolatban. Hogy ne csak a felszínen legyünk ébren, hanem a mélyben is elevenebbé váljunk. Hogy ne csak sodródjunk, hanem tudatosodjunk, és tevékenyen alakítsunk is – mindannyian azt és úgy, amit és ahogyan tudunk. Hogy ne feledjük, ezt nem csak hangosan és harsányan, nagy tettekkel lehet. Hogy merjünk szabadabban gondolkodni. „A gondolat akkor szabad, amikor újratalálja az Énnel való kapcsolatát.” (*Mas-simo Scaligero*) Szeretnénk azt remélni, hogy változások csíráznak bennünk és körülöttünk, ezek a csírák előbb-utóbb szárba szöknek, és merjük elhinni, hogy ezt mi magunk is tudjuk segíteni.

Az ÉBREDÉS-t választottuk, mert meg kell tanulnunk minél inkább összekapcsolni gondolkodásunkban a szellemiséget a természeti folyamatokkal, hogy együtt tudjunk gondolkodni az év folyamatával. „Az olyan nagy jelentőségű szimbolikus ünnepek, mint amilyen a húsvét is, oly módon gazdagíthatnak

bennünket, hogy általa szívünk, lelkünk alkalmasabbá válik lényünk és létünk rejtélyének egyre mélyebb megismerésére.” (*Rudolf Steiner, GA 109*)

És hogy mi(k)ben is szeretnénk a Dióhéj húsvéti számának írásaival egy kicsit megbökdödni magunkat – olykor akár szándékosan kissé provokatívan is –, hogy ébredezzünk? A teljesség igénye nélkül néhány gondolat ehhez a cikkek-ből:

- Valóban nem csupán saját magunkért vagyunk a világban, hanem a világnak van valami szándéka velünk. A világ azért helyezett ide, hogy ami benne van, az keresztülmehessen rajtunk, és az általunk megváltoztatott alakban kaphassa vissza.
- Fel kell ismernünk találkozásainkban a szellemi felébredés világát megváltó csodáját.
- A Földön élő emberek szeretetteljes együttléte iránti végtelen vágyakozásról szólnak, egy olyan világ iránti vágyról, amely egységként értelmezi magát, és amelyet felelősségteljesen lehet alakítani.
- A földi körülmények nyilvánvalóan megkövetelik, hogy újra és újra válságokon, konfliktusokon és szenvedésen menjünk keresztül – ez azonban kihívást jelent az egyes ember számára, hogy megtalálja magában a béke képességét, és megvalósítsa azt. A béke következképp nevelési kérdés és feladat.
- A másik emberhez való odafordulásnak azonban mindig része az a pillanat, amelyben összekapcsolodom vele, elmerülök benne és egy időre

elveszítem önmagam. Ebben rejlik az akadály, ami a béke felé vezető utat olyan fáradságossá teszi: azt követeli tőlünk, hogy feladjuk az egónkat, és empátiával eggyé tudjunk válnunk a másikkal.

- A gyerekeket, ahogy szívárványszín hét kerítéssel óvtam őket a túl korai ébredéstől, a világ fagyától: mesével, a ritmus biztonságával, kacagással, játékkal, öleléssel, érintéssel-simogatással és ringatással.
- Nem sikerül a felnőttnek arrafelé fordítania a figyelmét, amiben a gyermek eredeti, az égből jövő irányultsága gyökerezik és kell hogy gyökerezzen: egy tevékeny élet születés előtti előkészítése egy válságos korban.
- „Minőségbiztosítás” az álcázott kényszerkifejezés az igazi minőség megsemmisítésére.
- Az embereket megkísérli felébreszteni, és felhívja a figyelmüket a saját belső kapcsolatukra a szellemi valósággal.
- Nem tudjuk, nem is tudhatjuk előre, hogy egy gyerek számára mi az „ideális” – többnyire egyáltalán nem az, ami a mi fejünkben van erről.
- Fantasztikus lehet, hogy együtt a gyerekekkel évről évre te is fejlődsz, miközben sok újdonságot megtudsz te is a világról és sok dolgot kipróbálhatsz. Ráadásul mindezt annyira át kell gondolnod, hogy átadhasd a gyerekeknek, egy még erősebb tudatosság és egy még erősebb szűrő is szükséges mindehhez.
- A gyakorlások közepette bizony megfordult a fejemben, hogy ha a hetedik

osztály minden tagja pontosan tudta volna, mennyi tanulásba, mennyi erőfeszítésbe, önmagunk kényelmes, ismerős határainak átlépésébe kerül majd egy idegen nyelven előadott színdarab megalkotása, talán nem lettek volna mind ennyire lelkesek.

- A várakozás mint álló állapot kábulásra csábít, így jobb, ha magamat felrázva folyamatos mozgásban vagyok.
- Ha tudatosan ápolunk egy teret, az gyógyítóan hat szűkebb és tágabb környezetünkre, a terek szeretetteli gondozásával olyasmit hozunk létre a világban, ami gyógyító hatással bír.
- Még mindig, minden pillanatban emlékeztetnem kell magam arra, hogy mindez nem egy párhuzamos világban történik, hanem itt, most, a mi időnkben...

- Az az akarat, hogy én meg szeretném érteni a másikat, sokkal többre képes.

Ezekből az előző oldalakról kiragadott mondatokból talán még inkább látható, hogy mire is szeretnénk ráébrszteni magunkat. Nem kész megoldási módokkal, állásfoglalásokkal, hanem inspiráló véleményekkel, gondolatokkal, amik segíthetik a további elmélyülést. Ösztönözni igyekszünk azt, hogy minél többen tudjunk és merjünk éberré válni, bátrabban, szabadabban haladni a saját megismerési utunkon – ami valódi erőfeszítések nélkül nem fog menni. „Egy ilyen megismerésre tett erőfeszítés során végül azt a tapasztalatot szerezhettük, hogy az ideák nem maradnak „gondolkodók”, hanem a gondolkodásban „látóvá” lesznek.” (Anna Seydel: *Én Te vagyok*)

Fábián Zsuzsa

Takács Léna, 2. osztály

DIÓHÉJ

A Weöres Sándor Oktatási Kulturális
és Szabadidős Egyesület kiadványa

Megjelenik 100 példányban

Honlap: www.waldorf-godollo.hu

Főszerkesztő: Fábíán Zsuzsa
Szerkesztők: Forgács Erzsébet, Kecskés Judit,
Kuntz Orsolya és Skoda Mercédesz
Tördelő: Skoda Mercédesz
Lektor: Petricsák Judit

A borító Natalya Yeshchenko műve